

ANKARA

HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**KIYAFET ALBÜMLERİNDEKİ OSMANLI
PADİŞAHLARININ GİYSİ ANALİZİ (1618-1809)**

Yasemin DEMİRAĞLI KÖKLÜ

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Fatma KOÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MODA TASARIM ANABİLİM DALI

ARALIK 2024

**KIYAFET ALBÜMLERİNDEKİ OSMANLI PADİŞAHLARININ GİYSİ
ANALİZİ (1618-1809)**

Yasemin DEMİRAĞLI KÖKLÜ

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
MODA TASARIM ANABİLİM DALI**

**ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

ARALIK 2024

ETİK BEYAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlâk kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Yasemin DEMİRAĞLI KÖKLÜ

20.12.2024

TEZ ONAY SAYFASI

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Moda Tasarım Anabilim Dalı Gazetecilik Programı yüksek lisans öğrencisi Yasemin DEMİRAĞLI KÖKLÜ tarafından hazırlanan “Kıyafet Albümlerindeki Osmanlı Padişahlarının Giysi Analizi (1618-1809)” başlıklı tez çalışması, 20/12/2024 tarih ve 10:30 saatinde yapılan tez savunma sınavında aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak KABUL edilmiştir.

	Kabul	Ret
Başkan: Prof. Dr. Emine KOCA	☒	☐
Üye: Prof. Dr. Fatma KOÇ	☒	☐
Üye: Doç. Dr. Beyhan PAMUK	☒	☐

KIYAFET ALBÜMLERİNDEKİ OSMANLI PADİŞAHLARININ GİYSİ ANALİZİ
(1618-1809)

(Yüksek Lisans Tezi)

Yasemin DEMİRAĞLI KÖKLÜ

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Aralık 2024

ÖZET

Bu araştırmanın amacı; 1618-1809 tarihleri arasında hazırlanmış Osmanlı kıyafet albümlerinde resmedilen padişah figürlerinin incelenerek, figürlerin üzerindeki üstlük ve başlıkların türü, biçimsel özellikleri, kullanılan malzeme ile renk ve kullanım üslubu açısından analiz edilerek kronolojik olarak bir inceleme yapmaktır. Osmanlı imparatorluğunda 1618-1809 tarihlerini kapsayan yaklaşık 200 yıl bir süreçte padişah figürlerinin giysilerdeki değişimin kronolojik olarak sıralanması Türk kültürünün alt yapısına, giyim tarihine önemli katkılar sağlayacaktır. Ayrıca Osmanlı İmparatorluğu'nun yaklaşık 200 yıl tarihi sürecindeki padişah giysilerinin nasıl değişim gösterdiğinin dönemin sanatçıları tarafından çizilen figürler üzerinden izlenebilmesini de öne çıkartacaktır. Araştırma, 1618-1809 tarihleri arasında çeşitli sanatçılar tarafından çizilmiş 11 kıyafet albümü ve bu albümlerde yer alan 18 padişah figürü ile sınırlandırılmıştır. Bu araştırma, betimsel araştırma modeline dayalı bir çalışmadır. Bu araştırmada, veri toplama tekniği olarak belgesel tarama veri toplama tekniği kullanılmıştır. Analizler, görsellerden yola çıkarak Adobe Illustrator programıyla oluşturulan grafik çizimlerle desteklenmiş, veriler tablo olarak düzenlenmiştir. Tablo, albüm adı, bulunduğu kurum (müze, koleksiyon, kütüphane), envanter ya da yaprak numarası, tarihi, sanatçısı, tasvir edilen padişah ve konu, figürün konumu bilgilerini içermektedir. Ayrıca iç giysiler, tene giyilen giysiler, aksesuarlar ve donatılar da belirtilmiştir. Araştırmanın evreni, Osmanlı dönemi kıyafet kültürünü yansıtan, yerli ve yabancı sanatçılar tarafından hazırlanmış kıyafet albümlerinden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemi, 1618-1809 tarihleri arasında yerli ve yabancı sanatçılar tarafından çizilen 11 kıyafet albümünden seçilen 18 çizim oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılan Osmanlı kıyafet albümü padişah figürleri kütüphane, koleksiyon ve müzelerden birincil kaynaklardan alınmıştır. Bu araştırma; Osmanlı kıyafet albümlerinde resmedilen padişah figürlerindeki giysilerin türü, formu, kullanılan malzemeleri ve süsleme özelliklerini kronolojik olarak inceleyerek Osmanlı giyim kültürüne dair bulgular sunmaktadır. Araştırma, Osmanlı dönemine ait padişah giysilerindeki değişimi belgeleyerek, giyim tarihi literatürüne katkı sağlamaktadır.

BilimKodu : 40611
Anahtar Kelimeler : Kıyafet albümü, çarşı ressamı, padişah
Sayfa Adedi : 99
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Fatma KOÇ

ANALYSIS OF OTTOMAN SULTANS' ATTIRE IN COSTUME ALBUMS (1618-1809)

(M.Sc. Thesis)

Yasemin DEMİRAĞLI KÖKLÜ

ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY

THE INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES

December 2024

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the depictions of sultans in Ottoman costume albums created between 1618 and 1809, analyzing their outer garments and headgear in terms of type, formal characteristics, materials used, color, and style of use, and to conduct a chronological analysis. Documenting the chronological progression of changes in the clothing of sultans over a span of approximately 200 years within the Ottoman Empire (1618–1809) will provide significant contributions to the foundations of Turkish culture and the history of clothing. Furthermore, it will highlight how the sultans' attire evolved over this 200-year historical period as illustrated by contemporary artists. The study is limited to 11 costume albums created by various artists between 1618 and 1809, containing depictions of 18 sultans. This research employs a descriptive research model. The data collection method used in this study is the documentary review technique. Analyses are supported by graphic illustrations created using Adobe Illustrator based on the visuals, and the data are organized in tabular format. The table includes information such as the album's name, the institution where it is housed (museum, collection, library), inventory or folio number, date, artist, the depicted sultan and subject, and the position of the figure. Additionally, inner garments, undergarments, accessories, and ornaments are also specified. The population of this research consists of costume albums reflecting Ottoman clothing culture, prepared by both local and foreign artists. The sample comprises 18 illustrations selected from 11 costume albums drawn by local and foreign artists between 1618 and 1809. The sultan figures in the Ottoman costume albums used in this study were obtained from primary sources, including libraries, collections, and museums. This study presents findings on the types, forms, materials, and decorative features of the garments worn by sultans depicted in Ottoman costume albums, examined chronologically, thus contributing to the understanding of Ottoman clothing culture. By documenting the changes in sultans' attire during the Ottoman period, the research adds valuable insights to the literature on the history of clothing.

Science Code : 40611
Key Words : Costume album, bazaar painter, sultan
Page Number : 99
Supervisor : Prof. Dr. Fatma KOÇ

TEŞEKKÜR

“Kıyafet Albümlerindeki Osmanlı Padişahlarının Giysi Analizi (1618-1809)” konulu yüksek lisans tezimin hazırlanması sürecinde, bilgi ve tecrübeleriyle beni yönlendiren değerli danışman hocam Sayın Prof. Dr. Fatma Koç’a en içten teşekkürlerimi; ayrıca, çalışmamın şekillenmesine değerli görüş ve katkılarıyla destek olan kıymetli hocam Sayın Prof. Dr. Emine Koca’ya şükranlarımı sunarım.

Bu süreçte bana her zaman sevgi ve destekleriyle güç veren annem Sayın Ayşe Demirağlı’ya, babam Sayın Recep Demirağlı’ya ve abim Sayın Yasin Demirağlı’ya en derin teşekkürlerimi sunarım. Hayatımın her anında yanımda olan, sabrı ve anlayışıyla bana destek olan sevgili eşim Sayın Mustafa Barbaros Köklü’ye, gösterdiği özveri ve sevgisi için sonsuz minnettarım.

Yasemin DEMİRAĞLI KÖKLÜ

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLOLARIN LİSTESİ.....	viii
1. GİRİŞ	1
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	7
2.1. Türk Giysilerinden Osmanlı'ya: Giyim Kuşam Kültürünün Tarihsel Gelişimi	7
2.2. Osmanlı İmparatorluğu'nda Padişahların Üstlük ve Başlıkları	9
2.3. Kıyafet Albümlerinin Doğuşu ve Gelişimi	14
2.4. İlgili Araştırmalar.....	19
3. YÖNTEM.....	27
3.1. Veri Toplama Teknikleri ve Verilerin Analizi	27
3.2. Evren ve Örneklem	28
3.3. Araştırma Kapsamına Alınan Albümler.....	29
4. BULGULAR.....	41
5. SONUÇ	85
KAYNAKLAR.....	91
EKLER.....	97
EK-1. Albümlerdeki Figürlerin Giysi Analizi Tablo Örneği	97
ÖZGEÇMİŞ	99

TABLULARIN LİSTESİ

Tablo	Sayfa
Tablo 3.1. Çalışmada İncelenen Kıyafet Albümlerindeki Padişah Figürleri	29
Tablo 3.2. Costumes Turcs Vol II (Peter Mundy Albümü) Albümü İncelemesi.....	30
Tablo 3.3. Costumes De La Cour Du Grand Seigneur Albümü İncelemesi	31
Tablo 3.4. Naradowa Albümü (Stanislaw Zamoyski'nin Albümü) İncelemesi	31
Tablo 3.5. Cicogna Albümü (Taeschner Albümü) İncelemesi	32
Tablo 3.6. Ralamb Albümü İncelemesi.....	33
Tablo 3.7. Figures naturelles en Turquie Albümü İncelemesi	34
Tablo 3.8. Charles de Ferriol Albümü İncelemesi	35
Tablo 3.9. Jean Baptiste Vanmour Koleksiyonu Albümü İncelemesi	36
Tablo 3.10. Recueil des Costumes Turcs (Türk Kostümleri Dizisi) Albümü İncelemesi	37
Tablo 3.11. Diez Albümü Birinci Cilt İncelemesi	38
Tablo 3.12. Stratford Canning's Pictures of Turkey Albümü İncelemesi	39
Tablo 4.1. Costumes Turcs Vol II (Peter Mundy Albümü), Sultan Selim (1566-1574) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi.....	42
Tablo 4.2. Costumes Turcs Vol II (Peter Mundy Albümü), Sultan Süleyman (1520- 1566) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi.....	45
Tablo 4.3. Costumes Turcs Vol II (Peter Mundy Albümü), Sultan II. Osman (1618- 1622) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi.....	48
Tablo 4.4. Costumes De La Cour Du Grand Seigneur, IV. Murat (1623-1640) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi.....	50
Tablo 4.5. Naradowa Albümü (Stanislaw Zamoyski'nin Albümü), Sultan İbrahim (1640-1648) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi.....	52
Tablo 4.6. Cicogna Albümü (Taeschner Albümü), Sultan II. Osman (1618-1622) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi.....	54
Tablo 4.7. Ralamb Albümü, Sultan IV. Mehmed (1648-1687) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi	56
Tablo 4.8. Figures naturelles en Turquie, Sultan II. Süleyman (1687-1691) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi.....	58

Tablo 4.9. Figures naturelles en Turquie, Sultan II. Osman (1618-1622) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi	60
Tablo 4.10. Charles de Ferriol Albümü, Sultan III. Ahmet (1703-1730) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi	62
Tablo 4.11. Jean Baptiste Vanmour Koleksiyonu, Sultan III. Ahmet (1703-1730) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi	65
Tablo 4.12. Recueil des Costumes Turcs (Türk Kostümleri Dizisi), Sultan I. Abdulhamid (1774-1789) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi	67
Tablo 4.13. Recueil des Costumes Turcs (Türk Kostümleri Dizisi), Sultan I. Abdülhamid (1774-1789) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi	69
Tablo 4.14. Diez Albümü Birinci Cilt, Sultan I. Abdülhamid (1774-1789) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi	71
Tablo 4.15. Diez Albümü Birinci Cilt, Sultan I. Abdülhamid (1774-1789) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi	73
Tablo 4.16. Stratford Canning's Pictures of Turkey Albümü, Sultan II. Mahmud (1808-1839) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi	75
Tablo 4.17. Stratford Canning's Pictures of Turkey Albümü, Sultan II. Mahmud (1808-1839) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi	77
Tablo 4.18. Stratford Canning's Pictures of Turkey Albümü, Sultan II. Mahmud (1808-1839) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi	79
Tablo 4.19. Çalışmada bulunan albümlerdeki figürlerin üstlük türü/adı, rengi, yaka özellikleri ve kol özellikleri tablosu.	82
Tablo 4.20. Çalışmada bulunan albümlerdeki figürlerin başlık türleri ve süsleme detayları	84
Tablo 5.1. Çalışmada bulunan albümlerdeki figürlerin üstlük ve başlık grafik çizimleri	88

1. GİRİŞ

Giysiler ve giyim şekilleri, insan ilişkilerinde ve yaşamında sözlerle ifade edilemeyen iletişimi ve birçok eylemi, ürünü içinde barındırmaktadır. Giysi ve giysi biçimlerini kullanarak beden, çeşitli ürünler ve eserlerle manipüle eder, değiştirir ve tamamlanır. Yapılan bu eylemler ve bedene yerleştirilen ürünler kişisel, sosyal ve kültürel kimliklerin geliştirilmesine ve giysilerin çeşitlenmesine olanak tanır. Bliss (1916: 226) giysiler konusunu anlattığı bir çalışmada “Tarihi süreçte insanların mükemmel giysiye ve giyinme biçimlerine ulaşmak için çabaladıklarını.” belirtmiştir. Giysiler ve giyim şekilleri, bireyin ve toplumun kimliğine dair önemli ipuçları sunar, toplumun özelliklerini yansıtarak kültürel kimliği ortaya koyar (Koca ve Koç, 2023: 183). İlkçağlardan günümüze kadar, insanlar giysi ve aksesuarlarını toplumsal statülerini, siyasal ve ekonomik üstünlüklerini ya da diğer topluluklardan farklılıklarını göstermek amacıyla kullanmışlardır. Giysilere eklenen semboller, bireylerin kimliklerini daha belirgin hale getirmiştir (Koca ve Koç, 2023: 184). Crawley (1912: 4), bu durumu “Giysilerin vücutun yeteneklerini genişletmenin ve sosyal gösterişe izin vermenin bir yolu olduğunu savunmuş ve insanların bedenleri üzerinde kullandıkları giysilerin kullanma amacının yalnızca çevrelerine uyum sağlamaları açısından değil, aynı zamanda çevreleri üzerinde hakimiyet kurmalarını sağlayan "ikinci bir deri" olduğu” şeklinde açıklamıştır. Giysiler, vücutun baş, boyun, göğüs, karın, bacaklar ve ayaklar gibi çeşitli bölgelerini örten ve birbirleriyle değiştirilebilen parçalar olarak sınıflandırılabilir (Enninger, 1998: 94). Bu bağlamda giysiler ve giyim şekilleri, bireyin kimliğini ve toplumun kültürel özelliklerini yansıtan göstergeler olarak tarih boyunca çeşitli işlevler üstlenmiştir denebilir.

Osmanlı giyim kültürü, kökenini Orta Asya'daki göçebe Türklerin giyim geleneklerinden almıştır. Türklerin yaşadıkları coğrafi bölgeler ve yaşam koşulları değişse de karşılaştıkları kültürel etkiler giyim tarzlarını sadece ayrıntılarda değiştirmiş, temel ilkeler korunmuştur (Özcan, 2009: 61). Koç ve Koca'ya (2012: 144) göre, Türk giysileri bölgesel farklılıklar taşısa da temel yapılarında tarih boyunca büyük bir değişim göstermemiştir; bu durum, ana hatlarıyla korunan bir giysi kültürünün varlığına işaret etmektedir. Anadolu, tarihin her döneminde oldukça köklü bir giysi ve tekstil geleneğine sahip olmuştur (Ataoğlu, 2024: 202). Bu bağlamda, Osmanlı giyim kültürü, tarihi kökenlerini ve temel yapısını koruyarak kültürel

sürekliliğin bir göstergesi olmuştur denebilir. Kat kat giyinme geleneği, Türk giysilerinin çeşitliliğini ve zenginliğini sağlayan belirleyici özelliklerden biri olmuştur. Başlangıçta bir ihtiyaç olarak gelişen bu giyim tarzı, ilerleyen dönemlerde estetik ve süsleme amacıyla da kullanılmıştır (Koç ve Koca, 2012: 150). Giyim kuşamı şekillendiren etkenlerden birinin doğa koşulları olduğu söylenebilir. Bu bağlamda Görünür ve Ögel (2006: 66) çalışmalarında, Osmanlı evinin fazla güneş almayan, ısınma sisteminin yetersiz bir mekân olmasından dolayı Osmanlı giyim geleneğinin kat kat giyilen giysilerden oluştuğunu belirtmişlerdir. Osmanlılarda giysiler genellikle üç ana katmandan oluşmaktadır. İç giyimler şalvar ve gömlekleri içerirken, dış giyimler entari, kaftan ve cepkenden oluşmaktadır. Üst giyimler ise ferace ve dış kaftanları kapsardı (Koç ve Koca, 2009: 2171). Osmanlı giyim kültürü, katmanlı yapısıyla hem işlevsel hem de estetik bir özellik taşımış, doğal koşullara uyum sağlayarak gelişmiş olduğu düşünülmektedir. Temel unsurlarını koruyan bu giyim tarzı, Osmanlı toplumunun kültürel ve sosyal yapısını yansıtan bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

Osmanlı kültürünün Avrupalılar tarafından merak uyandırdığı bir gerçektir. Bu kültürü tanımak isteyen ve üzerine Avrupa'dan gelen kişilerin siparişleri üzerine kıyafet albümü yapıldığı bilinmektedir (Koca ve Koç, 2014: 371). Osmanlı kıyafet albümleri, Osmanlı İmparatorluğu'nun farklı dönemlerine ait giyim tarzlarını ve değişimlerini belgelenmesi, dönemin giyim alışkanlıkları hakkında önemli bilgiler sunmaktadır (Hepdinçler, 2022: 163). Kıyafet albümlerinin Osmanlı İmparatorluğu'nun giyim kültürünü belgeleyen rehberler olduğu söylenebilir. Osmanlı İmparatorluğu'nun kültürünü ve toplumsal yapısını merak eden Batı toplumlarının bu albümleri sipariş ettikleri bilinmektedir. Batılı gezginlerin hazırladığı kıyafet albümleri, Osmanlı toplumunu ve yaşam tarzını detaylandırarak Batı'daki merakları gidermeye yönelik birer araç olmuştur (Çiçek, 2018: 170). Albümlerde yer alan figürler, Osmanlı'nın sosyal yapısını, farklı statüdeki kişilerin giyim tarzlarını ve günlük yaşamını gözler önüne sererken, aynı zamanda Batı'da Osmanlı İmparatorluğu'na dair bir imaj yaratmıştır. (Koca ve Koç, 2014: 379). Osmanlı kıyafet albümlerinde genellikle padişah portreleri, tarihi olaylar, mimari yapılar, manzaralar, günlük yaşamdan sahneler, sivil halk, etnik ve dini topluluklar, saray görevlileri, meslek grupları, askerler ve etnografik objeler gibi temalar işlenmiştir

(Küçükhasköylü, 2010: 17). Osmanlı toplumunun hiyerarşisinin görsel belgeleri olarak da düşünülebilir.

Osmanlılar için yapılmış albümler mevcut olsa da büyük bir kısmı günümüze ulaşmamıştır. Bunun nedenleri arasında kültürel değerlere yeterince önem verilmemesi, tasvirlerle karşı çekingencilik ve resimlerin erotik içerikli olma ihtimali yer almaktadır (And, 2018: 12). Osmanlı dönemi kıyafetleri üzerine yapılan araştırmalar, Osmanlı toplumunun giyim tercihlerini anlamak için önemli bir kaynak oluşturmaktadır (Hepdinçler, 2022: 176-177). Mevcut albümlerin, Osmanlı giyim kültürünün incelenmesi ve yorumlanması için değerli bilgiler sunmakta olduğu düşünülmektedir.

Problem durumu

Osmanlı İmparatorluğu, 1618-1809 yılları arasında büyük bir siyasi, kültürel ve toplumsal değişim sürecine tanıklık etmiştir. 1618-1809 yılları arasındaki Osmanlı kıyafet albümlerinde yer alan padişah figürleri, dönemin giyim kültürünü belgeleyen değerli tarihi kaynaklar olarak kabul edilmektedir. Bu albümlerde yer alan dönemin padişahlarının bedene giydiği üstlükler ve başlarına taktıkları başlıklar ile dönemin giyim kuşam kültürünü anlamamıza yardımcı olur. Bu nedenle yapılan çalışmada, Osmanlı kıyafet albümlerindeki padişahların üst giysi ve başlıklarının türü, biçimsel özellikleri, kullanılan malzeme renk ve kullanım üslubu analiz edilerek, kronolojik olarak incelenerek belgelendirilmiştir.

Problem cümlesi

1618-1809 yılları arasındaki Osmanlı kıyafet albümlerinde çizilen padişah figürlerinin giysi ve giyinme özellikleri döneme giyim kuşam özelliklerini yansıtır mı?

Araştırmanın alt problemleri

- 1618-1809 yılları arasındaki Osmanlı kıyafet albümlerinde çizilen padişah figürlerinin üstlüklerinin özellikleri nasıldır?
- Giysilerin biçimsel özellikleri nasıldır?
- Giysilerin giyinme üslubu nasıldır?
- Tür, malzeme ve renk özellikleri nelerdir?

- 1618-1809 yılları arasındaki Osmanlı kıyafet albümlerinde resmedilen padişah figürlerinin başlıklarının özellikleri nasıldır?
- Başlıkların biçimsel özellikleri nasıldır?
- Başlıkların kullanım üslubu nasıldır?
- Tür, malzeme ve renk özellikleri nelerdir?

Amaç

Bu araştırmanın amacı; 1618-1809 tarihleri arasında hazırlanmış Osmanlı kıyafet albümlerinde resmedilen padişah figürlerinin incelenerek, figürlerin üzerindeki üstlük ve başlıkların türü, biçimsel özellikleri, kullanılan malzeme ile renk ve kullanım üslubu açısından analiz edilerek kronolojik olarak bir inceleme yapmaktır. Osmanlı imparatorluğunda 1618-1809 tarihlerini kapsayan yaklaşık 200 yıl bir süreçte padişah figürlerinin giysilerdeki değişimin kronolojik olarak sıralanması Türk kültürünün alt yapısına, giyim tarihine önemli katkılar sağlayacaktır. Ayrıca Osmanlı İmparatorluğu'nun yaklaşık 200 yıl tarihi sürecindeki padişah giysilerinin nasıl değişim gösterdiğinin dönemin sanatçıları tarafından çizilen figürler üzerinden izlenebilmesini de öne çıkartacaktır.

Önem

Dünyanın çeşitli ülkelerindeki kütüphanelerde, müzelerde ve özel koleksiyonlarda yer alan, sayıları tam olarak bilinmeyen bu albümlerde Osmanlı padişahlarının tasvirleri giysileriyle çizilmiştir. Osmanlı kıyafet albümleri, bireylerin kimliklerini kıyafet, renk ve aksesuarlarla ikonografik olarak yansıtan, statü ve görev gibi toplumsal işlevlere işaret eden, Avrupalı alıcıların talebiyle hazırlanmış, toplumun mikro düzeydeki yapısını belgeleyen eserlerdir (Küçükhasköylü, 2010: 16). Osmanlı'nın günlük yaşamı, saray hayatı, savaş sahneleri, portreler ve tarihi olaylarını betimleyen görsel eserlerdeki figürlerin giysileri, dönemin malzeme, biçim, renk, kullanım ve süsleme özelliklerini yansıtan önemli belgeler olarak değerlendirilmektedir (Koca ve Koç, 2014: 371).

Bu araştırmanın, Osmanlı kıyafet albümlerinde resmedilen padişah figürlerinin üzerindeki üstlük ve başlıkların türü, biçimsel özellikleri, kullanılan malzeme ile renk ve kullanım üslubu analizinin yapılması giyim tarihi araştırmalarına kaynak oluşturması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Varsayımlar

- İncelenen albümlerin, dönemin Osmanlı padişahlarının giyim kuşam özelliklerini doğru ve ayrıntılı bir şekilde yansıttığı,
- Sanatçıların ve albümlerin yaratıcılarının, padişahların giyim kuşam özelliklerini ve aksesuarlarını çizimlerde doğru bir biçimde yansıtmak amacıyla belirli standartlara ve protokollere uydukları; dolayısıyla bu görsellerin, dönemin giysi ve aksesuar tercihlerinin özgün bir yansıması olduğu,
- Albümlerin, dönemin sanatsal ve kültürel kodlarını koruyan bir belge niteliği taşıdığı varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

- 1618-1809 tarihleri arasında çeşitli sanatçılar tarafından çizilmiş 11 adet kıyafet albümündeki 18 adet Osmanlı padişahı görseli ile sınırlıdır.
- Çalışma, yalnızca bu albümlerde yer alan padişah figürlerinde görülen bedene giyilen üstlükler ve başa giyilen başlıklarla sınırlandırılmıştır.
- Araştırmanın odak noktası, albümlerde yer alan padişahların giysileridir; diğer toplumsal sınıflara veya farklı statülere ait giysili figürler kapsam dışı bırakılmıştır.
- Araştırma, yalnızca padişah figürlerinde görülen bedene giyilen üstlükler ve başa giyilen başlıkların türü, biçimsel özellikleri, kullanılan malzeme ile renk ve kullanım üslubu açısından incelemekle sınırlandırılmıştır.
- Dönemsel giyim kuşam kültürü veya kumaş (dokuma) ve süsleme detaylarına yönelik bir değerlendirmeyi içermemektedir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Türk Giysilerinden Osmanlı'ya: Giyim Kuşam Kültürünün Tarihsel Gelişimi

Türk giysilerinin tarihsel gelişimi için Orta Asya'nın bozkırlarından başlayarak Anadolu'ya uzanan uzun bir yolculuğun hikâyesidir denilebilir. Türklerin geçmişten günümüze farklı coğrafyalarda komşu kültürlerle etkileşimi ve Şamanizm'den İslamiyet'e uzanan çeşitli dinlerin etkisi, sanatlarında da giysilerinde de gözlemlenmektedir (Koç ve Koca, 2023: 185). Türk giyim ve tekstilinin tarihi, Orta Asya'dan başlayarak Büyük Selçuklular, Anadolu Selçukluları ve Osmanlılar dönemlerinde farklı kültürlerle etkileşim içinde şekillenmiştir. Göçler ve Osmanlı'nın geniş imparatorluk sınırları, zengin bir aksesuar, giyim ve tekstil mirası oluşturmuştur (Ataoğlu, 2024: 200). Osmanlı giyiminin Orta Asya ve Selçuklunun mirasını taşıyarak, tarihi deneyim ve birikimlerle zenginleşmiş olduğunu söylenebilir. Tarihi deneyim ve birikimlerin ürünü olarak, Osmanlı giyimi kültürel sürekliliği sağlamış, tarihsel değerleri taşımış ve Anadolu'nun bölgesel giyim biçimlerine temel oluşturmuştur. Bu nedenle Osmanlı giysilerinin kültürel önemi artmaktadır (Koç ve Koca, 2023: 189). Bu bağlamda, Osmanlı giyiminin, Orta Asya ve Selçuklu mirasını taşıyarak kültürel sürekliliği sağladığı ve Anadolu'nun bölgesel giyim biçimlerine temel oluşturduğu söylenebilir. Tarihi birikim ve etkileşimlerle zenginleşen Osmanlı giyiminin, kültürel kimliğin bir yansıması olduğu düşünülmektedir.

Eski Türkler, göçebe yaşam tarzı ve hayvancılıkla uğraşmaları nedeniyle Orta Asya'da deriden yapılmış rahat giysileri tercih etmişlerdir. Bozkır kültürünün dış giysileri; iç don, kaftan, çapan, şapan, hırka, ceket, palto, çizme ve çarık gibi parçalardan oluşmaktadır (Arıg, 2006: 143). Orta Asya'da Türk giysileri genellikle şalvar, çakşır, entari, üçetek ve çizmelerden oluşmaktadır. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde bu giysiler önemini korumuş ve bazı özellikleri korunarak kültürel miras olarak değer kazanmıştır (Canbakal, 2024: 202). Koç ve Koca'ya (2023: 186) göre Türk giysileri; Orta Asya kökenli çok katmanlı giysiler, Osmanlı döneminde ikili-üçlü takımlar, Batı etkisindeki bindallı ve entariler, II. Mahmud dönemi erkek giysileri ve Batı tarzı kadın elbiseleri olarak sınıflandırılmıştır.

Türk giysilerinde yaygın olarak görülen kıyafetler; şalvar, kaftan ve gömlektir (Kafesoğlu, 1995: 248). Eski Türklerin giydiği kaftan, diz kapağına veya topuklara

kadar inmektedir. Göktürk heykelleri ve Uygurlarda, dik veya devrik yakalı kaftanlar görülmektedir (Ögel, 1991: 1962). Orta Asya kökenine dayanan kaftanlar, Osmanlı giyiminde temel bir giysi unsuru olarak ön plana çıkmaktadır. 'T' şeklinde bir kesime sahip olan bu kıyafetler, sade bir forma sahiptir (Ok, 2015: 72-73). Türkler 'in giydiği gömleğe "könglek" denirdi (Kaşgarlı, 283-502). Şalvar-Çakşır (Pantolon, don), Türklerin savaşçı kavimlerden gelen ve iç giyim olarak kabul edilen tipik giysisidir. Beli büzgülü ve paçaları ayrı geniş kumaştan yapılırdı. Paçaları dizden bileğe kadar daralırsa "potur" olarak adlandırılırdı (Süslü, 2002). Osmanlı'da giysiler genellikle şalvar, gömlek, iç ve dış kaftandan oluşmaktadır. Ölçüler dışında kumaş ve kesim farkı bulunmamaktadır (Tezcan, 2012: 1). Kesim anlayışı geometrik temelli olup eski giysilerde de bu stil görülmektedir (Şahin, 2019: 197). Osmanlı kıyafetlerinin en belirgin özelliği bol, örtülü ve uzun olmasıdır. Giysi takımları genellikle üç katmandan oluşmaktadır. İç giyimde şalvar ve gömlek, dış giyimde entari, kaftan ve cepken, üst giyimde ise ferace ve dış kaftan yer almaktadır. (Koca ve Koç, 2009: 3). Bu bağlamda, kaftan, gömlek ve şalvar gibi giysilerin, Orta Asya kökenlerinden Osmanlı dönemine kadar Türk giyim kültürünün temel unsurları olarak varlığını sürdürmüş olduğu söylenebilir.

Orta Asya'da yaşamış olan Türk topluluklarının giysi tercihleri, göçebe yaşam tarzının gereklilikleriyle şekillenmiştir denebilir. Bu durum da kullanılan kumaş türlerine yansımıştır. Giyim kuşamda hayvan kürkleri kullanılmıştır. Kullanılan kürkler arasında samur, kuzu (emşem- içmek), tilki (karsak- bozkır tilkisi) ve tavşan (soqur- ada tavşanı) bulunmaktadır (Köymen, 1972: 443). Bu bağlamda, Orta Asya Türk topluluklarının göçebe yaşam tarzı, giyim kuşamda işlevselliği öne çıkarırken kullanılan kürk türleri, doğal koşullara uyum sağlamada rol oynamıştır.

Türk giyim kültürü, Orta Asya'dan Osmanlı İmparatorluğu'na uzanan süreçte farklı coğrafi ve kültürel etkileşimlerle şekillenmiş, tarihsel bir süreklilik göstermiştir. Göçebe yaşam tarzı, Orta Asya Türk topluluklarının giyim tercihlerini belirlemiş ve bu durum giysi biçimleri ile kullanılan malzemelere yansımıştır. Kaftan, gömlek ve şalvar gibi temel giysiler, Türk giyim kültüründe işlevsellik ve estetik unsurları bir arada barındırarak tarih boyunca önemini korumuştur. Osmanlı giyim kültürünün, Orta Asya kökenli gelenekleri Selçuklu mirası ile birleştirerek Anadolu'nun kültürel zenginliğini yansıtan bir kimlik unsuru oluşturduğu söylenebilir.

2.2. Osmanlı İmparatorluğu'nda Padişahların Üstlük ve Başlıkları

Giysilerin, toplumsal yapının, kültürel farklılıkların ve hiyerarşik düzenin en somut göstergelerinden biri olarak, tarih boyunca toplumların sosyal ve kültürel kimliklerini yansıtan unsurlar arasında yer aldığı düşünülmektedir. Giysi, toplumsal yapının, hiyerarşinin ve kültürel farklılıkların en görünür ifadesi olarak kabul edilmektedir (Koç ve Koca, 2016: 759). Giysiler, dönemin toplumsal yapısını ve bireyler arasındaki farklılıkları vurgulayan semboller olarak görülmektedir ve Osmanlı toplumunun hiyerarşik yapısını yansıtmaktadır (Yıldız, 2022: 171). Osmanlı Devleti'nin erken dönemlerine dair saray giysileriyle ilgili çok fazla kaynak olmamakla birlikte, Fatih Sultan Mehmet'in ölümünden sonra başlayan sultanların giysilerini saklama geleneği, 16. yüzyıldan 20. yüzyıl başlarına kadar bu giysilerin korunmasını sağlamıştır (Muratoğlu, 1995: 16). Osmanlı kıyafetleri, kuruluşundan itibaren büyük bir değişim göstermeden, yüzyıllar boyunca kültürel öğeleri yansıtan benzerlikler taşımıştır (Ocakoğlu, 2018: 1538).

Osmanlı giysileri, toplumsal yapıyı ve hiyerarşik düzeni yansıtan semboller olarak varlığını sürdürürken, özellikle padişahların giyim kuşamı, giyim kuşam geleneğinin bir parçasını oluşturduğu düşünülmektedir. Padişahlar günlük yaşamlarında altta şalvar, üstte gömlek veya iç entarisi üzerine de kısa veya uzun kaftan giymekteydi (Arıç, 2006: 148). Padişahlar, gündelik giysilerinde çorap, iç don ve şalvarı altlarına; zıbın, gömlek veya iç kaftanı üstlerine; bunların üzerine ise kısa veya uzun kaftanları giymekteydi (Küpeli, 2016: 35). Kaftan, Farsça kökenli bir kelime olup "haftan" dan türetilmiş, önü açık, uzun ve bol kollu, kolları bazen kısa bazen uzun olan bir elbisedir. (Gönül, 1967: 61). Kaftan sözcüğü, Türkçede çok eskiden beri kullanılmakta olup, bin yıldan fazladır aynı tür giysiyi tanımlamaktadır. (Görünür ve Ögel, 2006: 63).

Pakalın sözlüğünde, (1983: 134) kaftanın tanımını, "Eskiden giyilen üst elbiselerinden birinin adıdır. Arapça hil'atın Türkçesidir." şeklinde belirtmiştir. Hil'at, bir tür üst giysisi olan kaftanın diğer adıdır. Padişahların çeşitli devlet görevlilerine rütbe, atama ve ödüllendirme amaçlı hediye ettikleri değerli kumaştan ya da kürkten yapılmış bu kaftanlara, Arapça onur giysisi anlamına gelen 'Hil'at' denmektedir. (Ayranpınar, 2010: 81). Kaftandan farkı daha çok taltif için hediye amaçlı kullanılmasıdır. (Öztoprak, 2010: 132). Osmanlı döneminde kaftanlar, iç ve dış giysi

olarak başarılı olan kişilere hediye edilmektedir. Özellikle sadrazam başta olmak üzere, devletin farklı kademelerinde görev yapanlara, bir terfi aldıklarında, yeni bir göreve atandıklarında veya gösterdikleri başarılar sonucunda padişah tarafından kaftan hediye edilen bir giysidir (Görünür ve Ögel, 2006: 62). Kaftan, saray ve çevresinde güç sembolüdür (İnalçık, 2008: 256). Türkçe “kaftan” kelimesiyle birlikte Arapça “hil’at” ve Farsça “haftan” da kullanılmıştır. Arapça “kaba” aynı anlamda kullanılır. “Hil’at giydirmek”, “kaftan giydirmek”, “kaba giydirmek” tabirleri bu gelenekten gelmektedir (Öztoprak, 2010: 135). Osmanlı döneminde kaftan ve hil’at, rütbe, atama ve ödüllendirme amaçlı kullanılan sembolik giysiler olarak padişah tarafından devlet görevlilerine hediye edilerek toplumsal ve idari hiyerarşinin bir göstergesi olduğu düşünülmektedir.

Sultan kaftanları, siyasi gücün yanı sıra, dönemin zevklerini ve Osmanlı sanatının zengin yaratıcılığını da yansıtan önemli bir unsur olmuştur (Akay, 2005: 81). İlk başlarda sade olan kaftanlar, kürklerle süslenerek zenginleştirilmiştir. Samur, kakum ve foyum gibi kürk türleri tercih edilmiştir. "Kapaniçe" adı verilen bu kaftanlar, içi kürk dışı değerli kumaşlarla kaplı, uzun kollu, önden açık ve taşlarla süslü bir giysidir (Ayhan, 2007: 195). Pakalın sözlüğünde, (1983: 165) kapaniçe tanımını, “Padişahların giydikleri serasere kaplı kürkün adıdır. Buna ‘kapaniçe’ ya da ‘kapanitse’ de denilirdi.” şeklinde belirtmiştir. Kapaniçe, kolsuz bir üstlük olarak, dar yenli ve uzun kollu olan kontuştan tamamen farklıdır. Kontuş, Tatar hanları ve devlet adamları tarafından giyilen, yüzü harç işlemeli, kontuş kesimi yakalı ve dar kollu bir tür kürk olarak tanımlanır (Koçu, 1967: 158). Kontuş, bazen uzun, bazen de kalçayı kapatacak kadar kısa olan bir modeldir. Bu kıyafet, farklı uzunluklarda, çeşitli kullanım alanlarına hitap etmektedir (Açıkel ve Alkoç, 2024: 339). Fervai Beyza adı verilen bu beyaz kürklü üstlük, şeyhülislamı verilmiştir. Ferven, Farsça "kürk" ve Beyza ise Arapça "beyaz" anlamına geldiği için, bu giysinin beyaz kürk olarak yorumlandığı ve şeyhülislamın törenlerde giydiği bir kıyafet olduğu ifade edilmektedir (Koçu, 1967: 112). Bir diğer üst giyim de cüppelerdir. Kerrake, melluta ve havrani cübbe tarzında giysilerdir. Cüppe gibi üst giysiler de kollar omuzdan itibaren geniş olup, özellikle kol uçlarına kadar uzundur (Çetin, 2014: 305). Kaftan ile cübbe, Türkler Müslüman olduktan sonra ve Osmanlı döneminde birbirine karıştırılmıştır. Cübbe terimi önem kazanmasına rağmen, kaftan teriminden vazgeçilmemiştir (Ögel, 1991: 6-7). Bu

bağlamda, padişah üstlüklerinin çeşitliliğinin Osmanlı döneminin kültürel zenginliğinin bir sembolü olduğu düşünülebilir.

Özellikle kaftanlar, kullanılan kumaşlar ve işçilikleriyle her biri adeta birer sanat eseri olarak öne çıkmaktadır (Kayhan, 2024: 261). Bursa ve İstanbul'daki atölyeler, bu kumaşların üretiminde uzmanlaşmıştır, ancak İstanbul atölyelerinde tüm üretim aşamaları tamamlanmamıştır; ipek iplikler Bursa'dan getirilmiştir (Atasoy, vd., 2001: 156). Kaftanlar, altın ve gümüş alaşımlı ipek ipliklerle dokunarak ışıltılı bir görünüm kazandırılmıştır (Tezcan, 1998: 517). Bursa'da üretilen kaliteli kumaşlar, kaftanlar için tercih edilmekteydi; kemha, seraser, kadife ve çatma gibi ağır ipek kumaşlar bu dönemde yaygın olarak kullanılmıştır (Yardımcı, 2016: 222). Kaftanlar; kemha, kadife, bir çeşit kadife olan çatma, altın ya da gümüş alaşımlı telle dokunmuş olan seraser, diba, atlas, canfes, tafta, çuha, şal ve sof gibi kumaşlardan yapılmaktadır (Baytemir, 2003: 26). Kıymetli kumaşlardan dikilen kaftanların soğuk havalarda bedeni sıcak tutması için içine astar konulmuş, özellikle samur ve kakum kürkleri tercih edilmiştir. (Küpeli, 2016: 36). Osmanlı saraylarında kürkler ve postlar hem estetik bir unsur hem de statü sembolü olarak önemli bir yere sahiptir. Osmanlı sarayında kullanılan tören kaftanları pahalı malzeme, bileşik yapılı dokuma örgüleri, güçlü tasarım ve gösterişli süslerle oluşturmuşlardır (Uğurlu, 2024: 1077). Bu lüks malzemeler, aynı zamanda soğuk iklim koşullarında koruyucu bir işlev de görmektedir (Ayhan, 2007: 193). Kaftanlara genel olarak bakıldığında aslında form olarak fazla bir özellik taşımadığı ve de zamanla değişiklik göstermediği dikkat çekmektedir. Genellikle renk, desen ve kumaş olarak özellik taşımaktadırlar. (Ayrancı, 2010: 83). Kaftan, insan vücuduna oldukça bol gelecek biçimde yapılması, öncelikle giyenin rahatlığını sağlaması, giysinin ön tarafının açılır olarak yapılmış olmasıyla tanımlanabilecek bir dış giyim türüdür (Uğurlu, 2024: 1068). Kol üzerinden, omuzdan aşağıya kaftan boyu kadar ikinci bir kol (yen), Osmanlı İmparatorluğu merasim usulüne göre bayramlarda ve cüluslarda öpülmek gibi tarihî bir roldedir (Ayrancı, 2010: 85). Osmanlı sarayında kullanılan kaftanlar sağdan sola kapanarak Türk geleneğini yansıtmaktadır. Sultanların kaftanları boyundan bele kadar iliklenir, çaprastlar dikilirdi. Çeşitli yaka türleri kullanılırken, Mevlâna topuzları ve ilmekler çaprastlar üzerine dikilirdi (Uğurlu, 2024: 1075). Bu bağlamda, Osmanlı döneminde kaftanlar; Bursa ve İstanbul atölyelerinde üretilen değerli kumaşlar, altın ve gümüş ipliklerle dokunarak hazırlanmıştır. Ayrıca, samur ve kakum gibi kürklerle astarlanarak

hem koruyucu hem de zengin bir unsur olarak kullanılmıştır. Kaftanların temel formu büyük ölçüde değişmemiş, renk, desen ve kumaş özellikleri ön plana çıkmıştır.

Padişahların ve üst düzey yöneticilerin giyim kuşamında önemli bir yere sahip olduğu düşünülen başlıkların hem koruyucu hem de statü belirleyici unsurlar olduğu söylenebilir. Türk giyim kültürünün bir özelliği, kadın ve erkeklerin benzer biçimsel özelliklere sahip giysiler giymesi, ancak bu giysilerin başta başlık olmak üzere çeşitli donanım unsurlarıyla farklılaştırılarak sembolik anlamlar kazanmasıdır. Osmanlı'da başlıklar, toplumsal sınıf, meslek ve statüyü belirleyen temel unsurlardır (Koca, 2024: 83). Başlıklar kimliği, unvanı hatta mezhep ve milliyeti tanımlamamıza olanak veren bir çeşitlilik göstermektedir. Osmanlı İmparatorluğu'nda gerek devlet kademesinde gerekse toplumsal hayatta üstlendiği statü belirleyici rolüyle dikkat çeken kıyafetlerin bu işlevini belirleyen unsurlar, giysinin şekliyle birlikte aksesuar unsurları ve özellikle de başlıklar olmuştur (Koca, 2024: 55). Başlıklar yazılı belgelerde kavuk, sarık, külâh, kuka, horasani, örfi, barata, üsküf, keçe ve takke gibi adlarla tanımlanmaktadırlar (Faraşoğlu, 2019: 88). Kavuk; kav kökünden gelip, içi boş-kof anlamında olan, yüzü genellikle çuha ve nadiren kadifeden yapılan, içi bez astarlı bir başlıktır. (Özcan, 2009: 27). Kavuk, eskiden kullanılan başlıklardan birini tanımlayan bir tabirdir (Pakalın, 1983: 217). Koçu (1969: 148) kavuğu, “Yüzyıllar boyunca ecdadımız tarafından giyilmiş serpuşların en yaygını ve en çeşitlisi.” olarak belirtmiştir.

Osmanlı padişahlarının giyimlerinin tamamlayıcısı başlıklarıdır denebilir. En eski örnekleri yünden yapılmış, horasani denilen bir tür kavuktur. Fatih (1444-1446, 1451-1481) zamanında bunlar silindirik hale getirilmiş, üzerine tülbent sarılmış, adına da mücevveze denmiştir (Küpeli, 2016: 37). Osmanlılar tarafından kullanılan en eski başlıklardan biri, Arapça'da ceviz anlamına gelen “cevz” kelimesinden türetilen mücevveze adlı başlıktır. 15. yüzyıldan itibaren kullanılmaya başlanan bu başlık; padişahlar, şehzadeler, hasekiler, yeniçeri ağaları, dergâh-ı âlî çavuşları, Rumeli fetihlerinden sorumlu akıncı ve sancak beyleri gibi birçok üst düzey kişi tarafından tercih edilmiştir (Kökrek, 2015: 47). Mücevveze; sadrazamlara, vezirlere, devlet ricâline mahsus kavuktur ve padişahlar da giymiştir (Koçu, 1969: 150). Yavuz Sultan Selim (1512-1520) ise adına izafeten selimi denilen mücevvezeden biraz daha uzun bir başlık takmıştır. Oğlu Kanuni Sultan Süleyman'ın (1520-1566) taktığı başlığın adına ise yusufi denmektedir (Küpeli, 2016: 37). Yusûfi; padişahların, sadrazamların,

vezirlerin ve devlet erkânının giydiği kavuktur (Koçu, 1969: 150). Bir başka kavuk çeşidi olan selimi ise; padişahların, sadrazamların, vezirlerin ve devlet erkânının giydiği kavuktur (Koçu, 1969: 150). Osmanlı toplumunda en sık kullanılan başlıklar kâtibî, nekzep ve paşalı olarak adlandırılan başlıklardır. Kâtibî adıyla bilinen başlık, genellikle okur-yazar olan kâtip sınıftakiler tarafından kullanılmaktadır. Ancak Osmanlı mezar taşları ve minyatürlerinde, bu başlığın şehzadeler, mehter takımında görevli yeniçeriler ve hekimler gibi farklı meslek grupları tarafından da kullanıldığı görülmektedir (Kökrek, 2015: 51).

Kavuk, külah veya fesin etrafına sarılan sarık ise "destar" olarak adlandırılmaktadır (Koçu, 1969: 87). Sarık, Osmanlı'da geleneksel olarak başa sarılan ve İslam kültüründe önemli bir yere sahip bir başlık türüdür. Arapça "amame" ve Farsça "destar" isimleriyle de anılmaktadır (Öztoprak, 2010: 144). Destar, sarık demektir (Korkmaz, 2019: 54). Türkler, Müslüman olduktan sonra başlarına sarık sarmışlardır (Sevin; aktaran: Eryılmaz, 2014: 16). Çoğu sarık, oval şekildedir. Diğer sarık türleri, başlıktan sarkan ucu, dilimi ve sarılma biçimi gibi özelliklerine göre sınıflandırılmaktadır. Sarıklar, tek burma dilimli destarlı tip ve oval tip olarak gruplara ayrılmaktadır (Biçici, 2012: 1086). Çeşidi, adı ne olursa olsun Kavuk mutlaka sarık sarılarak giyilmiştir, sarıksız kavuk asla giyilmemiştir (Koçu, 1969: 149). Ulema, padişah, vezir ve bazı devlet memurları türlü şekillerde tülbent sarmışlardır, ancak daha çok beyaz tülbent bağlamışlardır (Öztoprak, 2010: 144). Başlıkların ön tarafına süs için takılan tüy ya da mücevherlere sorguç denmektedir. Padişahların kavuklarına takılanlar altından olup yakut ve firuze ile süslenirdi. (Pakalın, 1983: 257). Sorguç kelimesi, eski Türkçede kadın başörtüsü anlamına gelen 'saraguç' kelimesinden türemiştir (Ögel, 1991: 192). Saray ve devlet adamlarının giysilerinde, özellikle başlıklar aracılığıyla sembolik bir sınıflandırma yapılmış ve kişilerin sınıf ve unvanları belirgin şekilde vurgulanmıştır. Başlıklar, Osmanlı sarayında hiyerarşik düzenin korunmasında görsel iletişim aracı olarak kabul edilmiştir (Koca, 2024: 83). Osmanlı döneminde başlıkların, koruyucu özelliklerinin yanı sıra statü, kimlik, unvan ve mezhepsel aidiyeti belirleyen unsurlar olduğu düşünülmektedir.

Entari, üste giyilen iki tarafı yırtmaçlı, geniş kollu, iç eteği uzun gömlek gibi olan giysidir (Pakalın, 1983: 541). Osmanlı kıyafetlerinin arasında yer alan entariler çeşitli isimlerle anılabilmektedir. Antari, entari, anteri veya enteri adıyla bilinen

giysiler, Osmanlı Sarayı'nda sıklıkla kullanılmıştır. Dolama veya dolman düğmesiz bir entari türüdür. Entariler, uzun etekli, ön kısmı açık ve yırtmaçlı kolları olan giysilerdir (Koç ve Koca. 2011: 141-142). Yeniçeriler, entarilerinin üzerine giydikleri kaftanların uçlarını, yürürken ayaklarına dolaşmaması için toplayarak bellerine sarmaktaydılar. Bu sebeple 'dolama' ismini almıştır (Pakalın, 1983: 134). Entariler, önden açık, küçük hâkim yakalı, "O" veya "V" yaka oyuntulu, uzun boylu ve uzun kollu temel Türk giysileridir. Yanları derin yırtmaçlı olan bu giysilerin iç ve dış entari olarak katmanlı kullanımı yaygındır. (Koç ve Koca, 2012: 145). Bu bağlamda, entarinin Osmanlı dönemi giyim kültüründe geniş kollu, uzun etekli, katmanlı kullanımı ve işlevselliğiyle temel giysiler arasında yer almış olduğu söylenebilir.

Şalvar, üst kısmı geniş ve kırmalı, bacakları don gibi ayrı ve bol üstlük don adıdır (Pakalın, 1983: 307). Şalvarlar, paça yapısına ve uzunluklarına göre çeşitlilik gösterir. Bazıları dar, bazıları ise bol kesimlidir; diz hizasından bileğe kadar uzanan farklı uzunluklarda olabilir. Ayrıca, paçaları düğme ile ayarlanarak daraltılabilen modeller de bulunmaktadır (Gürtuna, 1999: 11). Türk kültüründe önemli bir yeri olan şalvar, bel kısmı uçkurla bağlanan, bol ağırlı bir alt giysidir. Kadınlar ve erkekler tarafından uzun yıllar kullanılmıştır, birçok farklı çeşidi mevcuttur. Şalvar, genellikle yün ve şal kumaşından yapıldığı için bu isimdedir (Özcan, 2009: 10). Bu bağlamda şalvar; Türk kültüründe hem erkekler hem de kadınlar tarafından kullanılan, işlevsel yapısı ile belden uçkurla bağlanan ve çeşitli kumaşlardan üretilen bir alt giysi türüdür.

Osmanlı İmparatorluğu'nun giyim kültürünün, toplumsal yapı ve hiyerarşik düzenin bir yansıması olarak şekillendiği ve yüzyıllar boyunca korunarak zenginleştiği düşünülmektedir. Padişahların kaftanları, değerli kumaşlar ve kürklerle işlenmiş, statü ve güç sembolü olarak değerlendirilmiştir. Padişah ve üst düzey yöneticilerin başlıklarının, kimlik ve unvan tanımlayan unsurlar olarak işlev gördüğü; kavuk ve sarık gibi başlıklar ise geleneksel yapısını koruduğu söylenebilir. Entari ve şalvar gibi giysiler ise işlevsellikleri, katmanlı kullanımları ve çeşitli kesimleriyle Osmanlı giyim kültürünün temel parçaları olmuştur.

2.3. Kıyafet Albümlerinin Doğuşu ve Gelişimi

Kıyafetler, bir bakıma bizim dış dünyaya açılan bizi tanıyan ya da tanımayan kişilere karşı bir araç olarak kullandığımız bir çeşit dilimizdir. İnsanlık tarihinin en başından beri sadece bizi soğuktan korumak için değil, aynı zamanda kim olduğumuzu

ve ne hissettiğimizi göstermek için de kullanılmıştır. İnsan bedeni, ruhu saran, onu koruyan adeta bir giysi, bir kıyafettir (Çelebioğlu, 1979: 373). İnsanlar, tarih boyunca görünür olanı aşarak, görünmeyen ve geleceğe dair bilinmeyenleri keşfetme arzusunu taşımışlardır. Bu bağlamda, hem Batı'da "fizyonomi (physiognomy)" hem de Doğu'da "ilm-i firaset" olarak bilinen gizli bilimler, insanın dış görünüşünden içsel durumunu anlamaya yönelik çabaların bir parçası olarak gelişmiştir (Ataman, 2022: 195).

Türkçeye Farsçadan geçmiş olan "kıyafet" kelimesi, aslında bir kimsenin peşinden gitmek veya izini sürmek anlamlarına gelirken, zaman içinde yanlış bir biçimde "elbise, biçim, suret" anlamında kullanılmaya başlanmıştır. Kıyafet; bir kişinin vücut yapısına, göz, kulak, saç gibi organlarına bakarak onun karakterini çözmeye çalışan bir bilim dalı olarak tanımlanabilir ve bu alanla ilgili yazılan eserler de "kıyafetname" olarak adlandırılmaktadır (Elbir, 2017: 38). Kıyafetname, fiziksel özelliklerin bir araya getirilerek bir kişinin ahlaki durumu hakkında çıkarımlar yapılmasına dair bir literatürü ifade eder. Bu bilim dalı, Mısır, Yunan, İran, Roma ve Hint uygarlıkları gibi eski medeniyetlerde bazı izler taşımakla birlikte, ancak tam anlamıyla sistematik bir disiplin haline gelememiştir (Kırbıyık, 2010: 794). Bu disiplini, Hipokrat'ın M.Ö. 5. yüzyılda tıpla ilişkilendirilen fizyonomi bilgileriyle ilişkilendirmek mümkündür. Arap kültüründe bu alanda ilk önemli çalışmaları yapan isimlerden biri İmam Şâfiî olup, ancak eseri günümüze ulaşmamıştır. Farsça kıyafetname eserleri arasında Kâşânî, Abdurrahman Mîrek ve Emîr-i Kebîr Hemedânî gibi isimler önemli yer tutmaktadır (Çakır, 2007: 333).

Dünyanın çeşitli ülkelerindeki kütüphaneler, müzeler ve özel koleksiyonlarda sayıları tam olarak bilinmeyen bu albümlerde, Osmanlı sarayındaki padişahın sokaktaki dilenciye kadar Müslüman, gayrimüslim, yerli ve yabancı pek çok figür, giysileriyle birlikte tasvir edilmiştir (Koç, 2024: 149). Osmanlı dönemi kıyafetnameleri, dönemin sosyal yapısını ve kültürel çeşitliliğini yansıtan kaynaklardır. Seyyid Lokmân Çelebi'nin 16. yüzyılda yazdığı "Kıyâfetü'l-İnsâniyye fî Şemâili'l-Osmâniyye" adlı eseri, padişahların dış görünüşlerinden içsel karakterlerine dair çıkarımlar yapmaktadır. Bu tür eserlerde, giysiler sadece bir estetik unsur olmanın ötesinde, bir kişinin sosyal statüsü, mesleki kimliği ve kişisel durumu hakkında bilgi verir. Osmanlı padişahları ve üst sınıfların kıyafetleri hem devletin resmî belgelerinde

hem de halk arasında sosyal hiyerarşinin korunmasında önemli bir rol oynamıştır (Faraşoğlu, 2019: 87-89).

Osmanlı kıyafet albümleri, 15. ve 16. yüzyıllardan itibaren figür resimlerinin bir araya getirildiği antolojiler olarak tasvir sanatında yer almaktadır (Oruç, 2018: 6). Osmanlı kıyafet albümleri, özellikle 17. yüzyıldan sonra Batı dünyasında önemli bir kültürel ilgi uyandırmış ve zamanla saray dışındaki atölyelerde üretilmeye başlanmıştır. Osmanlı kıyafet albümleri sadece dönemin giyim tarzlarını değil, aynı zamanda toplumsal yapıyı, sosyal hiyerarşiyi ve kültürel değerleri yansıtan önemli görsel arşivler olduğu düşünülmektedir. Bu albümler hem Osmanlı İmparatorluğu hem de Batı dünyası için değerli bir kültürel miras olarak kabul edilmekte olup, bu miras üzerinden Osmanlı toplumunun değerleri ve toplumsal yapısı hakkında bir anlayış geliştirilmesi mümkün olmaktadır (Hepdinçler, 2022: 163)

Bu albümler, Osmanlı tasvir geleneğinde yalnızca sanatsal bir boyut taşımamakta, aynı zamanda Osmanlı sosyal tarihine dair önemli bir dönüşüm noktası teşkil etmektedir. Özellikle, şehir yaşamını yansıtan bu eserlerde genç erkek figürleri, dönemin sosyal sınıf yapılarına dair ipuçları sunmaktadır (Değirmenci, 2015: 29). 16.yüzyılda siyasi ve ticari ilişkiler sonucu Osmanlı topraklarına gelen Avrupalı diplomatlar ve gezginler, izlenimlerini resimli seyahatnameler ve kıyafet albümler ile Avrupa’da yaygınlaştırmışlardır. Bu albümlerde kıyafetler, sosyal statüyü belirleyici bir rol oynarken, figürler mekân ve fon kavramından bağımsız bir şekilde aktarılmaktadır (Parladır, 2007: 82). Bu albümler, Osmanlı İmparatorluğu sınırları içerisindeki yaşam tarzını ve farklı insan profillerini merak eden Avrupalıların ihtiyaçlarına cevap vermek amacıyla, çeşitli konular ve giysili insan figürlerini içeren detaylı tanıtım albümleri olarak hazırlanmıştır (Koç, 2024: 150). Özellikle Avrupalı sanatçılar tarafından hazırlanan bu albümler, Osmanlı nakkaşlarının üslubunu andıran örnekleriyle dikkat çekmektedir (Parladır, 2007: 83).

Avrupa’da Osmanlı kıyafetlerini konu alan ilk eserlerden biri, 16. yüzyılda Fransız Kralı II. Henri'nin elçisiyle İstanbul’a gelen Nicolas de Nicolay ve Alman ressam Melchior Lorichs’in çalışmaları olarak öne çıkmaktadır. Bu eserler, Avrupa’da yalnızca kıyafet resimlerinden oluşan albümlerin üretilmesine öncülük etmektedir (Özsucu, 2022: 171). Bu tür albümler, Osmanlı toplumunun etnik kökenlerini ve sosyal statülerini kıyafetlerle birlikte izleyiciye sunan önemli belgeler olarak

değerlendirilmektedir. Osmanlı kıyafet albümlerinin Avrupa'daki bir diğer örneği, Braunschweig ve Lüneburg Dükü Rudolf Ludwig'in koleksiyonunda yer alan, Lambert de Vos'un üslubuyla ilişkilendirilen Wolfenbüttel albümüdür (Parladır, 2007: 84). Benzer şekilde, Peter Coeck Aelst'ın 1533'te hazırladığı ve İstanbul'un günlük yaşamını tasvir eden albümü de dönemin kültürel etkileşimlerine ışık tutmaktadır (Küçükhasaköylü, 2010: 18). Nicolas de Nicolay'ın 1568 tarihli eseri ve Lambert de Vos'un 1574 yılında hazırladığı albüm, Osmanlı kültürünü Avrupa'ya tanıtmayı amaçlayan diğer önemli eserler arasında yer almaktadır (Küçükhasaköylü, 2010: 20; Tome, 2016: 23). Ayrıca, Sultan III. Murat döneminde üretilen ve Osmanlı toplumunun çeşitli kesimlerini detaylı bir biçimde yansıtan kıyafet albümleri hem Osmanlı yaşam tarzını hem de Avrupalı sanatçıların bakış açısını sergilemektedir (Üstüner, 2021: 26). Bu eserlerin, Osmanlı toplumu ile Avrupa arasında kültürel bir köprü işlevi görmekte ve 16. yüzyıldan itibaren Osmanlı'nın Batı'daki algısını şekillendiren önemli unsurlar arasında yer aldığı düşünülmektedir.

17.yüzyıldan itibaren Osmanlı tasvir sanatında kıyafet albümlerinin artış göstermesi, dönemin estetik anlayışı ve kültürel dinamikleri açısından kayda değer bir gelişmeyi işaret etmektedir. Bu tür albümler, yalnızca görsel zenginliğiyle değil, aynı zamanda dönemin sosyal hikâyelerini ve bireylerin yaşamlarına dair detayları yansıtan özellikleriyle dikkat çekmektedir. Erkek ve kadın figürleri, kimi zaman örtük kimi zaman açık bir biçimde hikâyelerin taşıyıcısı ve anlatıcısı olarak bu eserlerde yer bulmuştur (Değirmenci, 2015: 28). Bu dönemin kıyafet albümleri, genellikle sulandırılmış mürekkep kullanılarak yapılmış desenlerden oluşmaktadır. Konuları arasında melekler, periler, genç erkek ve kadın figürleri, ejderhalar ve içki içen kişilere dair sahneler yer almaktadır. Örneğin, Topkapı Sarayı'nda bulunan, 1618 yılında Nakkaş Veli Can tarafından yapıldığı düşünülen H. 2169 numaralı albüm, bu dönemin sanatsal anlayışını ortaya koymaktadır (Mehmed, 1986: 18). Sultan I. Ahmed döneminde Kalender Paşa'nın siparişiyle hazırlanan ve klasik saray minyatürlerinden sıyrılarak sıradan insanların günlük yaşamını ele alan I. Ahmed Albümü, bu alandaki önemli bir yenilik olarak öne çıkmaktadır (Karayel Gökkaya, 2012: 72). Ayrıca, IV. Mehmet ve II. Süleyman dönemlerinde Hüseyin İstanbullu tarafından hazırlanan ve 101 resimden oluşan "Silsilename" adlı eser, dönemin estetik zenginliğini ve kıyafet albümlerine olan ilgiyi göstermektedir (Oruç, 2018: 3). Fransız elçisi Jean de la Haye ile İstanbul'a gelen George de la Chapelle'in "Receuil de divers portraits des

principales dames de la porte du grand Turc" adlı eseri, Osmanlı toplumundaki önemli kadın figürlerini görsel olarak belgelerken, aynı zamanda 17. yüzyıl İstanbul'unun sosyal yapısını da gözler önüne sermektedir (Küçükhasköylü, 2010: 26). Osmanlı kıyafet albümlerinin yalnızca yerel sanat anlayışıyla sınırlı kalmadığı, aynı zamanda Avrupa ile karşılıklı bir sanat etkileşimi içinde geliştiği gözlemlenmektedir. Örneğin, C. F. Silvestre'nin 1680 yılında yayımladığı "Differents habillements de turcs" adlı albümü, farklı meslek gruplarının kıyafetlerini belgeleyen önemli bir çalışmadır (Küçükhasköylü, 2010: 27). Wolfenbüttel Albümü ve British Museum'da sergilenen Peter Mundy albümü, Osmanlı sanatçılarının Avrupalı sanatçılarla olan etkileşimlerini ve bu etkileşimlerin İstanbul'daki sosyal hiyerarşileri nasıl görselleştirdiğini yansıtmaktadır (Riello, 2019: 287). Dönemin dış ilişkilerine dair ipuçları veren albümlerden biri de 1657 yılında Claes Ralamb tarafından hazırlanan İstanbul'a dair tasvirleri içeren çalışmadır (Küçükhasköylü, 2010: 40). Yine, Fransız Elçi Raynal tarafından hazırlanan "Figures naturelles en Turquie" adlı albüm, Osmanlı İmparatorluğu'nu görsel belgelerle anlatan diğer bir önemli kaynaktır (Güneygül, 2020: 143).

18.yüzyıla gelindiğinde Osmanlı İmparatorluğu'nun Batı ile olan ilişkilerinin yoğunlaştığı ve modernleşme sürecinin hızlandığı bir dönem olarak dikkat çekmekte olduğu görülmektedir. Bu süreçte, kıyafet albümleri önemli bir kültürel ifade biçimi haline gelmiştir. Özellikle 1699 yılında Fransız elçisi Marquis de Ferriol'un maiyetinde İstanbul'a gelen Jean-Baptiste Vanmour, kıyafet albümleri geleneğinde yeni bir dönemin öncüsü olmuş ve Batılı izleyicilere Osmanlı kültürünü tanıtmada kritik bir rol üstlenmiştir. Vanmour'un eserleri, saray figürlerinden günlük yaşam sahnelerine kadar geniş bir yelpazede Osmanlı toplumunun toplumsal yapısını ve estetik anlayışını yansıtmaktadır (Üstüner, 2021: 40-41). Bu dönemin kıyafet albümleri, Batılı elçilere hediye olarak sunulmuş, aynı zamanda Osmanlı'nın kültürel zenginliklerini dış dünyaya tanıtmaya amacıyla üretilmiştir. Bu eserler, dönemin toplumsal yapısını gözler önüne sererken, Batı ile artan kültürel etkileşimin izlerini de taşımaktadır. Örneğin, Sultan I. Abdülhamid (1774-1789) döneminde Fransızca ve Osmanlıca açıklamalarla hazırlanan "Costumes Turcs" albümü, Osmanlı sarayındaki ve İstanbul'daki farklı sosyal sınıflara ait figürleri detaylı bir şekilde betimlemektedir. Bu albüm, yalnızca saray yaşamını ve kıyafet kültürünü değil, aynı zamanda toplumsal yapıdaki farklılıkları ve Osmanlı'nın görsel kültürünü Batılı izleyicilere tanıtmıştır.

18.yüzyıl kıyafet albümleri, estetik eser olmanın ötesinde, Batı ile olan kültürel etkileşimin sembollerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bu albümler, Batılı sanat anlayışını etkileyen ve İstanbul ile Osmanlı İmparatorluğu'na dair imgeler sunan tarihsel belgeler niteliğindedir. Örneğin, 1781 yılında Polonya Kralı Stanislas Auguste'e sunulan "Recueil d'Estampes" albümü, Osmanlı kıyafetlerinin yanı sıra toplumsal yaşamın detaylarını da içermekte ve Batılı izleyicilerin Osmanlı kültürüne dair algılarını şekillendirmektedir. Bu eserler, toplumsal sınıflar arasındaki farkları, günlük yaşamın çeşitli kesimlerini ve Osmanlı toplumunun zenginliğini betimlemesi bakımından oldukça değerlidir. Özellikle Batılı sanatçıların Osmanlı toplumunu gözlemleyerek eserlerinde tasvir etmeleri hem estetik hem de sosyolojik anlamda önemli bir etki yaratmıştır. Bu albümler, Osmanlı'nın geleneksel sanatını Batı dünyasına tanıtarak kültürel bir köprü işlevi görmüş, modernleşme sürecine paralel olarak Osmanlı'nın toplumsal yapısını, kıyafetlerini ve yaşam biçimlerini yansıtmıştır. 18. yüzyıldaki kıyafet albümleri, yalnızca görsel bir estetik değil, aynı zamanda dönemin kültürel, toplumsal ve diplomatik ilişkilerini belgeleyen önemli tarihsel kaynaklar olarak öne çıkmaktadır. Bu eserler, Batı ile kültürel alışverişi ve Osmanlı toplumunun zenginliklerini gözler önüne seren bir ifade aracı olmuştur. 18. yüzyıl albümcülük sanatında elde edilen bu deneyimler, modernleşen Osmanlı'nın sanat ve kültür tarihindeki dönüşümünü anlamada kilit bir rol oynamaktadır (Üstüner, 2021: 40-41).

2.4. İlgili Araştırmalar

Bu çalışmada Osmanlı kıyafet albümlerinde yer alan padişah giysilerini kapsamlı bir şekilde analiz edilmiştir, bu giysilerin tarihi, sosyal ve kültürel önemini ortaya koymak adına araştırılmıştır. Yapılan araştırma neticesinde konuyla ilgili olan tezler, makaleler, konferanslar, dergiler, bildiriler, kitaplar ve çeşitli resmi kurum ve kuruluşlara ait web sitelerinden faydalanılmıştır. Ulaşılabilen kaynakların konu ile ilgili bölümleri incelenerek doğrudan ve dolaylı olarak ilgili olduğu tespit edilen kaynaklardan yararlanılmıştır. Bu araştırmaya yön veren bilimsel çalışmalar bu bölümde özetlenmeye çalışılmıştır. Kronolojik sıralamaya göre yapılan araştırmalar şunlardır.

Ökkeş Hakan Çetin'in (1995) "Kitaplı Albüm ve Kitaplardaki Osmanlı Kıyafetlerinden Bazı Örnekler (1710-1820)" isimli yüksek lisans tezinde; 1710-1820

tarihleri arasındaki Osmanlı erkek ve kadın giysileri Levni, Buhari, Rafael, Van Mour, Fenerci Mehmed'in yanı sıra bir grup anonim sanatçı tarafından yapılmış albüm ve kitaplardaki kıyafet, çizim, resim ve minyatürlerine dayanarak incelenmiştir. Çalışmada gözlenen bulgular ana hatlarıyla; 18. ve 19. yüzyıl Osmanlı giyim kuşamında, saray ve askeri kıyafetler arasında benzerlikler görülmüştür; saray kıyafetleri daha kaliteli kumaşlardan üretilirken, halk giyimi bu tarzın sadeleştirilmiş versiyonudur; erkekler, kürklü, önü açık üstlükler, uzun kollu entariler ve şalvar, potur veya çakşır gibi alt giysilerle yemeni, pabuç veya mest türü ayakkabılar giymiştir; kadınlar ise serpmeye çiçek desenleriyle süslenmiş, önü açık, bele kadar düğmeli entarilerle üçgen kol peçeleri kullanmıştır; 19. yüzyılda başlıklar ve kıyafet çeşitliliği artmış, kallavi, börk gibi başlıklar tercih edilmiştir; kadınlar "U" yaka ve göğüs dekolteli entariler giyerken, altlarına ince dokuma iç gömlekler ve desenli şalvarlar tercih edilmiştir, şeklinde belirtilmiştir.

Akile Baytemir'in (2003) "Ankara Milli Kütüphane Blackmer Koleksiyonunda Bulunan Kıyafet Albümleri" isimli yüksek lisans tezinde 64/ 510 (554), 55/514 (555), 66/515 (556) 67/516 (557), 68/518 (558), 69/522 (559) numaralı albümlerde bulunan kıyafetlerin tanımlanması, üslup değerlendirmelerinin ve tarihlemelerin yapılarak birbiriyle olan benzerlik ya da farklılıkların saptanması, mevcut bilgiler dahilinde sanatçıların kökenlerinin ve banilerinin belirlenmesi, günümüze ulaşmış kıyafet albümleri içindeki yer ve önemlerinin tespiti amaçlanmıştır. Albümlerde görülen üslup farklılıklarının yabancı, levanten, gayrimüslim ve yerli sanatçıların beraber çalıştığı zengin bir sanat ortamının da önemli göstergesi olduğunu belirtmiştir. Çalışmanın önemli sorunlarından biri olan tarihlemeye; 2. Mahmud'un 1828 yılında gerçekleştirdiği kıyafet devriminin ve tarihleri bilinen albümler ve seyahatnamelerin saptama amaçlı kullanıldığı ifade edilmiştir. Çalışma sonucunda incelenen 380 resimde gerek birbirleriyle gerek diğer kıyafet albümleri ve seyahatnamelerdeki resimlerle karşılaştırıldığında, giyimde uygulanan değişmez kuralları yansıttığı sonucuna varılmıştır. Avrupalıların Türkler hakkında bilgi edinme istekleriyle başlayan kıyafet albümleri, sosyal yaşamın yansıdığı önemli göstergelerden biri olmuştur.

Nurdan Küçükhasaköylü'nün (2010) "Osmanlı Kıyafet Albümleri (1770-1810)" isimli doktora tezinde; çalışmanın amacı, 1770-1810 yılları arasındaki 40 yıllık bir

zaman dilimindeki karakteristik bir profilin izlendiği Osmanlı kıyafet albümlerine yaklaşılarak, dönemin tarihsel, ekonomik, politik ve sosyokültürel koşullarıyla ilişkili olarak incelemesidir. Çalışmada Avrupa etkisinin tartışılması için, Osmanlı kültürünün içinde Hristiyan-Müslüman, Osmanlı-Rum, Doğu-Batı kültürlerinin karşılaştığı, 18. Yüzyıl sonu İstanbul’unda üretilen Osmanlı kıyafet albümleri seçilmiştir. Yerli-yabancı üslubun birbirine yaklaştığı bu dönemde, farklı verilere ışığında, yeni irdelemeleri ve Osmanlı resim sanatında Avrupa etkisinin tartışılmasını mümkün kılmıştır. Bu dönemin önemi, padişaktan sokak satıcılarına kadar Osmanlı insanının, yaşamının yansıtıldığı albümlere çok rağbet gösterilmiş olmasıdır. Çalışma; albümlerin sipariş sebepleri, albüm figürlerinin tüm Avrupa’ya yayılma yolları, ressamlarının sanat piyasası içerisindeki yeri, etnik kimliklerinin önemi, alıcı, üretici ya da sanatçı arasındaki ilişki gibi birçok konu, ana merkezde olan ve tezle albüm ressamı olduğu anlaşılan, Rum, Türk, Hristiyan, Müslüman, Avrupa ve İran kültürünü, geleneklerini içselleştirerek kendi kültürü, dini, diliyle kaynaştırmış bir Osmanlı sanatçısı olan Konstantin Kapıdağlı’ya yönelmiştir. Onun atölyesinden Avrupa’ya yayılan ve Osmanlı imgesini yansıtan albüm resimleri uzun yıllar kopyalanmış, yeniden üretilerek birçok Avrupalı tarafından tuvale aktarılmıştır. Çalışma, Osmanlı kıyafet albümleri alıcılarının kimler olduğuna dair saptamalar yapmış, albümlere olan talebin doğrudan ve dolaylı sebeplerini ortaya koymuştur. Albümlerin sadece Aydınlanma çağının yarattığı bir ortamın meraklı alıcılarına hitaben değil, siyasal, toplumsal, ekonomik koşullara bağlı, bilinçli uygulanarak yön verilen siyasetin şekillendirdiği eserler olduğu anlaşılmıştır. Küçükhasköylü çalışmasında Osmanlı kıyafet albümlerinde detaylıca bahsetmiştir.

Filiz Adıgüzel Toprak’ın (2012) “1618 Tarihli “Peter Mundy” Albümü: Figürler Üzerine Bir İnceleme” isimli makalesinde; çalışmanın amacı, albüm genel olarak tanıtılması, albümde yer alan 59 adet minyatürün içinden seçilmiş altı adet figür duruş biçimleri ve pozlarına göre incelenmesidir. Bu makaleye konu olan albümün sahibi Peter Mundy, 1616’da İngiliz ticari şirketi “Turkey Company” nin temsilcisi olarak İstanbul’a gelmiş ve Osmanlı İmparatorluğu’nda giyilen farklı giysilerin resimlerinden oluşan bu kıyafet albümünü sipariş etmiştir. Beraberinde Londra’ya götürdüğü bu albüm, bugün Londra British Museum’un yazma eserler koleksiyonunda 1974-6-17-013 envanter numarasıyla kayıtlıdır. 1618 yılında tamamlanan bu albüm, “Peter Mundy” albümü olarak anılmaktadır. Sonuç olarak, British Museum koleksiyonundaki

bu albüm, günümüze kadar bütün kalabilmiş, dağılmamış albümlerden biridir. Albümdeki minyatürlerin tamamının bir arada olması, üslup ve teknik açısından yapılabilecek ileriki değerlendirmeler ve benzer albümlerle yapılacak karşılaştırmalar bakımından önemlidir. Peter Mundy albümünün yurtdışında yer alan benzer ve çağdaşı örneklerle karşılaştırmalı olarak incelenmesi, buradaki tek figürlü minyatürlerin de Osmanlı minyatür sanatı içindeki değerini ortaya koyacaktır.

Emine Koca ve Fatma Koç'un (2014) "Kıyafetnameler ve Ralamb'ın Kıyafet Albümündeki 17. Yüzyıl Osmanlı Toplumu Giysi Özelliklerinin İncelenmesi" isimli makalesinde; çalışmanın amacı, 17. Yüzyılın bir dönemine ait Ralamb'ın kıyafet albümünde tasvir edilmiş 119 kadın ve erkek figürünün giysileri analiz edilmiş, böylece farklı sosyal sınıflara ait giyim tarzlarının tasarım özelliklerinin belirlenmesi ile Türk kültürüne katkı sağlanması olmuştur. Albümdeki figürlere ait giysiler tasarım özellikleri açısından incelenmiş, silüet, yaka ve kol biçimleri tespit edilmiş ve dönemin giysilerinin biçimsel özellikleriyle karşılaştırılarak yorumlanmıştır. Çalışma, Stockholm Kugliga kütüphanesinde bulunan, "The Sultan's Procession: The Swedish Embassy to Sultan Mehmed IV in 1657-1658 and the Ralamb Paintings" başlıklı kitabın içindeki, Tadeusz Majda'nın "The Ralamb Labum of Turkish Costumes" adlı makalesinde (s.196-265) Ralamb'ın kıyafet albümünü incelemeye almıştır. Albümdeki figürlerin giysilerinde tüm detayların açıkça gözlenebilmekte olması çalışmanın çıkış noktasını oluşturmuştur. Tadeusz Najda tarafından derlenip yayınlanan kitaptaki benzersiz Ralamb resimleri 17. Yüzyılda Osmanlı sarayındaki hayata dair bilgiler sunmaktadır ve bu resimler 17. Yüzyıl Osmanlı dünyasının eşsiz sanatsal belgeleri arasında yer almaktadır. 1657 yılında İsveç Kralı Charles X Gustaf tarafından, dostluk ilişkilerini geliştirmek amacıyla, Sultan IV Mehmed'e (1648-1687) elçi olarak gönderilen Claes Ralamb, görevli olduğu bir yıl boyunca imparatorluk tören alaylarını tasvir eden ve IV Mehmed sarayının iç yüzünü anlamayı sağlayan, tuval üzerine yağlı boya, 20 büyük resim yapmıştır. Ralamb albümünde Türk, Rum, Ermeni, Acem ve diğer kadın figürlerinde yer almıştır. Çalışmada, 121 minyatürün oluşturduğu Ralamb Albümünden, ulaşılan 119 figürün giysilerinde yapılan analiz sonucunda, "Kadın ve erkek kıyafetlerinin biçimleri arasında belli bir ayrım bulunmayan, ancak her sosyal tabakanın ayrı bir giysi biçimi oluşturulduğu Osmanlı'da, biçimsel özellikler açısından yalnızca erkek veya kadın giysisi olarak adlandırılacak bir parça bulunmadığı belirlenmiştir.

Burcu Eryılmaz'ın (2014) “Londra-British Müzesinde Bulunan Mundy Albümü İçindeki Katı’ Ve Minyatürlerinin İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde; çalışmanın amacı, Londra-British Müzesindeki Mundy Albümü'nü incelemek, katı' ve minyatürlerinin tamamını belgelemek ve tanıtımını sağlamaktır. Mundy albümü; padişah portrelerinden, kadın ve erkeğin gündelik kıyafetlerine, askeri figürlerden, gayri müslimlerin kıyafetlerine kadar o döneme ait Osmanlı tebaasının giyim kuşamını belgeler. Albüm 1618 tarihlidir. Londra British müzesinde bulunan 21x14,5 cm ebadındaki 63 varaklı albüm, yer yer çok küçük tahribatların dışında iyi korunması sayesinde günümüze kadar sağlam kalabilmiştir. Albümde 59 adet minyatürden 49 adedi erkek, 10 adedi kadın figürlerden oluşmaktadır. İlk üç sayfada padişah portreleri bulunur. Albümde 4 adet figür bağdaş kurmuş oturur vaziyettedir. Diğer bütün figürler ayakta tasvir edilmiştir. Mundy albümü o dönemin giyim kuşamını geniş bir perspektifte sunan bir kıyafet albümü olması, Türk oyma sanatının ve tek yaprak minyatür yapımcılığının bir arada işlendiği ilk örneklerinden biri olması açısından önemli bir çalışmadır. Bu açıdan incelenmesi önem arz etmektedir. Çalışma nitel araştırma olup, belgesel tarama veri toplama tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın evrenin Mundy Albümünün tamamını içermektedir. Evren aynı zamanda örnekleme oluşturmaktadır. Albüm renk, motif ve boyut yönünden incelenmiştir. İnceleme için bir form hazırlanmıştır.

Nil Baydar'ın (2017) “Kâğıt Sanatları ve Kalender Paşa: I. Ahmed Albümü” isimli yüksek lisans tezinde çalışmanın konusunu, Kalender Paşa'nın (öl. 1616) Sultan I. Ahmed (s. 1603-1617) için hazırladığı güzel yazı, kâğıt oyma ve çeşitli içeriklerde resimlerin derlemesi olan ve bugün Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde (TSMK) bulunan I. Ahmed Albümü (B. 408) oluşturmaktadır. Kalender Paşa'nın yaptığı bilinen ya da Ona atfedilen ve TSMK koleksiyonlarında bulunan diğer iki albüm (H. 2171, B. 409) ve Fâlnâme'si (H. 1703) de teknik açıdan karşılaştırılmıştır. Saray nakkaşhanesinde farklı görev yapan sanatkârlar yazma eserlerin hazırlanması için birlikte çalışır. Ancak bu çalışmanın konusu olan Albümün cildinden tezhibine kadar tamamının Kalender Paşa tarafından yapıldığı düşünülmektedir. I. Ahmed Albümünün yapım tekniklerinden yola çıkılarak, bu tür albümlerinin hazırlanması sürecindeki teknik detaylar ortaya konulacaktır. Kodikolojik çalışma için konservasyon alanında bilinen belgeleme yöntemleri kullanılmıştır. Analizler için herhangi bir örnek almak mümkün olmadığından kâğıt sanatlarının detayları yalnızca görsel inceleme ile ortaya

konulmuştur. Sonuç olarak, Sultan II. Abdulhamid (1876-1909) döneminde onarım gördüğü sırada cildi dahil tüm sayfaları sökülerek yeniden birleştirildiğinden, söz konusu tasvirli sayfaların o zaman albümden ayrılmış olduğu ve sonrasında tamamının dip kısımlarından yeniden birleştirildiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Albümün genel yapısında görülen hasarlar dışında kıt'alarda da bazı bozulmalar tespit edilmiştir. Bu bozulmaları bilimsel olarak teşhis edecek ve albümler arasındaki benzerliği ve farklılığı ortaya koyacak mikroskobik ve çeşitli spektroskopik analizler yapılabilir.

Ökkeş Hakan Çetin'in (2018) "Ondokuzuncu Yüzyıla Ait Bir Kıyafet Albümü" isimli makalesinde; çalışmanın amacı, kıyafet albümünü oluşturan tasvirlerin resimsel özellikleri aktarılması, figürlerin giyim-kuşam özellikleri hakkında bilgi verilmesi, diğer kıyafet tasvirleri ile olan benzerlik ve farklar ortaya konulmasıdır. Böylece tasvirlerin hazırlanışında benzer tasvirlerden hangi açılardan etkilendiği de belirlenmeye çalışılacaktır. Ankara Etnografya Müzesi'nde 9005 envanter numarası ile kayıtlıdır. Albüm, 21 guvaj tekniği ile boyanmış, tek figür tasvirler içermektedir. Benzer albümlere oranla tasvir sayısının oldukça az olduğu görülür. Saraylı ve adalı hanımlar, saray görevlileri, dervişler, hacı ve namaz kılan Türk gibi çeşitli konuların işlendiği tasvirlerin alt kısımlarını saran renk lekelerinin kenar ve altlarında Fransızca açıklamalar bulunur. Yaprak 16'daki tasvirin kimliği belirtilmemiştir. Sonuç olarak, Ankara Etnografya Müzesi'nde bulunan diğer kıyafet albümlerine oranla tasvir sayısı olarak oldukça sınırlı görülen bu 19. yüzyıla ait kıyafet albümünün tasvirlerinde, J. Baptiste Van Mour'un ekolünü devam ettiren bir sanatçı tarafından hazırlanan tek figürlü kıyafet resimlerinin örnek alındığı anlaşılmaktadır. Kıyafetlerin renklendirilmesindeki farklılıklar resimlerin aynen kopyalanmadığını gösterir.

Emel Yıldırım'ın (2019) "Levni'nin Topkapı Sarayı Müzesinde Yer Alan H.2164 Numaralı Kıyafet Albümündeki Kadın Giysilerinin İncelenmesi" isimli yüksek lisans tezinde; çalışmanın amacı, Levni'nin Topkapı Sarayı Müzesinde yer alan H.2164 envanter numaralı kıyafet albümündeki kadın giysilerinin, hem tasarım ilke ve öğeleri hem de model, renk, kumaş ve süsleme özellikleri açısından incelenmesidir. Bu çalışmada, Levni'nin Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde H.2164 envanter numarası ile kayıtlı bulunan Kıyafet Albümünde yer alan 19 kadın figürü döküman inceleme yöntemi ile analiz edilmiştir. Figürler üzerindeki giysi parçaları, model, kumaş, renk ve süsleme özellikleri ile tasarım ilke ve öğeleri açısından incelenerek

giysilerin ve kumaş desenlerinin teknik çizimleri yapılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, Lale Devri minyatür sanatçısı Levni'nin minyatürleri oluşturmaktadır. Örneklemini ise, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde H.2164 envanter numarası ile kayıtlı Kıyafet Albümü'nde yer alan kadın figürünün bulunduğu ve giysilerinin tasarım ilke ve öğeleri ile model, renk, kumaş ve süsleme özellikleri açısından analiz edilmesine olanak sağlayan 19 minyatür oluşturmaktadır. Nitel araştırmalarda veri toplama yöntemlerinden biri olan doküman inceleme yönteminin kullanıldığı araştırmada verilerin toplanması amacıyla gözlem formu hazırlanmıştır. Giysilerin katlı giyim özelliği taşımasından ve biçimsel özelliklerinin görülebilmesi açısından teknik çizimleri yapılmıştır. Giysi teknik çiziminde her parça ayrı renkte gösterilmiştir.

Nurefşan Korkmaz'ın (2019) "Osmanlı Minyatürlerinde Dervişler Ve Kıyafetleri" isimli yüksek lisans tezinde; çalışmanın amacı, Osmanlı minyatüründe XVI.yüzyıl ile XVIII.yüzyıl arasında yapılmış olan derviş tasvirlerinin, kıyafetleri ve aksesuarları ile beraber değerlendirilmesidir. Minyatürler ışığında tespit edilen derviş kıyafetleri ile günümüze ulaşan kıyafetler karşılaştırılmıştır. Konu bakımından çeşitlilik gösteren, şenlik, savaş, dini içerikli ve kıyafet albümü niteliği taşıyan yazma eser ve murakkalardaki minyatürlerde yer alan dervişlerin sadece tek bir figür olarak değil, büyük bir topluluğun temsilcisi olarak da tasvir edildikleri düşünülmektedir. Her derviş bağlı olduğu tarikata uygun giyinip, hareket etmektedir. Bu bağlamda hem tarikatların giyimi incelenmiş hem de dönemin sanat anlayışına uygun olarak farklı zamanlarda yapılmış olan derviş tasvirleri gerçekçilik açısından değerlendirilmiştir. Klasik Osmanlı minyatür üslubundan başlayıp, eyalet üslubunu temsil eden yerel sanatçıların, saray dışında çalışan çarşı ressamalarının ve batılılaşma dönemi nakkaşlarının eserlerine bakıldığı vakit, Osmanlı minyatüründe değişen zamana ve zevke rağmen derviş konulu tasvirlerin sevilerek yapıldığı belirlenmektedir. Sonuç olarak Osmanlı minyatüründe derviş konulu tasvirler XVI. yüzyıldan başlayıp XVIII. yüzyıl sonu hatta XIX. yüzyıl başına kadar devam etmiştir. Özellikle tek figür çalışmalarında karşımıza çıkan Mevlevî dervişlerini gezici derviş grupları, Bektâşiler, Bayramîler ve Nakşîler takip etmektedir. Günümüze ulaşan derviş kıyafetleri ile minyatürlerdeki kıyafetler karşılaştırıldığında ise Osmanlı minyatürünün gerçekçiliği ve güvenilirliği bir kere daha ispatlanmıştır.

Ökkeş Hakan Çetin'in (2021) "Zamanın Yükünü Taşıyanlar: Yerli Ve Yabancı Sanatçıların Gözünden Osmanlı Hamalları" isimli makalesinde; çalışmanın amacı, Osmanlı hamalları hakkında bilgiler verilmesi hamalların yerli ve yabancı sanatçıların eserlerinde nasıl yansıtıldıklarının aktarılmasıdır. Bu tasvirler sadece resimsel nitelikleri ile değil, görsel birer belge olması sebebiyle giyim-kuşamları ve yük taşımacılığında kullandıkları araç ve gereçler açısından da değerlendirilmiştir. Bu çalışmada Osmanlı hamalları ve bunları yansıtan resimlerin nitelikleri aktarılarak bu bağlamda bir ortak temanın yerli ve yabancı sanatçılar tarafından nasıl ele alındığına dair bazı tespitler sunulmuştur. Sonuç olarak, yerli veya yabancı sanatçılar tarafından hamalların yandan, önden veya arkadan resimlendiği bu tasvirler, günümüz kostüm tasarımlarında kullanılabilecek netlik ve ayrıntılarla doludur.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, veri toplama teknikleri, verilerin analizi, araştırmanın evren ve örnekleme hakkında bilgi verilmiştir. Bu araştırmanın amacı, 1618-1809 yılları arasında hazırlanmış Osmanlı kıyafet albümlerinde resmedilen padişah figürlerinin üzerindeki üstlük ve başlıkların türü, biçimsel özellikleri, kullanılan malzeme ile renk ve kullanım üslubu açısından analiz ederek kronolojik olarak bir inceleme yapmaktır.

Bu araştırma, betimsel araştırma modeline dayalı bir çalışmadır. Betimsel araştırmalar, var olan bir durumu, olguyu ya da olayı olduğu gibi gözlemleyip tanımlamak amacıyla kullanılan bir araştırma türüdür (Karasar, 2016: 109). Bu araştırmada, veri toplama tekniği olarak belgesel tarama veri toplama tekniği kullanılmıştır. Osmanlı padişahlarına ait figürlerin yer aldığı kıyafet albümleri, padişah portreleri, minyatürler ve kıyafetleri betimleyen farklı kaynaklardan elde edilen görseller incelenmiştir. Çalışma, 1618-1809 yılları arasında hazırlanmış Osmanlı kıyafet albümlerindeki padişah figürlerini analiz ederek üstlük ve başlıkların türü, biçimsel özellikleri, kullanılan malzeme, renk ve kullanım üslubunu kronolojik bir çerçevede ele almıştır. Analizler, görsellerden yola çıkarak Adobe Illustrator programıyla oluşturulan grafik çizimlerle desteklenmiş, veriler tablo olarak düzenlenmiştir. Tablo, albüm adı, bulunduğu kurum (müze, koleksiyon, kütüphane), envanter/yaprak numarası, tarihi, sanatçısı, tasvir edilen padişah ve konu/figürün konumu ve duruşu gibi bilgiler içermektedir. Ayrıca iç giysiler, tene giyilen giysiler, aksesuarlar ve donatılar da belirtilmiştir. Araştırmanın evreni, Osmanlı dönemi kıyafet kültürünü yansıtan, yerli ve yabancı sanatçılar tarafından hazırlanmış kıyafet albümlerinden oluşmaktadır. Örneklem ise, 1618-1809 yılları arasında çizilmiş 11 kıyafet albümünden seçilen 18 padişah figürü üzerinde yapılmıştır.

3.1. Veri Toplama Teknikleri ve Verilerin Analizi

Bu araştırmada veri toplama tekniği olarak belgesel tarama veri toplama tekniği kullanılmıştır. Belgesel tarama, var olan kayıt ve belgelerden veri toplama tekniğidir (Karasar, 2016: 229). Veri toplama aşamasında, kütüphane, arşiv, kitap, dergi, makale, e-kaynaklar ve konu ile ilgili yapılan araştırmalar incelenmiştir. Belgesel tarama tekniğinin içerisinde yer alan genel tarama tekniği kullanılmıştır. Genel tarama, hemen her aşamada izlenen ‘alanyazın’ ya da ‘literatür’ taraması olarak bilinen taramadır

(Karasar, 2020: 231). Literatür taraması, araştırılan konuda düşünür, araştırmacı ve uygulayıcıların ürettikleri bilgilerin bulunması, değerlendirilmesi ve sentezlenmesi ile mevcut durumun öğrenilmesi için yürütülen sistemli bir süreçtir (Booth, Papaionnou ve Sutton, 2012; aktaran: Karasar, 2020: 94). Osmanlı padişahlarının figürlerine ait görsellerin yer aldığı kıyafet albümleri başta olmak üzere, padişah portreleri, minyatürler ve kıyafetleri betimleyen çeşitli kaynakların araştırıldığı çalışmalar incelenmiştir.

Betimsel analiz, veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür. Bu analiz türünde temel amaç elde edilmiş olan bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2003; aktaran: Deniz ve Eryılmaz, 2019: 322). Bu çalışmada 1618-1809 yılları arasında hazırlanmış Osmanlı kıyafet albümlerinde resmedilen padişah figürlerinin üzerindeki üstlük ve başlıkların türü, biçimsel özellikleri, kullanılan malzeme ile renk ve kullanım uslubu açısından analiz ederek kronolojik olarak bir inceleme yapılmıştır. Yapılan analiz, görsellerden yola çıkılarak oluşturulan grafik çizimlerle desteklenmiştir. Grafik çizimler Adobe Illustrator programı kullanılarak oluşturulmuştur. Araştırma kapsamındaki Osmanlı padişah figürlerinin tasvirlerine ve grafik çizimlerine göre üstlük ve başlıkların türü, biçimsel özellikleri, kullanılan malzeme ile renk ve kullanım uslubu açısından incelenerek tablo haline getirilmiştir. Oluşturulan tabloda ayrıca albüm adı, bulunduğu kurum (müze, koleksiyon, kütüphane), envanter/yaprak numarası, tarihi, sanatçısı, tasvir edilen padişah, konu/figürün konumu şeklinde incelenmiştir ve kaynak verilmiştir; iç giysi, tene giyilen giysi, aksesuar ve donatılar ise belirtilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Evren, araştırma sonuçlarının genellenmek istendiği elemanlar bütünüdür, ulaşılabilen evrendir (Karasar, 2020: 147). Araştırmanın evrenini, yerli ve yabancı sanatçılar tarafından çizilen ve Osmanlı dönemi kıyafet kültürüne dair görseller sunan kıyafet albümleri oluşturmaktadır.

Çalışmanın örnekleme, belli bir evrenden, belli kurallara göre seçilmiş ve seçildiği evreni temsil yeterliliği bulunan küçük kümedir (Karasar, 2016: 148). Araştırmanın örneklemini, 1618-1809 tarihleri arasında yerli ve yabancı sanatçılar

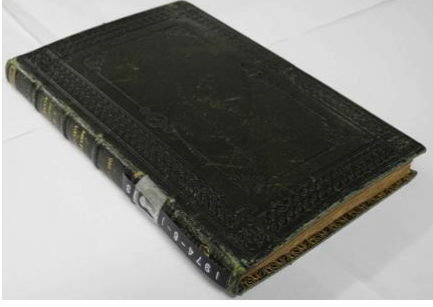
tarafından çizilen 11 kıyafet albümünden seçilen 18 çizim oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılan Osmanlı kıyafet albümü padişah figürleri kütüphane, koleksiyon ve müzelerden, birincil kaynaklardan alınmıştır. Bu bağlamda, güvenilir ve tarihsel olarak doğruluğu kanıtlanmış verilerle analiz yapılmıştır. Araştırmaya dahil edilen kıyafet albümleri ve padişah tasvirleri şunlardır:

Albüm No	Albüm Adı	Tarihi	Tasvir No	Tasvir Edilen Padişah
1	Costumes Turcs Vol II (Peter Mundy Albümü)	1618	1	Sultan II. Selim (1566 – 1574)
			2	Sultan Süleyman (1520 – 1566) (Kanunî Sultan Süleyman)
			3	Sultan II. Osman (1618-1622)
2	Costumes De La Cour Du Grand Seigneur	1630	4	4.Murat (1623-1640)
3	Naradowa Albümü (Stanislaw Zamoyski'nin Albümü)	1640-1655	5	Sultan İbrahim (1640-1648)
4	Cicogna Albümü (Taeschner Albümü)	1655	6	Sultan II. Osman (1618-1622)
5	Ralamb Albümü	1658	7	Sultan IV. Mehmed (1648-1687)
6	Figures naturelles en Turquie	1688	8	Sultan II. Süleyman (1687-1691)
			9	Sultan II. Osman (1618-1622)
7	Charles de Ferriol Albümü	1714	10	Sultan III. Ahmet (1703-1730)
8	Jean Bapbiste Vanmour Koleksiyonu	1726-1744	11	Sultan III. Ahmet (1703-1730)
9	Recueil des Costumes Turcs (Türk Kostümleri Dizisi)	1745-1818	12	Sultan I. Abdülhamid (1774-1789)
			13	Sultan I. Abdülhamid (1774-1789)
10	Diez Albümü Birinci Cilt	1790	14	Sultan I. Abdülhamid (1774-1789)
			15	Sultan I. Abdülhamid (1774-1789)
11	Stratford Canning's Pictures of Turkey	1809	16	Sultan II. Mahmud (1808-1839)
			17	Sultan II. Mahmud (1808-1839)
			18	Sultan II. Mahmud (1808-1839)

Tablo 3.1. Çalışmada İncelenen Kıyafet Albümlerindeki Padişah Figürleri

3.3. Araştırma Kapsamına Alınan Albümler

Araştırma kapsamına alınan albümlerin tümü kitap formatında değildir. Kitap formatında bulunan albümlerin görselleri, albüm incelemesi tablolarında doğrudan kullanılmıştır. Kitap formatında olmayan albümler için ise koleksiyon içerisindeki ilk görseller tercih edilmiştir.

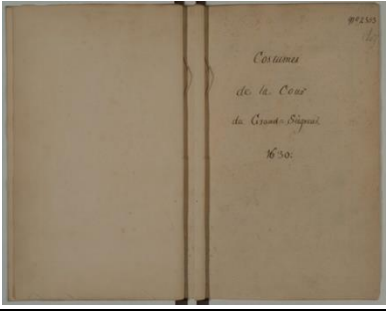
	Albümün Adı	Costumes Turcs Vol II (Peter Mundy Albümü)
	Tarihi	1618
	Sanatçı	Peter Mundy
	Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	British Library Museum/İngiltere
	Çizim Sayısı	59

Tablo 3.2. Costumes Turcs Vol II (Peter Mundy Albümü) Albümü İncelemesi

Kaynak: <https://www.britishmuseum.org/collection/search?keyword=peter&keyword=mundy&keyword=alb%C3%BCm> .

Costumes Turcs Vol II adıyla da bilinen Peter Mundy Albümü, 1618 yılında Peter Mundy tarafından oluşturulmuştur. Albüm, British Library Museum/İngiltere’de bulunmaktadır. Müze tanım olarak “Yeşil deriyle kaplı. Elli dokuz figür resmi ve bazı kenarlarda çiçek ve bitkisel dekorasyonlar içeren ek dekupajlar içeren altmış folio içerir.” şeklinde belirtmiştir. Müze web sayfasında, küratörün yorumu olarak “1618 tarihli, altmış folyodan oluşan, elli dokuz figürlü resim ve bazı kenarlarda çiçek ve bitkisel süslemeler içeren ek dekupajlardan oluşan bir albümden.” şeklinde belirtilmiştir.

Peter Mundy, 1616’da İngiliz ticari şirketi "Turkey Company"nin temsilcisi olarak İstanbul’a gelmiş ve Osmanlı Devleti’nde giyilen farklı giysilerin resimlerinden oluşan bu albümü sipariş etmiştir (Toprak, 2012: 70). Bu albümün oluşumunun, Batı’da farklı bölgelere olan ilginin artmasından kaynaklanmakta olduğu söylenebilir. O dönemde Avrupa’da çeşitli coğrafyalara duyulan ilginin artması, Osmanlılarla ilgili kıyafet albümlerinin hazırlanmasına neden olmuş ve bu albümler, gezginlere rehberlik ederek yabancı kültürleri tanımalarına yardımcı olmuştur (Kaygusuz, 2017: 199). Bu bağlamda, Peter Mundy Albümü’nün, Osmanlı giyim kültürüne dair görsel bir kaynak oluşturması ve Batı’da artan coğrafi merakın bir ürünü olarak dönemin kültürel etkileşimlerini yansıttığı söylenebilir.

	Albümün Adı	Costumes De La Cour Du Grand Seigneur
	Tarihi	1630
	Sanatçı	Bilinmemektedir
	Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	Fransa Ulusal Kütüphanesi, Baskı ve Fotoğrafçılık Bölümü
	Çizim Sayısı	149

Tablo 3.3. Costumes De La Cour Du Grand Seigneur Albümü İncelemesi

Kaynak: <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b525057428.item>

Costumes De La Cour Du Grand Seigneur Albümü, 1630 tarihinde bilinmeyen sanatçı ya da sanatçılar tarafından oluşturulmuştur. Albüm, Fransa Ulusal Kütüphanesi, Baskı ve Fotoğrafçılık Bölümünde bulunmaktadır. Albüm 149 çizimden oluşmaktadır. Müze kaynaklarında, toplamda 312 görüntü içermekte olup, birinci cildinin 149 çizimden oluştuğu belirtilmektedir. Eser, Gouache ve lavis teknikleriyle hazırlanmış ve dili İtalyancadır. Osmanlı günlük yaşamını ve farklı statülerdeki kişilerin giysilerini yansıtan resimler, toplumsal hiyerarşi, meslek, cinsiyet, sosyal konum ve yerel özelliklere göre detaylandırılmıştır. Resimler çerçeve içine alınmış, altlarına kime ait oldukları belirtilmiştir. Üslup ve renklendirme özelliklerine bakılarak İstanbul'da üretildikleri düşünülmektedir. (Koç, 2024: 150). Eserin Osmanlı saray mensuplarının giyim kuşamını yansıtarak, dönemin giyim kültürüne dair önemli bilgiler sunmakta olduğu görülmektedir.

	Albümün Adı	Naradowa Albümü (Stanislaw Zamoyski'nin Albümü)
	Tarihi	1640-1648
	Sanatçı	Bilinmemektedir
	Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	Zamość Koordinasyon Kütüphanesi, Varşova
	Çizim Sayısı	100

Tablo 3.4. Naradowa Albümü (Stanislaw Zamoyski'nin Albümü) İncelemesi

Kaynak: <https://polona.pl/item-view/f48e1193-7991-43e2-8fb2-391496b80c6f?page=1>

Naradowa Albümü olarak da bilinen Stanislaw Zamoyski'nin albümü 1640-1648 tarihleri arasında bilinmeyen sanatçı ya da sanatçılar tarafından oluşturulmuştur. Albüm Varşova'daki Zamość Koordinasyon Kütüphanesinde bulunmaktadır. Müze, tanım olarak "Sultan İbrahim-Han (1640-1648) döneminde

Sultan'ın sarayındaki ileri gelenlerin ve yetkililerin kostümlerini gösteren 100 renkli minyatür içeren bir albüm.” şeklinde belirtmiştir.

Bu albümün, Polonya Kralı Stanislaw August Poniatowski için hazırlanmış olabileceği öne sürülmektedir. 1640-1648 tarihli bu eser, Kraliyet Koleksiyonu'nda yer almakta olup, sanatçısının kimliği kesin olarak bilinmemekle birlikte, Stanislaw Kostka Pichelstein ile bağlantılı olduğu düşünülmektedir (Üstüner, 2021: 26-27). Bu albümün içeriği, Osmanlı saray yaşamını ve elit kesimin giyim kültürünü vurgulamakta olup, Batı dünyasında, Türk modasının etkisinin artmaya başladığı bir dönemde hazırlanmış olması, Osmanlı İmparatorluğu'na duyulan ilgiyi pekiştirmiştir (Şahin, 2019: 142). Bu albümün içerisindeki 100 çizim de erkekleri konu almaktadır (Çetin, 2024: 261). Bu özelliği ile diğer kıyafet albümlerinden ayrılmaktadır. (Oruç, 2018: 32). Eser, Osmanlı kültürünü ve giyim geleneklerini Batılı bir bakış açısıyla detaylı bir şekilde betimlerken, Poniatowski'nin koleksiyonuna dahil edilmiş olması, dönemin Avrupa aristokrasisinin Osmanlı kültürüne olan ilgisini ve bu tür sanatsal çalışmalara duyduğu hayranlığı gözler önüne sermektedir (Üstüner, 2021: 26-27). Bu bağlamda, Naradowa Albümü, Osmanlı saray yaşamı ve giyim kültürünü Batılı bir perspektifle detaylı bir şekilde betimlemektedir.

	Albümün Adı	Cicogna Albümü (Taeschner Albümü)
	Tarihi	1655
	Sanatçı	Bilinmemektedir
	Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	Venedik Museo Civico Correr Koleksiyonu
	Çizim Sayısı	56

Tablo 3.5. Cicogna Albümü (Taeschner Albümü) İncelemesi

Kaynak:

<https://www.archiviodellacomunicazione.it/sicap/Stampe/1125/?WEB=MuseiVE>

Cicogna Albümü olarak da bilinen Taeschner Albümü 1655 tarihinde bilinmeyen sanatçı ya da sanatçılar tarafından oluşturulmuştur. Albüm Venedik Museo Civico Correr Koleksiyonunda bulunmaktadır. Albüm içerisinde 56 çizim bulunmaktadır.

Sanatçısı bilinmeyen bu albüm, Osmanlı sultanlarının portrelerini, Osmanlı-Venedik ilişkilerini betimleyen sahneleri, çeşitli mimari yapıları ve sosyal yaşamdan kesitleri içermektedir (And, 2018: 17). İçerdiği konular arasında meyhane baskını,

sünnet, gelin alayı ve cenaze gibi toplumsal olayların yanı sıra, Osmanlı toplumunun dini ve kültürel ritüellerine de ışık tutan sahneler bulunmaktadır (Çetin, 2022: 50). Çizimlerin konusu doğunun yaşam tarzı ve kültür tarihi ile ilgilidir. İslâm sanat tarihine önemli katkıları olduğu belirtilen bu çizimler, dönemin İstanbul hayatını tasvir eden önemli çıktılardır (Göçer, 2006: 23). Eserin içeriği, Osmanlı İmparatorluğu'nun halkının ve saray çevresinin yaşam biçimlerini, toplumsal sınıfların ilişkilerini ve kültürel etkileşimlerini detaylandırmaktadır. Aynı zamanda, bu albüm, Batılı gözlemcilerin Osmanlı toplumunu anlamasına ve tasvir etmesine yardımcı olmuştur. Sanatçının bilinçli bir şekilde yerleştirdiği sahneler, dönemin sosyal ve kültürel dinamiklerini görsel bir şekilde belgelemiş, dönemin sanatçılarına da ilham kaynağı olmuştur (Şahin, 2019: 142; Gül, 2021: 39). Bu bağlamda, Cicogna Albümü, Osmanlı toplumunun sosyal, kültürel ve dini yaşamını tasvir ederek, Batılı gözlemcilerin Osmanlı İmparatorluğu'na dair algılarını şekillendiren bir görsel kaynak olarak öne çıkmaktadır.

	Albümün Adı	Ralamb Albümü
	Tarihi	1658
	Sanatçı	Bilinmemektedir
	Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	İsveç Kraliyet Kütüphanesi
	Çizim Sayısı	121

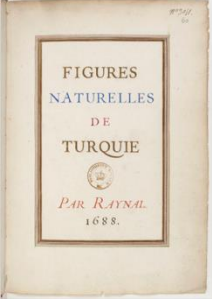
Tablo 3.6. Ralamb Albümü İncelemesi

Kaynak:<https://thejanissaryarchives.com/2015/10/28/ralambs-ottoman-costumes-book-1658/>

Ralamb albümü 1658 tarihinde bilinmeyen sanatçı ya da sanatçılar tarafından oluşturulmuştur. Albüm İsveç Kraliyet Kütüphanesinde bulunmaktadır. Müze tanım olarak “Rålamb Kostüm Kitabı”, kimliği belirsiz bir Osmanlı sanatçısına ait, guaj ve biraz da altın yaldızla çini mürekkebiyle yapılmış, Türk memurlarını, mesleklerini ve halk tiplerini gösteren 121 minyatürden oluşan küçük bir cilttir.” şeklinde belirtmiştir.

1657'de Claes Rålamb, Uppsala ve Leiden üniversitelerinde eğitim almış, otuzlu yaşlarının başında bir devlet çalışanıydı. Polonya'da valilik görevini yürütürken, 1656'da İsveç kralından Konstantinopolis'e elçi olarak gitmesi emredildi. Görevi, IV. Mehmed ve Mehmed Köprülü Paşa'ya mesaj ileterek İsveç'in çıkarlarını teşvik etmektir (Ådahl, 2006:11). Albüm, Claes Rålamb tarafından satın alınmıştır. Elyazmasıdır ve

1886 yılında İsveç Royal Kütüphanesi tarafından alınmıştır. Osmanlı dönemine ait 121 minyatürde, sultanlar, yeniçeriler, din görevlileri, farklı sosyal sınıflardan insanlar ve Osmanlı İmparatorluğu'nda bulunan Müslüman ve gayri Müslim temsilcilerin giyim tarzları detaylı bir şekilde tasvir edilmiştir (Koca ve Koç, 2014: 392). Ralamb'ın yolculuğundan kalan miras, günlüğünün yanı sıra, 121 küçük Türk erkek ve kadın resimlerinden oluşan bir albüm içerir. Bu tür kostüm albümleri, yabancılar için hatıra veya Osmanlı toplumu hakkında bilgi sağlayan el kitapları olarak İstanbul'da üretilirdi (Ådahl, 2006: 23). 17. yüzyılın ikinci yarısında yapılmış olan bu albüm, Cicogna-Taeschner Albümü gibi benzer eserlerle ortak özellikler taşımaktadır. Çift figür kullanılan zengin sahneleriyle, bu eserlerin büyük olasılıkla aynı atölyede üretildiği düşünülmektedir (Ådahl, 2006, aktaran Küçükhasaköylü, 2010: 40). Albümlerdeki resimler; günlük yaşamdan sahneleri içermekte ve Osmanlı sosyal yapılanmasından kişilerin giyim kuşamları hakkında görsel anlamda bilgi sunmaktadırlar (Keskin, 2016: 248). Bu bağlamda, Ralamb Albümü, Osmanlı toplumunun sosyal yapısını ve giyim kültürünü detaylı bir şekilde yansıtarak, yabancı gözlemciler için hem görsel bir kaynak hem de bilgi sağlayan bir belge niteliği taşımaktadır.

	Albümün Adı	Figures Naturelles En Turquie
	Tarihi	1688
	Sanatçı	Raynal Peintre
	Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	Fransa Ulusal Kütüphanesi
	Çizim Sayısı	60

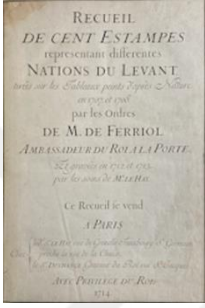
Tablo 3.7. Figures naturelles en Turquie Albümü İncelemesi

Kaynak: <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b84559196>

Figures Naturelles En Turquie albümü 1688 tarihinde Raynal Peintre tarafından oluşturulmuştur. Albüm Fransa Ulusal Kütüphanesinde bulunmaktadır. Albüm içerisinde 60 çizim bulunmaktadır.

Birbirinin devamı olan iki albümden oluşmaktadır. Bu çalışma içerisinde ikinci albüm incelenmektedir. İlk albüm, Osmanlıca ve Fransızca açıklamalıdır. Costumes Turcs de la Cour et de la Ville de Constantinople, en 1720, Peint en Turquie par un Artiste Turc (Saraydaki ve Constantinople şehrindeki 1720 yılındaki Türk kıyafetleri, Türkiye'de Türk bir sanatçı tarafından yapılmıştır) başlıklı 49 resimli bir albümdür.

İkinci albüm, *Figures naturelles en Turquie* par Raynal z 1688r (Türkiye’de doğal figürler, 1688’de Raynal Z tarafından) başlıklı 60 resimli bir albümdür (Küçükhasaköylü, 2010: 40-41). Her bir çizimin arkasında, tasvirin detaylı açıklamalarını içeren metinler bulunmaktadır. Bu yazılar, izleyicilere albümdeki görsellerin anlamını sunmaktadır. Albüm, bordo zemin üzerine altın yaldızla işlenmiş armalarla süslenmiş olmasıyla dikkat çeker (Kertel, 2022: 19; Güneygöl, 2020: 143). Bu bağlamda, *Figures Naturelles En Turquie* albümü, Osmanlı toplumunun görsel temsillerini detaylı açıklamalarla destekleyerek, dönemin kültürel ve sanatsal zenginliğini Batılı izleyicilere sunan bir eser niteliği taşımaktadır.

	Albümün Adı	Charles de Ferriol Albümü
	Tarihi	1714
	Sanatçı	Jean Baptiste Van Mour
	Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	8pl Hand Colored Rare Book Collection/İngiltere
	Çizim Sayısı	100

Tablo 3.8. Charles de Ferriol Albümü İncelemesi

Kaynak: <http://www.capodopere2019.ro/albumul-ferriol-en.html>

Charles de Ferriol albümü 1714 tarihinde Jean Baptiste Van Mour tarafından oluşturulmuştur. Albüm 8pl Hand Colored Rare Book Collection İngiltere’de bulunmaktadır. Albüm içerisinde 100 çizim bulunmaktadır. Müze tanım olarak “Albüm, Levant’taki moda ve günlük yaşamın diğer yönleri açısından dönemin en önemli eserlerinden biridir. Oryantalist bir anlayışla Batı’nın Doğu’yu tanıma çabası kapsamında oluşturulan bu eser, 18. yüzyılın başlarında Avrupalıların Osmanlı İmparatorluğu’nu algılama biçimine dair önemli ipuçları sunmaktadır. Portreler, 1699-1711 yılları arasında İstanbul’da Fransız büyükelçisi olan Charles de Ferriol’un talebi üzerine, Flaman sanatçı Jean Baptiste Van Mour tarafından 1707-1708 yıllarında yapılmıştır.” şeklinde belirtmiştir. 1699 yılında Osmanlı topraklarına gelen Charles de Ferriol, Osmanlı yaşam tarzını ve giyim kültürünü belgelemek amacıyla kapsamlı bir kıyafet albümü hazırlamıştır Gerçekçi ve ayrıntıcı bir üslup kullanarak, giyim-kuşam özelliklerini tüm canlılığıyla eserine yansıtmıştır (Kalyoncu, 2021: 363). Bu bağlamda, Charles de Ferriol Albümü, Osmanlı yaşam tarzını ve giyim kültürünü gerçekçi bir üslupta belgeleyerek, Batı’nın Doğu’yu algılayış biçimine dair bir görsel kaynak niteliği taşımaktadır.

	Albümün Adı	Jean Baptiste Vanmour Koleksiyonu
	Tarihi	1726-1744
	Sanatçı	Jean Baptiste Vanmour
	Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	Rijksmuseum/Hollanda
	Çizim Sayısı	23

Tablo 3.9. Jean Baptiste Vanmour Koleksiyonu Albümü İncelemesi

Kaynak:

[https://www.rijksmuseum.nl/en/collection/search?collectionSearchContext=Art&page=2&sortingType=Popularity&facets\[0\].id=f164c91db5a7110564722c19dde979fa&facets\[0\].nodeRelationType=HasMuseumLocationHall](https://www.rijksmuseum.nl/en/collection/search?collectionSearchContext=Art&page=2&sortingType=Popularity&facets[0].id=f164c91db5a7110564722c19dde979fa&facets[0].nodeRelationType=HasMuseumLocationHall)

Jean Baptiste Vanmour Koleksiyonu albümü 1726-1744 tarihleri arasında Jean Baptiste Van Mour tarafından oluşturulmuştur. Albüm Rijksmuseum Hollanda 'da bulunmaktadır. Albüm içerisinde 23 çizim bulunmaktadır.

Vanmour'un İstanbul'a geliş süreci ve burada geçirdiği süre, Türk kültürünü yerinde gözlemleyerek detaylı bir şekilde analiz etmesine olanak sağlamıştır (Onar, 2017: 215). Osmanlı Devleti'nin batılılaşma sürecinde Hollanda, Fransa, İngiltere, İsveç ve Avusturya gibi Avrupa ülkelerinin, Osmanlı'yı daha yakından tanımak amacıyla elçi heyetleri gönderdikleri ve bu heyetlerin, Osmanlı saray düzeni, devlet yapısı ve günlük yaşamı hakkında bilgi toplayarak bu bilgileri görselleştirmek için ressamlarla çalıştıkları ifade edilmektedir (Aktoprak, 2023: 20). Vanmour'un İstanbul'a geldikten sonra yaşamını burada sürdürdüğü ve birçok eser ürettiği görülmektedir (Demiraslan ve Savcın, 2017: 125). Bu koleksiyonun, Sultan III. Ahmet (1703-1730) ve sadrazamı Damat İbrahim Paşa'nın yönetimi altında şekillenen, yenilikçi sanatçılar ve ressamların ortaya çıkmasını destekleyen bir kültürel ortamda üretildiği ifade edilmektedir. Bu dönemde Osmanlı resim sanatında yaşanan gelişmelerin, yenilikçi anlayışlarla desteklendiği vurgulanmaktadır (Ciloşoğlu ve Elmas, 2019: 1758). Bu bağlamda, Jean Baptiste Vanmour Koleksiyonu, Osmanlı kültürü ve günlük yaşamını Batılı bir gözlemci perspektifinden detaylı bir şekilde belgeleyerek, dönemin kültürel etkileşimlerini ve sanatsal yeniliklerini yansıtan bir görsel kaynak niteliğindedir.

	Albümün Adı	Recueil des Costumes Turcs (Türk Kostümleri Dizisi)
	Tarihi	1745-1818
	Sanatçı	Joseph-Gabriel Monnier (1745-1818)
	Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	Bourg-en Bresse'deki Belediye Kütüphanesi
	Çizim Sayısı	152

Tablo 3.10. Recueil des Costumes Turcs (Türk Kostümleri Dizisi) Albümü İncelemesi

Kaynak: https://warfare.x10host.com/Ottoman/Album/Monnier_Bourg-en-Bresse-Ottoman_Album.htm

Recueil des Costumes Turcs albümü olarak da bilinen Türk Kostümleri dizisi albümü 1745-1818 tarihleri arasında Joseph-Gabriel Monnier (1745-1818) tarafından oluşturulmuştur. Müze Joseph-Gabriel Monnier'in mühendis albayı olduğunu belirtmiştir. Albüm Bourg-en Bresse'deki Belediye Kütüphanesinde bulunmaktadır. Albüm içerisinde 152 çizim bulunmaktadır. Müze tanım olarak “18. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'ndan kostüm ve kıyafet koleksiyonu.” şeklinde belirtmiştir. Albümün dilinin Fransızca olduğu boyutlarının 7,7 x 24,8 cm olduğu bilgisi verilmektedir.

Recueil De Costumes Turcs Et De Fleurs, içinde 268 görsel bulunan önemli bir albümdür ve iki ayrı nüshadan oluşmaktadır (Güneygül, 2020: 139). Monnier'in çalışmaları, Osmanlı İmparatorluğu'nun kültürel özelliklerini Batı dünyasına tanıtmaya amacı taşırken, aynı zamanda Türk giyim kültürüne olan ilgiyi pekiştirmiştir (Kalyoncu, 2021: 42; Güneygül, 2020: 139). Eserlerdeki detaylı çizimler hem Osmanlı saray kıyafetlerini hem de günlük yaşamda kullanılan farklı giyim tarzlarını belgeler niteliktedir (And, 2018: 19). Bu bağlamda, Recueil des Costumes Turcs albümü, Osmanlı İmparatorluğu'nun kültürel ve giyim özelliklerini ayrıntılı çizimlerle belgeleyerek, Batı dünyasında Osmanlı yaşam tarzına yönelik ilgiyi artıran bir görsel kaynak niteliği taşımaktadır.

	Albümün Adı	Diez Albümü Birinci Cilt
	Tarihi	1790
	Sanatçı	Bilinmemektedir
	Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaphk	The British Museum
	Çizim Sayısı	16

Tablo 3.11. Diez Albümü Birinci Cilt İncelemesi

Kaynak:

https://www.britishmuseum.org/collection/search?title=Costumes%20Turcs%20Vol%20I&image=true&view=grid&sort=object_name__asc&page=1

Diez Albümü Birinci Cilt albümü 1790 tarihinde bilinmeyen sanatçı ya da sanatçılar tarafından oluşturulmuştur. Albüm The British Museum ‘da bulunmaktadır. Albüm içerisinde 16 çizim bulunmaktadır.

Diez Albümü, Sultan I. Abdülhamid’in (1774-1789) talimatıyla Prusya elçisi Diez için hazırlanmıştır. Albümde yer alan 112 resmin alt yazıları Fransızca olarak yazılmış olup, eser şu anda British Museum’da 1974-0617,0.12 numarasıyla kayıtlıdır (Çetin, 2018: 205). Bu albüm, Osmanlı İmparatorluğu'na ait görsellerin yanı sıra, geniş bir Persianate içerik yelpazesi sunmaktadır. Ancak, Diez koleksiyonundaki Osmanlı unsurlarının sayısı ve çeşitliliği göz önüne alındığında, bu unsurların nispeten sınırlı olduğu görülmektedir. Yine de albüm, Diez’in bir koleksiyoncu olarak ilgisini ve sanatsal tercihlerini anlamak açısından önemli bir kaynak oluşturur (Bağcı, 2017: 603; Çetin, 2018: 205). Diez’in koleksiyonundaki diğer eserlerin Persianate içerikleriyle birleşimi, dönemin kültürel etkileşimlerine ve Batı dünyasındaki Osmanlı ile ilgili önyargılara dair önemli ipuçları sunmaktadır (Bağcı, 2017: 603). Bu bağlamda, Diez Albümü Birinci Cilt, Osmanlı görselleri ve Persianate unsurları bir arada sunarak, dönemin kültürel etkileşimlerini ve Batılı koleksiyonerlerin sanatsal tercihlerini yansıtan bir belge niteliği taşımaktadır.

	Albümün Adı	Stratford Canning's Pictures of Turkey
	Tarihi	1809
	Sanatçı	Bilinmemektedir
	Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	Victoria ve Albert Müzesi/İngiltere
	Çizim Sayısı	150

Tablo 3.12. Stratford Canning's Pictures of Turkey Albümü İncelemesi

Kaynak:https://collections.vam.ac.uk/search/?page=1&page_size=15&q=Stratford+Canning

Stratford Canning's Pictures of Turkey albümü 1809 tarihinde bilinmeyen sanatçı ya da sanatçılar tarafından oluşturulmuştur. Albüm Victoria ve Albert Müzesi İngiltere 'de bulunmaktadır. Albüm içerisinde 150 çizim bulunmaktadır.

Yeni dönem albümlerinden biri olarak kabul edilebilecek Canning koleksiyonundaki tasvirlerin çoğu, 18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yaygınlaşan kıyafet albümlerinin standartlarını yansıtmaktadır. Ayrıca, koleksiyonda belirli bir çerçevede yeni konular ve sahneler de yer almakta olup, bu da eserin farklı bir perspektif sunduğunu göstermektedir (Yaşar, 2020: 2204). Bu bağlamda, Stratford Canning's Pictures of Turkey albümü, 18. yüzyılın kıyafet albümü geleneğini sürdürmekle birlikte yeni konular ve sahnelerle farklı bir perspektif sunarak dönemin görsel kültürüne katkı sağlamaktadır.

4. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde, 1618-1809 yılları arasında oluşturulan 11 kıyafet albümünden 18 Osmanlı padişahının tasvirlerinin üstlükleri ve başlıkları incelenmiştir. Araştırmada kullanılan Osmanlı kıyafet albümü padişah figürleri kütüphane, koleksiyon ve müzelerden birincil kaynaklardan alınan; *Costumes Turcs Vol II* (Peter Mundy Albümü)'de (1618) bulunan Sultan Selim (2. Selim) (1566 – 1574) figürü, Sultan Süleyman (Kanunî Sultan Süleyman) (1520 – 1566) figürü, Sultan II. Osman (1618-1622) figürü; *Costumes De La Cour Du Grand Seigneur Albümünde* (1630) bulunan 4. Murat (1623-1640) figürü; *Naradowa Albümü* (Stanislaw Zamoyski'nin Albümü)'nde (1640-1655) bulunan Sultan İbrahim (1640-1648) figürü; *Cicogna Albümü* (Taeschner Albümü)'nde (1655) bulunan Sultan II. Osman (1618-1622) figürü; *Ralamb Albümünde* (1658) bulunan Sultan IV. Mehmed (1648-1687) figürü; *Figures naturelles en Turquie albümünde* (1688) bulunan Sultan II. Süleyman (1687-1691) figürü, Sultan II. Osman (1618-1622) figürü; *Charles de Ferriol Albümünde* (1714) bulunan Sultan III. Ahmet (1703-1730) figürü; *Jean Bapbiste Vanmour Koleksiyonunda* (1726-1744) bulunan Sultan III. Ahmet (1703-1730) figürü; *Recueil des Costumes Turcs* (Türk Kostümleri Dizisi) albümünde (1745-1818) bulunan Sultan I. Abdülhamid (1774-1789)'in 2 adet figürü; *Diez Albümü Birinci Ciltte* (1790) bulunan Sultan I. Abdülhamid (1774-1789)'in 2 adet figürü; *Stratford Canning's Pictures of Turkey albümünde* (1809) bulunan Sultan II. Mahmud (1808-1839)'un 3 adet figürü çizimleri üstlük ve başlıkların türü, biçimsel özellikleri, kullanılan malzeme ile renk ve kullanım uslubu açısından belirtilmiştir; ayrıca albüm adı, bulunduğu kurum (müze, koleksiyon, kütüphane), envanter/yaprak numarası, tarihi, sanatçısı, tasvir edilen padişah, konu/figürün konumu ve duruşu şeklinde belirtilerek ve kaynak verilmiştir; iç giysi, tene giyilen giysi, aksesuar ve donatılar hazırlanan giysi analizi tablolarında sunulmuştur.

Albüm Adı	Costumes Turcs Vol II (Peter Mundy Albümü)	
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	British Library Museum/İngiltere	
Envanter/Yaprak Numarası	ME OA 1974.6-17.013	
Tarihi	1618	
Sanatçısı	Peter Mundy	
Tasvir Edilen Padişah	Sultan II. Selim (1566 – 1574)	
Konu/Figürün Konumu ve Duruşu	Sultanın küçük bir halının üzerinde diz çökmüş, elinde bir asa tutan tasviri.	
Kaynak	https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1974-0617-0-13-2	
Görsel 1	Görsel 1a	Görsel 1b
		
	Dış Giysi Grafik Çizimi	Başlık Grafik Çizimi
		
DIŞ GIYSİ		
Türü/Adı	Kapaniçe	
Kullanım Yeri/Özellikleri	Saray çevresi ve üst düzey yöneticilerin kullandığı giysi/Entari vb. giysiler üzerine giyilen dış giysi	
Malzeme Özellikleri/Renk ve Doku Detayları	Sarı zemin üzerine bordo renkte spiral formlarda desenler bulunan dokuma/Yaka, ön kapama, yen ağzı kahverengi ve siyah kürklü	
Beden Formu/Kol Formu	Bol/Uzun yen (kol arkasına takılan)	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	Yere kadar uzun/Önden boydan boya açık/Geniş, omuzdan aşağı inen yaka	
BAŞLIK		
Türü/Adı	Sultan II. Selim Kavuğu	
Kullanım Yeri/Özellikleri	Resmî törenler/Divan toplantıları/Resmi toplantılar/Halkın karşısında	
Malzeme Özellikleri/Renk ve Doku Detayları	Beyaz/Tepesinde sarı bir parça	
Formu	Yüksek/Yuvarlak	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	Önde bir adet siyah sorguç	
İÇ GIYSİ		
Türü/Adı	Entari /Dolama	
TENE GİYİLEN		
Türü/Adı	Görülmemektedir	
AKSESUAR VE DONATILAR		
Türü/Adı	Kemer/Hançer/Asa	

Tablo 4.1. Costumes Turcs Vol II (Peter Mundy Albümü), Sultan Selim (1566-1574) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi

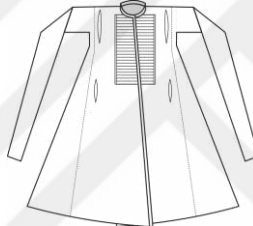
Costumes Turcs Vol II adıyla da bilinen Peter Mundy Albümü, 1618 yılında Peter Mundy tarafından oluşturulmuştur. Albüm, British Library Museum İngiltere’de bulunmaktadır. Müze tarafından “ME OA 1974.6-17.013” numarası ile kayıt altında bulunmaktadır. Sultan Selim (2. Selim) (1566 – 1574) portresi olarak belirtilmiştir. Figür, kırmızı desenli bir halıda dizleri üzerinde hafif sağa dönük oturmaktadır. Figür elinde bir asa tutmaktadır. Müze tanım olarak “Sultan küçük bir halının üzerinde diz çökmüş, elinde bir asa tutmaktadır.” şeklinde ifade etmiştir.

Figür üstlük olarak yere kadar uzun, önü boydan boya açık, devrik geniş yakalı kapaniçe giymektedir. Kapaniçe, saray ve çevresi üst düzey yöneticilerin kullandığı, entari ve benzeri giysiler üzerine giyilen dış giysi olarak kullanılır. Kaftan denince ilk akla gelen giysiler, padişah kaftanları ve saray mensuplarına ait olanlardır. (Görünür ve Ögel, 2006: 62). Dış giysi; sarı zemin üzerine bordo spiral desenli bir dokumaya sahiptir. Eryılmaz (2019: 49) çalışmasında, Sultan Selim’in üzerinde kenarları kakum kürklü sarı zemin üzerine bordo spiral formlarda desenli bir kaftan giydiğini belirtmiştir. Kürklü kaftanlara “Kapaniçe” adı verilmiştir, içinde kürk, dışında ise kemha, seraser, atlas, gezi gibi dokumalar kullanılarak dikilmiştir (Uğurlu, 2024:1070). Bu bağlamda figür çiziminde görülen üstlüğün kapaniçe olduğu düşünülmektedir. Devrik geniş yakası, ön kapaması, yen ağzı kahverengi ve siyah rengi kürklüdür. Kapaniçe bol bir yapıya sahiptir. Giysi kolsuzdur ve kol arkasına takılan uzun yenler bulunmaktadır.

Figür başlık olarak Sultan II. Selim kavuğu takmaktadır. Osmanlılar tarafından kullanılan başlıkların kullanım alanları, bazı istisnalar dışında, kesinlik göstermemektedir. Örneğin, bir Osmanlı şehzadesi, mehteran görevlisi ve hattatın aynı başlığı kullandıkları bilinmektedir (Kökrek, 2015: 46). Bu bağlamda, figür çiziminde başlığın türü gelenek olduğu üzere padişah ismiyle belirtilmiştir. Kavuk yüksek ve yuvarlak bir yapıya sahiptir. Padişah kavuğu resmi günlerde ve törenlerde kullanılmaktadır. Osmanlı’da eski dönemlerden beri kullanılan bir başlık türü olan sarığın, isminin de işaret ettiği üzere, kavuğun üzerine sarılarak oluşturulduğu bilinmektedir (Koca, 2024: 47). Kavuğun üzerine sarılan tülbent beyaz renktedir ve tepesinde sarı bir parça görülmektedir. Önde bir adet siyah sorguç bulunmaktadır. Eryılmaz (2019: 49) çalışmasında, Sultan Selim’in siyah bir sorguçlu beyaz kavuk giydiğini belirtmiştir.

Figür iç giysi olarak entari ya da dolama giymektedir. Figürün tene giyilen giysisi görülmemektedir. Figür belinde kemer, elinde bir asa ve kemere takılmış bir hançer ile çizilmiştir.

Albüm Adı	Costumes Turcs Vol II (Peter Mundy Albümü)	
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	British Library Museum/İngiltere	
Envanter/Yaprak Numarası	ME OA 1974.6-17.013	
Tarihi	1618	
Sanatçısı	Peter Mundy	
Tasvir Edilen Padişah	Sultan Süleyman (1520 – 1566) (Kanunî Sultan Süleyman)	
Konu/Figürün Konumu ve Duruşu	Sultan, küçük bir halının üzerinde diz çökmüş, sağ elinde meyve ve sol elinde bir bez tutan tasviri.	
Kaynak	https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1974-0617-0-13-1	
Görsel 2	Görsel 2a	Görsel 2b
		
	Dış Giysi Grafik Çizimi	Başlık Grafik Çizimi
		
DIŞ GİYSİ		
Türü/Adı	Kapaniçe	
Kullanım Yeri/Özellikleri	Saray çevresi ve üst düzey yöneticilerin kullandığı giysi/Entari vb. giysiler üzerine giyilen dış giysi	
Malzeme Özellikleri/Renk ve Doku Detayları	Koyu mavi dokuma/Yaka, ön kapama, yen ağzı beyaz kürklü	
Beden Formu/Kol Formu	Aşağıya doğru genişleyerek açılan/Kolsuz/Uzun yen (Kol arkasına takılan)	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	Yere kadar uzun/Önden boydan boya açık/24 (muhtemel) adet çapraşt /Dik yaka	
BAŞLIK		
Türü/Adı	Sultan Süleyman Kavuğu (Yusufi Kavuk)	
Kullanım Yeri/Özellikleri	Resmî Törenler/Divan Toplantıları/Resmi Toplantılar/Halkın Karşısında	
Malzeme Özellikleri/Renk ve Doku Detayları	Beyaz/Tepesinde sarı bir parça	
Formu	Altı dar üstü geniş/Yüksek	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	Kırmızı tepelik	
İÇ GİYSİ		
Türü/Adı	Entari /Dolama	
TENE GİYİLEN		
Türü/Adı	Görülmemektedir	
AKSESUAR VE DONATILAR		
Türü/Adı	Kemer/Mendil/Yuvarlak Cisim	

Tablo 4.2. Costumes Turcs Vol II (Peter Mundy Albümü), Sultan Süleyman (1520-1566) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi

Costumes Turcs Vol II adıyla da bilinen Peter Mundy Albümü, 1618 yılında Peter Mundy tarafından oluşturulmuştur. Albüm, British Library Museum İngiltere’de bulunmaktadır. Müze tarafından “ME OA 1974.6-17.013” numarası ile kayıt altında bulunmaktadır. Sultan Süleyman (1520 – 1566) (Kanunî Sultan Süleyman)’ın portresi olarak belirtilmiştir. Figür, mavi siyah desenli bir halıda dizleri üzerinde hafif sola dönük oturmaktadır. Figür sol elinde beyaz kenarı sarı işlemeli bir mendil tutmaktadır. Sağ elinde ise sarı bir yuvarlak cisim tutmaktadır. Müze tanım olarak “Sultan Süleyman’ın küçük bir halının üzerinde diz çökmüş, sağ elinde meyve ve sol elinde bir bez tutan portresi.” şeklinde ifade etmiştir.

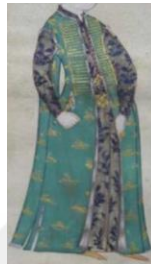
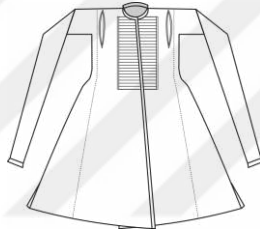
Figür üstlük olarak yere kadar uzun, önü boydan boya açık, dik yakalı kapaniçe giymektedir. Giysinin önünde muhtemelen 24 adet çaprast bulunmaktadır. Kapaniçe, saray ve çevresi üst düzey yöneticilerin kullandığı, entari ve benzeri giysiler üzerine giyilen dış giysi olarak kullanılır. Kapaniçe, iç kısmı kürk ile kaplı, yere kadar uzun etekli bir üst giysi olarak tanımlanır (Tezcan, 1999: 51). Bu bağlamda figür çizimindeki üstlüğün kapaniçe olduğu düşünülmektedir. Dış giysi; koyu mavi, yakası, ön kapaması, yen ağzı beyaz kürklüdür. Eryılmaz (2019: 46) çalışmasında, figürün üst giysisinin kakum kürkle süslendiğini belirtmiştir. Aşağıya doğru genişleyen bir yapıya sahiptir. Giysi kolsuzdur ve kol arkasına takılan uzun yenler bulunmaktadır. Uğurlu (2024: 1075) çalışmasında; takma kollu kaftanların olduğunu belirtmiştir.

Figür başlık olarak Sultan Süleyman Kavuşu takmaktadır. Padişah kavukları birbirine benzemekle birlikte, sarılış şekilleri, üzerindeki süslemelerdeki değişiklikler sebebiyle padişah isimleriyle adlandırılmıştır. Kanuni Sultan Süleyman tarafından dilim ilâvesi ile Yusufi olarak adlandırılmıştır. (Kumbaracılar, tarihsiz:8). Kanuni Sultan Süleyman’ın taktığı başlığın adı yusufi kavuktur, bu kavuğun yüksekliği selimi ile aynıdır, ancak tepesi geniş, üzeri dilimlidir (Küpel, 2016: 37). Sultan Süleyman tac olarak kırmızı tepeli bir kavuk giyerdi ki buna Yusufi denirdi (Pakalın, 1983: 217). Kavuk yüksek ve altı dar üstü geniş bir yapıya sahiptir. Padişah kavuşu resmi günlerde ve törenlerde kullanılmaktadır. Kavuşun üzerine sarılan tülbent beyaz renktedir ve tepesinde sarı bir parça görülmektedir. Üstünde kırmızı bir tepelik bulunmaktadır. Eryılmaz (2019: 46) çalışmasında, figürün üzerinde kırmızı bir tepelik ve altın bir iğne bulunan beyaz bir kavuk taktığını belirtmiştir. Sarıkların tepesinde yer alan ve tac olarak adlandırılan bölüm, biçim olarak kubbeye benzemekte olup, külah ve kavuk

gibi başlıklar tacın gövdesini oluşturmaktadır (Koca, 2024: 49). Müze tanım olarak “Sultan Süleyman yüksek bir türban takmaktadır.” şeklinde ifade etmiştir.

Figür iç giysi olarak entari ya da dolama giymektedir. Figürün tene giyilen giysisi görülmemektedir. Figür belinde kemer, sol elinde beyaz kenarı sarı işlemeli bir mendil, sağ elinde ise sarı bir yuvarlak cisim ile çizilmiştir.

Albüm Adı	Costumes Turcs Vol II (Peter Mundy Albümü)	
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	British Library Museum/İngiltere	
Envanter/Yaprak Numarası	ME OA 1974.6-17.013	
Tarihi	1618	
Sanatçısı	Peter Mundy	
Tasvir Edilen Padişah	Sultan II. Osman (1618-1622)	
Konu/Figürün Konumu ve Duruşu	Sultanın sola bakarken ayakta tasviri.	
Kaynak	https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1974-0617-0-13-3	
Görsel 3	Görsel 3a	Görsel 3b
		
	Dış Giysi Grafik Çizimi	Başlık Grafik Çizimi
		
DIŞ GİYSİ		
Türü/Adı	Kapaniçe	
Kullanım Yeri/Özellikleri	Saray çevresi ve üst düzey yöneticilerin kullandığı giysi/Entari vb. giysiler üzerine giyilen dış giysi	
Malzeme Özellikleri/Renk ve Doku Detayları	Yeşil zemin üzerine sarı desenli dokuma/Yaka, ön kapama, yen ağzı siyah ve beyaz kürklü	
Beden Formu/Kol Formu	Belden aşağıya doğru genişleyerek açılan form/Kolsuz/Uzun yen (Kol arkasına takılan)	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	Yere kadar uzun/Önden boydan boya açık/25 adet çaprast/Dik yaka/Etek ucu yırtmaçlı	
BAŞLIK		
Türü/Adı	Sultan II. Osman Kavuğu	
Kullanım Yeri/ Özellikleri	Resmî törenler/Divan toplantıları/Resmi toplantılar/Halkın karşısında	
Malzeme Özellikleri/ Renk Doku Detayları	Beyaz	
Formu	Altı dar üstü geniş/Yüksek	
Biçimsel ve Teknik Detaylar / Özellikler	Mücevherli altın tutucularda sorguçlar, biri aşağıya doğru biri yukarıya doğru dönük	
İÇ GİYSİ		
Türü/Adı	Entari/Dolama	
TENE GİYİLEN		
Türü/Adı	Görülmemektedir	
AKSESUAR VE DONATILAR		
Türü/Adı	Kemer/Hançer	

Tablo 4.3. Costumes Turcs Vol II (Peter Mundy Albümü), Sultan II. Osman (1618-1622) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi

Costumes Turcs Vol II adıyla da bilinen Peter Mundy Albümü, 1618 yılında Peter Mundy tarafından oluşturulmuştur. Albüm, British Library Museum İngiltere’de bulunmaktadır. Müze tarafından “ME OA 1974.6-17.013” numarası ile kayıt altında bulunmaktadır. Sultan II. Osman (1618-1622) portresi olarak belirtilmiştir. Figür, sola bakarak ayakta durmaktadır. Müze tanım olarak “Sultan sayfanın sağına doğru bakmaktadır. Portrenin her iki tarafına dekapaj saksı selvileri bulunmaktadır.” şeklinde ifade etmiştir.

Figür üstlük olarak yere kadar uzun, önü boydan boya açık, dik yakalı, etek ucu iki yandan yırtmaçlı kapaniçe giymektedir. Uğurlu (2024: 1075) çalışmasında, “Bazı kaftanlarda aşağıya kadar bazılarında ise kısa yırtmaçlar, bazılarında ise arka parçaya yırtmaçta uygulanmıştır.” şeklinde belirtmiştir. Giysinin önünde 25 adet çaprast bulunmaktadır. Kapaniçe, saray ve çevresi üst düzey yöneticilerin kullandığı, entari ve benzeri giysiler üzerine giyilen dış giysi olarak kullanılır. Kaftanların en üst katmanı olan kapaniçe, içi kürk kaplı, mücevher düğmeli, yere kadar uzanan bir giysidir (Tezcan, 1998: 517). Bu bağlamda figür çizimindeki üstlüğün kapaniçe olduğu düşünülmektedir. Dış giysi; yeşil zemin üzerine sarı desenli bir dokumaya sahiptir. Dik yakası, ön kapaması, yen ağzı siyah ve beyaz renkte kürklüdür. Eryılmaz (2019: 52) çalışmasında, Sultan II. Osman’ın üzerinde yeşil, yakadan bele kadar inen kaytan atkılı bir kaftan giydiğini belirtmiştir. Kapaniçe belden aşağıya doğru genişleyerek açılan bir yapıya sahiptir. Giysi kolsuzdur ve kol arkasına takılan uzun yenler bulunmaktadır.

Figür başlık olarak Sultan II. Osman kavuğu takmaktadır. Figür çiziminde başlığın türü gelenek olduğu üzere padişah ismiyle belirtilmiştir. Kavuk yüksek ve altı dar üstü geniş bir yapıya sahiptir. Padişah kavuğu resmi günlerde ve törenlerde kullanılmaktadır. Kavuğun üzerine sarılan tülbent beyaz renktedir ve iki adet mücevherli altın tutucularda sorguçların biri aşağıya doğru biri yukarıya doğru dönüktür. Eryılmaz (2019: 52) çalışmasında, Sultan II. Osman’ın başında üzerinde 2 adet mücevherli siyah renkli sorguç bulunan beyaz bir kavuk giydiğini belirtmiştir. Müze tanım olarak “Sultan mücevherli altın tutucularda iki fırça benzeri türban süslemesi olan yüksek bir türban takmaktadır.” şeklinde ifade etmiştir.

Figür iç giysi olarak entari ya da dolama giymektedir. Figürün tene giyilen giysisi görülmemektedir. Figür belinde kemer ve kemere takılmış bir hançer ile çizilmiştir.

Albüm Adı	Costumes De La Cour Du Grand Seigneur	
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	Fransa Ulusal Kütüphanesi, Baskı ve Fotoğrafçılık bölümü	
Envanter/Yaprak Numarası	4-OD-5	
Tarihi	1630	
Sanatçısı	Bilinmemektedir	
Tasvir Edilen Padişah	Sultan IV. Murat (1623-1640)	
Konu/Figürün Konumu ve Duruşu	Sultan'ın tahtta otururken tasviri.	
Kaynak	https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b525057428/f9.item	
Görsel 4	Görsel 4a	Görsel 4b
		
	Dış Giysi Grafik Çizimi	Başlık Grafik Çizimi
		
DIŞ GİYSİ		
Türü/Adı	Kapaniçe	
Kullanım Yeri/ Özellikleri	Saray çevresi ve üst düzey yöneticilerin kullandığı giysi/Entari vb. giysiler üzerine giyilen dış giysi	
Malzeme Özellikleri/ Renk Doku Detayları	Mor renk dokuma/Yaka, ön kapama, yen ağzı beyaz kürklü	
Beden Formu/Kol Formu	Aşağıya doğru genişleyerek açılan/Kolsuz	
Biçimsel ve Teknik Detaylar / Özellikler	Yere kadar uzun/Önden boydan boya açık/Dik yaka/Etek ucu yırtmaçlı/Sol tarafında 10 çaprast/Sağ tarafında 9 çaprast	
BAŞLIK		
Türü/Adı	Sultan IV. Murat Kavuğu	
Kullanım Yeri/ Özellikleri	Resmî törenler/Divan toplantıları/Resmi toplantılar/Halkın karşısında	
Malzeme Özellikleri/ Renk Doku Detayları	Beyaz	
Formu	Altı dar üstü geniş/Yüksek	
Biçimsel ve Teknik Detaylar / Özellikler	2 adet mücevherli altın tutucularda sorguç	
İÇ GİYSİ		
Türü/Adı	Entari/Dolama	
TENE GİYİLEN		
Türü/Adı	Görülmemektedir	
AKSESUAR VE DONATILAR		
Türü/Adı	Kemer	

Tablo 4.4. Costumes De La Cour Du Grand Seigneur, IV. Murat (1623-1640) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi

Costumes De La Cour Du Grand Seigneur Albümü, 1630 tarihinde bilinmeyen sanatçı ya da sanatçılar tarafından oluşturulmuştur. Albüm, Fransa Ulusal Kütüphanesi, Baskı ve Fotoğrafçılık Bölümünde bulunmaktadır. Müze tarafından “4-OD-5” numarası ile kayıt altında bulunmaktadır. Sultan IV. Murat (1623-1640) portresi olarak belirtilmiştir. Figür, turuncu, yeşil, mavi ve altın renkli bir tahtta oturur vaziyette çizilmiştir. Sağında ve solunda görevliler bulunmaktadır.

Figür üstlük olarak yere kadar uzun, önü boydan boya açık, dik yakalı, etek ucu yırtmaçlı kapaniçe giymektedir. Giysinin önünde sol tarafında 10, sağ tarafında 9 adet çaprast bulunmaktadır. Kaftanlarda genellikle çaprast denilen sağ tarafta şerit bantlar, sol tarafta düğmeler karşılıklı dikilerek kapanmaktadır (Özcan, 2009: 37). Kapaniçe, saray ve çevresi üst düzey yöneticilerin kullandığı, entari ve benzeri giysiler üzerine giyilen dış giysi olarak kullanılır. Küpeli (2016:3 6) “IV. Murat’ın Revan Seferine Götürülen Kıyafetlerini” incelediği çalışmada kaftanların genellikle padişahlar tarafından giyildiğini, bununla birlikte sadrazamlar, vezirler ve diğer yüksek saray görevlilerince de giyilebildiğini belirtmiştir. Dış giysi; mor renkli bir dokumaya sahiptir. Dik yakası, ön kapaması beyaz kürklüdür. Kaftanların kol ve yakalarında süs olarak kürk kullanılmıştır (Küpeli, 2016: 36). Kapaniçe aşağıya doğru genişleyerek açılan bir yapıya sahiptir. Giysi kolsuzdur. Uğurlu (2024: 1075) çalışmada; kaftanların kollarının uzun ya da kısa olabileceğini belirtmiştir.

Figür başlık olarak Sultan IV. Murat kavuğu takmaktadır. Kavuklara sarılan sarıklar da hem bezinin cinsinden hem de sarılış şekli ile çeşitlilik kazanmışlar ve çeşitli isimler almışlardır. (Koçu, 1969: 149). Padişahlar, ulemaya mensup kişiler, vezirler ve diğer devlet görevlileri farklı türde sarık biçimlerini kullanmış ve genellikle beyaz tülbentten yapılan sarıkları tercih etmişlerdir (Koca, 2024: 52). Bu bağlamda, figür çiziminde başlığın türü gelenek olduğu üzere padişah ismiyle belirtilmiştir. Kavuk yüksek ve altı dar üstü geniş bir yapıya sahiptir. Padişah kavuğu resmi günlerde ve törenlerde kullanılmaktadır. Kavuğun üzerine sarılan tülbent beyaz renktedir ve iki adet mücevherli altın tutucularda sorguç bulunmaktadır.

Figür iç giysi olarak entari ya da dolama giymektedir. Figürün tene giyilen giysisi görülmemektedir. Figür belinde kemer ile çizilmiştir.

Albüm Adı	Naradowa Albümü (Stanislaw Zamoyski'nin Albümü)	
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	Zamość Koordinasyon Kütüphanesi, Varşova	
Envanter/Yaprak Numarası	Boz. 165, Y.1b	
Tarihi	1640-1648	
Sanatçısı	Bilinmemektedir	
Tasvir Edilen Padişah	Sultan İbrahim (1640-1648)	
Konu/Figürün Konumu ve Duruşu	Sultan İbrahim'in at üstünde tasviri. Yanında bir bostancı ve iki solak figürü yer alır.	
Kaynak	https://polona.pl/item-view/f48e1193-7991-43e2-8fb2-391496b80c6f?page=5	
Görsel	Görsel 5a	Görsel 5b
		
	Dış Giysi Grafik Çizimi	Başlık Grafik Çizimi
		
DIŞ GIYSİ		
Türü/Adı	Kapaniçe	
Kullanım Yeri/Özellikleri	Saray çevresi ve üst düzey yöneticilerin kullandığı giysi/Entari vb. giysiler üzerine giyilen dış giysi	
Malzeme Özellikleri/ Renk ve Doku Detayları	Turuncu renk dokuma/Yaka, ön kapama, yen ağzı siyah kürklü	
Beden Formu/Kol Formu	Belden aşağıya doğru genişleyerek açılan/Kolsuz/Uzun yen (kol arkasına takılan)	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	Yere kadar uzun/Önden boydan boya açık/Dik yaka/12 adet (muhtemelen) çapraz	
BAŞLIK		
Türü/Adı	Sultan İbrahim Kavuğu	
Kullanım Yeri/Özellikleri	Resmî törenler/Divan toplantıları/Resmi toplantılar/Halkın karşısında	
Malzeme Özellikleri/Renk ve Doku Detayları	Beyaz	
Formu	Altı dar üstü geniş/Yüksek	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	Biri aşağıya doğru biri yukarıya doğru dönük altın tutucularda iki adet sorguç	
İÇ GIYSİ		
Türü/Adı	Entari/Dolama	
TENE GİYİLEN		
Türü/Adı	Şalvar	
AKSESUAR VE DONATILAR		
Türü/Adı	Kemer	

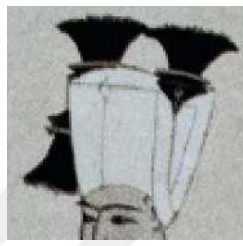
Tablo 4.5. Naradowa Albümü (Stanislaw Zamoyski'nin Albümü), Sultan İbrahim (1640-1648) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi

Naradowa Albümü olarak da bilinen Stanislaw Zamoyski'nin albümü 1640-1648 tarihleri arasında bilinmeyen sanatçı ya da sanatçılar tarafından oluşturulmuştur. Albüm Varşova'daki Zamość Koordinasyon Kütüphanesinde bulunmaktadır. Müze tarafından “Boz. 165, Y.1b” numarası ile kayıt altında bulunmaktadır. Sultan İbrahim (1640-1648) portresi olarak belirtilmiştir. Figür, at üzerinde tasvir edilmiştir. Müze tanım olarak “Sultan İbrahim'i üç Dostonyalı ile çevrili bir at üzerinde tasvir eden bir minyatür.” şeklinde ifade etmiştir. Bu albümde kompozisyon kalabalıklaşmaya başlamış ve Sultan İbrahim at üzerinde tasvir edilmiştir (Oruç, 2018: 31). Sultan İbrahim, iki solak ve bir peyk ile yürümektedir. Sultan'ın yakın korumalarından biri olan solak, padişahın kaftan eteklerinden birini hafifçe tutarak yürüdüğü görülmektedir (Çetin, 2008: 236).

Figür üstlük olarak yere kadar uzun, önü boydan boya açık, dik yakalı kapaniçe giymektedir. Giysinin önünde muhtemelen 12 adet çaprast bulunmaktadır. Kapaniçe, saray ve çevresi üst düzey yöneticilerin kullandığı, entari ve benzeri giysiler üzerine giyilen dış giysi olarak kullanılır. Kaftan, Osmanlı kıyafetleri içinde, çok önem verilen ve itibar gören bir giysidir. (Görünür ve Ögel, 2006: 62). Dış giysi; turuncu renkli bir dokumaya sahiptir. Dik yakası, ön kapaması, yen ağzı siyah kürklüdür. Kapaniçe belden aşağıya doğru genişleyerek açılan bir yapıya sahiptir. Giysi kolsuzdur ve kol arkasına takılan uzun yenler bulunmaktadır.

Figür başlık olarak Sultan İbrahim kavuğu takmaktadır. Figür çiziminde başlığın türü gelenek olduğu üzere padişah ismiyle belirtilmiştir. Kavuk yüksek ve altı dar üstü geniş bir yapıya sahiptir. Padişah kavuğu resmi günlerde ve törenlerde kullanılmaktadır. Kavuğun üzerine sarılan tülbent beyaz renktedir ve bulunan iki adet sorguç altın tutuculardadır. Padişahların başlıklarına takılan sorguçlar altından olurdu (Pakalın, 1983: 257). Sorguçların biri aşağıya doğru biri yukarıya doğru dönüktür.

Figür iç giysi olarak entari ya da dolama giymektedir. Figürün tene giyilen kırmızı bir şalvar giydiği görülmektedir. Figür belinde kemer ile çizilmiştir.

Albüm Adı	Cicogna Albümü (Taeschner Albümü)	
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	Venedik Müzesi Civico Correr Koleksiyonu	
Envanter/Yaprak Numarası	Cont. L. V. 0196	
Tarihi	1655	
Sanatçısı	Bilinmemektedir	
Tasvir Edilen Padişah	Sultan II. Osman (1618-1622)	
Konu/Figürün Konumu ve Duruşu	Sultan'ın dizlerinin üzerinde hafif sağa dönük oturan portresi. Sol elinde bir mendil tutmaktadır.	
Kaynak	https://www.archiviodellacomunicazione.it/sicap/Stampe/1125/?WEB=MuseiVE	
Görsel 6	Görsel 6a	Görsel 6b
		
	Dış Giysi Grafik Çizimi	Başlık Grafik Çizimi
		
DIŞ GIYSİ		
Türü/Adı	Tören Kaftanı	
Kullanım Yeri/Özellikleri	Saray çevresi ve üst düzey yöneticilerin kullandığı giysi/Entari vb. giysiler üzerine giyilen dış giysi	
Malzeme Özellikleri/Renk ve Doku Detayları	Yaka, ön kapama, yen ağzı kürklü	
Beden Formu/Kol Formu	Aşağıya doğru genişleyerek açılan/Kolsuz/Uzun yen (Kol arkasına takılan)	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	Yere kadar uzun/Önden boydan boya açık/Dik yaka	
BAŞLIK		
Türü/Adı	Sultan II. Osman Kavuğu	
Kullanım Yeri/Özellikleri	Resmî törenler/Divan toplantıları/Resmi toplantılar/Halkın karşısında	
Malzeme Özellikleri/Renk ve Doku Detayları	-	
Formu	Altı dar üstü geniş/Yüksek	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	Biri aşağıya doğru ikisi yukarıya doğru dönük üç adet sorguç	
İÇ GIYSİ		
Türü/Adı	Entari/Dolama	
TENE GİYİLEN		
Türü/Adı	Görülmemektedir	
AKSESUAR VE DONATILAR		
Türü/Adı	Kemer/Mendil	

Tablo 4.6. Cicogna Albümü (Taeschner Albümü), Sultan II. Osman (1618-1622) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi

Cicogna Albümü olarak da bilinen Taeschner Albümü 1655 tarihinde bilinmeyen sanatçı ya da sanatçılar tarafından oluşturulmuştur. Albüm Venedik Museo Civico Correr Koleksiyonunda bulunmaktadır. Müze tarafından “Cont. L. V. 0196” numarası ile kayıt altında bulunmaktadır. Sultan II. Osman (1618-1622) portresi olarak belirtilmiştir. 17. yüzyıl albümlerinde suretine en sık rastlanan Osmanlı sultanı II. Osman’dır (And, 2018: 177). Figür, dizlerinin üzerinde hafif sağa dönük oturmaktadır. Figür, sol elinde bir mendil tutmaktadır. Figür sakalsız, ince bıyıklar ile çizilmiştir. Sakalsız, güzel yüzlü bir genç olarak betimlenen II. Osman’ın, bu şekilde çizilmesi Sultan’ın hayallerdeki yansımasının gösterilmesi bakımından dikkat çekicidir (And, 2019: 177).

Figür üstlük olarak yere kadar uzun, önü boydan boya açık, dik yakalı tören kaftanı giymektedir. Osmanlı padişahlarının resmi, dini ve özel törenlerde giydikleri tören kaftanları, hükümdarın statüsünü, ihtişamını ve beğenisini yansıtmaktadır (Uğurlu, 2024: 1078). Tören kaftanı, saray ve çevresi üst düzey yöneticilerin kullandığı, entari ve benzeri giysiler üzerine giyilen dış giysi olarak kullanılır. Siyah beyaz bir çizim olduğu için dış giysinin rengi bilinmemektedir. Dik yakası, ön kapaması, yen ağzı kürklüdür. Tören kaftanı aşağıya doğru genişleyerek açılan bir yapıya sahiptir. Giysi kolsuzdur ve kol arkasına takılan uzun yenler bulunmaktadır.

Figür başlık olarak Sultan II. Osman kavuğu takmaktadır. Figür çiziminde başlığın türü gelenek olduğu üzere padişah ismiyle belirtilmiştir. Kavuk yüksek ve altı dar üstü geniş bir yapıya sahiptir. Padişah kavuğu resmi günlerde ve törenlerde kullanılmaktadır. Siyah beyaz bir çizim olduğu için kavuğun rengi bilinmemektedir. Kavuk üzerinde bulunan üç adet sorguçların biri aşağıya doğru ikisi yukarıya doğru dönüktür. Taeschner Albümü’nde Sultan’ın elinde tuttuğu mendili ve sarığındaki üç sorguçtan biri, diğer tasvirde görülmemektedir (And, 2019: 177).

Figür iç giysi olarak 12 adet ön düğmeli entari ya da dolama giymektedir. Figürün tene giyilen giysisi görülmemektedir. Figür belinde kemer, sol elinde mendil ile çizilmiştir.

Albüm Adı	Ralamb Albümü	
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	İsveç Kraliyet Kütüphanesi	
Envanter/Yaprak Numarası	Bilinmemektedir	
Tarihi	1658	
Sanatçısı	Bilinmemektedir	
Tasvir Edilen Padişah	Sultan IV. Mehmed (1648-1687)	
Konu/Figürün Konumu ve Duruşu	Sultan'ın tahtta otururken tasviri.	
Kaynak	https://thejanissaryarchives.com/2015/10/28/ralamb-ottoman-costumes-book-1658/ralamb-01-the-emperor/	
Görsel 7	Görsel 7a	Görsel 7b
		
	Dış Giysi Grafik Çizimi	Başlık Grafik Çizimi
		
DIŞ GİYSİ		
Türü/Adı	Kapaniçe	
Kullanım Yeri/Özellikleri	Saray çevresi ve üst düzey yöneticilerin kullandığı giysi/Entari vb. giysiler üzerine giyilen dış giysi	
Malzeme Özellikleri/Renk ve Doku Detayları	Beyaz üzerine altın sarı rengi çizgili dokuma/Yaka, ön kapama siyah kürklü	
Beden Formu/Kol Formu	Aşağıya doğru genişleyerek açılan/Kolsuz	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	Yere kadar uzun/Önden boydan boya açık/Dik yaka	
BAŞLIK		
Türü/Adı	Sultan IV. Mehmed Kavuğu	
Kullanım Yeri/Özellikleri	Resmî törenler/Divan toplantıları/Resmi toplantılar/Halkın karşısında	
Malzeme Özellikleri/Renk ve Doku Detayları	Beyaz	
Formu	Altı dar üstü geniş/Yüksek	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	İki adet siyah üzerine sarı, kırmızı, yeşil renkte sorguç	
İÇ GİYSİ		
Türü/Adı	Entari/Dolama	
TENE GİYİLEN		
Türü/Adı	Görülmemektedir	
AKSESUAR VE DONATILAR		
Türü/Adı	Kemer	

Tablo 4.7. Ralamb Albümü, Sultan IV. Mehmed (1648-1687) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi

Ralamb albümü 1658 tarihinde bilinmeyen sanatçı ya da sanatçılar tarafından oluşturulmuştur. Albüm İsveç Kraliyet Kütüphanesinde bulunmaktadır. Envanter/Yaprak numarası bilinmemektedir. Figür, kırmızı, mor, siyah ve altın renkli bir tahtta oturur vaziyette çizilmiştir. Solunda üç adet görevli bulunmaktadır.

Figür üstlük olarak yere kadar uzun, önü boydan boya açık, dik yakalı kapaniçe giymektedir. Koca ve Koç'un (2014: 384) çalışmasında, "Figürün içi kürklü kolsuz kaftan giydiği gözlenmektedir. Minyatürde görünmemesine rağmen içi kürklü kolsuz kaftanın, sırt kısmında kol yerine takılmış yere kadar uzanan, ucu kürklü kolcukları olan 'kapaniça' olduğu düşünülmektedir." şeklinde belirtmişlerdir. Kapaniçe, saray ve çevresi üst düzey yöneticilerin kullandığı, entari ve benzeri giysiler üzerine giyilen dış giysi olarak kullanılır. Dış giysi; beyaz üzerine altın sarı renkli çizgili bir dokumaya sahiptir. Koca ve Koç (2014: 384) çalışmasında, "Ralamb Albümünde figür üzerinde kaftanın beyaz saten olarak belirtilmesi ve Koçu'nun kapaniçeyi 'Padişaha mahsus kapaniçanın kürkü tilki postu, kabı atlas ve düğmeleri murassa olurdu.' şeklinde tanımlamasının bu üstlüğün kapaniçe olduğunu doğrular nitelikte olduğunu." belirtmişlerdir. Dik yakası, ön kapaması siyah kürklüdür. Kapaniçe aşağıya doğru genişleyerek açılan bir yapıya sahiptir. Giysi, figür çiziminde görünmediği için kolsuz olarak belirtilmiştir.

Figür başlık olarak Sultan IV. Mehmed kavuğu takmaktadır. Kavuklar, yalnız kendi şekilleri ile değil, üzerlerine sarılan sarıklarla beraber de çeşitli isimler almışlardır (Koçu, 1969: 149). Bu bağlamda, figür çiziminde başlığın türü gelenek olduğu üzere padişah ismiyle belirtilmiştir. Kavuk yüksek ve altı dar üstü geniş bir yapıya sahiptir. Padişah kavuğu resmi günlerde ve törenlerde kullanılmaktadır. Kavuğun üzerine sarılan tülbent beyaz renktedir ve iki adet siyah üzerine sarı, kırmızı, yeşil renkte sorguç bulunmaktadır.

Figür iç giysi olarak entari ya da dolama giymektedir. Figürün tene giyilen giysisi görülmemektedir. Figür belinde kemer ile çizilmiştir.

Albüm Adı	Figures Naturelles En Turquie	
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	Fransa Ulusal Kütüphanesi	
Envanter/Yaprak Numarası	Bilinmemektedir	
Tarihi	1688	
Sanatçısı	Bilinmemektedir	
Tasvir Edilen Padişah	Sultan II. Süleyman (1687-1691)	
Konu/Figürün Konumu ve Duruşu	Sultan'ın tahtta otururken tasviri. Solunda silahtar (kılıcını taşıyan kişi), sağında ibrikdar (suyunu taşıyan kişi) ayakta durmaktadır.	
Kaynak	https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b84559196/f12.thumbnail	
Görsel 8	Görsel 8a	Görsel 8b
		
	Dış Giysi Grafik Çizimi	Başlık Grafik Çizimi
		
DIŞ GIYSİ		
Türü/Adı	Kapanıçe	
Kullanım Yeri/Özellikleri	Saray çevresi ve üst düzey yöneticilerin kullandığı giysi/Entari vb. giysiler üzerine giyilen dış giysi	
Malzeme Özellikleri/Renk ve Doku Detayları	Gri üzerine koyu sarı renkte floral desenli dokuma/Yaka, ön kapama ve yen ağzı siyah kürklü	
Beden Formu/Kol Formu	Aşağıya doğru genişleyerek açılan form/Kolsuz/Uzun yen (Kol arkasına takılan)	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	Yere kadar uzun/Önden boydan boya açık/ Geniş omuzdan aşağı uzanan devrik yaka	
BAŞLIK		
Türü/Adı	Sultan II. Süleyman Kavuğu	
Kullanım Yeri/ Özellikleri	Resmî törenler/Divan toplantıları/Resmî toplantılar/Halkın karşısında	
Malzeme Özellikleri/Renk ve Doku Detayları	Beyaz	
Formu	Altı dar üstü geniş/Yüksek	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	2 adet mücevherli tutucularda sorguçlu	
İÇ GIYSİ		
Türü/Adı	Entari/Dolama	
TENE GIYİLEN		
Türü/Adı	Görülmemektedir	
AKSESUAR VE DONATILAR		
Türü/Adı	Kemer/Mendil	

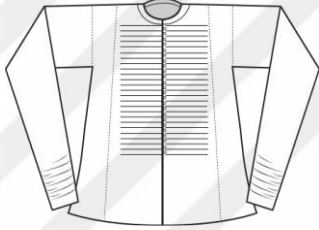
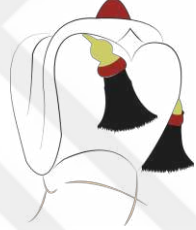
Tablo 4.8. Figures naturelles en Turquie, Sultan II. Süleyman (1687-1691) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi

Figures Naturelles En Turquie albümü 1688 tarihinde Raynal Peintre tarafından oluşturulmuştur. Albüm Fransa Ulusal Kütüphanesinde bulunmaktadır. Envanter/Yaprak numarası bilinmemektedir. Sultan II. Süleyman (1687-1691) portresi olarak belirtilmiştir. Figür mavi, kırmızı, kahverengi ve altın renkli bir tahtta oturur vaziyette çizilmiştir. Solunda kılıcını taşıyan kişi(silahtar), sağında suyunu taşıyan kişi (ibrikdar) ayakta durmaktadır. Figür sol elinde işlemeli bir mendil, sağ elinde siyah bir cisim tutmaktadır.

Figür üstlük olarak yere kadar uzun, önü boydan boya açık, geniş omuzdan aşağı uzanan devrik yakalı kapaniçe giymektedir. Kapaniçe önden açık, içi kürklü, dışı seraser, atlas, gezi gibi değerli kumaşlardan yapılmıştır ve görünüşe ihtişam katan yenleri (uzun kolları) vardır (Ayrıncı, 2010: 85). Bu bağlamda figür çizimindeki üstlüğün kapaniçe olduğu düşünülmektedir. Kapaniçe, saray ve çevresi üst düzey yöneticilerin kullandığı, entari ve benzeri giysiler üzerine giyilen dış giysi olarak kullanılır. Dış giysi; gri üzerine koyu sarı renkte floral desenli bir dokumaya sahiptir. Geniş yakası, ön kapaması ve yen ağzı siyah kürklüdür. Kapaniçe aşağıya doğru genişleyerek açılan bir yapıya sahiptir. Giysi kolsuzdur ve kol arkasına takılan uzun yenler bulunmaktadır.

Figür başlık olarak Sultan II. Süleyman kavuğu takmaktadır. Figür çiziminde başlığın türü gelenek olduğu üzere padişah ismiyle belirtilmiştir. Kavuk yüksek ve altı dar üstü geniş bir yapıya sahiptir. Padişah kavuğu resmi günlerde ve törenlerde kullanılmaktadır. Kavuğun üzerine sarılan tülbent beyaz renktedir ve iki adet mücevherli tutucularda sorguç bulunmaktadır.

Figür iç giysi olarak entari ya da dolama giymektedir. İç giysinin ön kapamasında 18 adet düğme bulunmaktadır. Figürün tene giyilen giysisi görülmemektedir. Figür belinde kemer, sol elinde mendil ile çizilmiştir.

Albüm Adı	Figures Naturelles En Turquie	
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	Biblioteque Nationale De France	
Envanter/Yaprak Numarası	Bilinmemektedir	
Tarihi	1688	
Sanatçısı	Bilinmemektedir	
Tasvir Edilen Padişah	Sultan II. Osman (1618-1622)	
Konu/Figürün Konumu ve Duruşu	Sultan'ın at üzerinde tasviri. Sağ elinde asa tutmaktadır ve sağ kolunu havaya kaldırmıştır.	
Kaynak	https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b84559196/f132.item	
Görsel 9	Görsel 9a	Görsel 9b
		
	Dış Giysi Grafik Çizimi	Başlık Grafik Çizimi
		
DIŞ GIYSİ		
Türü/Adı	Kaftan	
Kullanım Yeri/Özellikleri	Saray çevresi ve üst düzey yöneticilerin kullandığı giysi/Entari vb. giysiler üzerine giyilen dış giysi	
Malzeme Özellikleri/ Renk ve Doku Detayları	Açık mavi renk dokuma	
Beden Formu/Kol Formu	Bedene oturan düz form/Uzun kollu	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	Etekleri alt giysinin içine sokulmuş/Ön kapama boydan boya çapraz/Dik yaka	
BAŞLIK		
Türü/Adı	Sultan II. Osman Kavuğu	
Kullanım Yeri/Özellikleri	Resmî törenler/Divan toplantıları/Resmi toplantılar/Halkın karşısında	
Malzeme Özellikleri/ Renk ve Doku Detayları	Beyaz	
Formu	Altı dar üstü geniş/Yüksek	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	2 adet altın tutucularda kırmızı ve siyah renklerde sorguç/Kırmızı tepelik	
İÇ GIYSİ		
Türü/Adı	Görülmemektedir	
TENE GİYİLEN		
Türü/Adı	Şalvar	
AKSESUAR VE DONATILAR		
Türü/Adı	Kemer/Hançer/Asa	

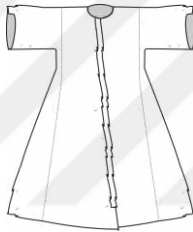
Tablo 4.9. Figures naturelles en Turquie, Sultan II. Osman (1618-1622) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi

Figures Naturelles En Turquie albümü 1688 tarihinde Raynal Peintre tarafından oluşturulmuştur. Albüm Fransa Ulusal Kütüphanesinde bulunmaktadır. Envanter/Yaprak numarası bilinmemektedir. Sultan II. Osman (1618-1622) portresi olarak belirtilmiştir. Müze tanım olarak “20 yaşında boğulan Sultan (ikinci Osman) başlığı ile.” şeklinde ifade etmiştir. II. Osman bazen atı üzerinde, bazen tahtında saraylılarıyla birlikte bazen de tek başına ayakta dururken farklı ikonografik kurguların ya da hikâyelerin kahramanı olarak tasvir edilir (And, 2018: 177). Sultan at üzerinde tasvir edilmiştir. Sağ elinde asa tutmaktadır ve sağ kolunu havaya kaldırmıştır.

II. Osman, Osmanlı'da köklü gelenekleri değiştirme cesareti göstererek değişimin öncüsü sultan olarak bilinmektedir. Figür üstlük olarak etekleri alt giysinin içine sokulmuş, dik yakalı kaftan giymektedir. Ögel, “Türk Kültür Tarihine Giriş” adlı eserinde (1991: 101-102-103); seyahat ve savaş pantolonları olarak belirttiği şalvarları giymenin savaşçı kavimlere ait bir giyim adeti olduğunu, ata binen herkesin şalvar giymek zorunda olduklarını ve şalvarın, kaftanların bütün eteklerini de içine alacak kadar geniş olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda figürün üzerindeki giysinin kaftan olduğu söylenebilir. Kaftanın uzun bir giysi olması muhtemeldir, ancak dış giysi grafik çiziminde tasvir üzerinde görünen bölüm çizilmiştir. Giysinin ön kapamasında boydan boya çapraz bulunmaktadır. Kaftan, saray ve çevresi üst düzey yöneticilerin kullandığı, entari ve benzeri giysiler üzerine giyilen dış giysi olarak kullanılır. Dış giysi; açık mavi renkli bir dokumadan yapılmıştır. Kaftan bedene oturan düz bir yapıya sahiptir. Giysi uzun kolludur.

Figür başlık olarak Sultan II. Osman kavuğu takmaktadır. Figür çiziminde başlığın türü gelenek olduğu üzere padişah ismiyle belirtilmiştir. Osmanlı padişahlarının giyimlerinin tamamlayıcısı başlıklarıdır (Küpeli, 2016: 37). Kavuk yüksek ve altı dar üstü geniş bir yapıya sahiptir. Padişah kavuğu resmi günlerde ve törenlerde kullanılmaktadır. Kavuğun üzerine sarılan tülbent beyaz renktedir ve bulunan iki adet kırmızı ve siyah renklerdeki sorguç altın tutuculardadır ve üstünde kırmızı bir tepelik bulunmaktadır.

Figürün iç giysisi görülmemektedir. Figürün tene giyilen kırmızı bir şalvar giydiği görülmektedir. Figür belinde kemer, kemere takılmış bir hançer ve elinde asa ile resmedilmiştir.

Albüm Adı	Charles de Ferriol Albümü	
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	8pl Hand Colored Rare Book Collection/İngiltere	
Envanter/Yaprak Numarası	106151	
Tarihi	1714	
Sanatçısı	Jean Baptiste Van Mour	
Tasvir Edilen Padişah	Sultan III. Ahmet (1703-1730)	
Konu/Figürün Konumu ve Duruşu	Sultan'ın ayakta tasviri.	
Kaynak	http://www.capodopere2019.ro/images/watermarked/thumbnails/0/280/280/album_ferriol_5.jpg	
Görsel 10	Görsel 10a	Görsel 10b
		
	Dış Giysi Grafik Çizimi	Başlık Grafik Çizimi
		
DIŞ GIYSİ		
Türü/Adı	Kontuş	
Kullanım Yeri/Özellikleri	Saray çevresi ve üst düzey yöneticilerin kullandığı giysi/Entari vb. giysiler üzerine giyilen dış giysi	
Malzeme Özellikleri/Renk ve Doku Detayları	Beyaz kürk	
Beden Formu/Kol Formu	Aşağıya doğru genişleyerek açılan/Kısa kollu	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	Yere kadar uzun/Önden boydan boya açık	
BAŞLIK		
Türü/Adı	Sultan III. Ahmet Kavuğu (Yusufi Kavuk)	
Kullanım Yeri/ Özellikleri	Resmî törenler/Divan toplantıları/Resmi toplantılar/Halkın karşısında	
Malzeme Özellikleri/Renk ve Doku Detayları	Beyaz	
Formu	Altı dar üstü geniş/Yüksek	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	Üç terkli/İki adet madalyon/Bir adet sorguç	
İÇ GIYSİ		
Türü/Adı	Entari/Dolama	
TENE GİYİLEN		
Türü/Adı	Şalvar	
AKSESUAR VE DONATILAR		
Türü/Adı	Kemer	

Tablo 4.10. Charles de Ferriol Albümü, Sultan III. Ahmet (1703-1730) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi

Charles de Ferriol albümü 1714 tarihinde Jean Baptiste Van Mour tarafından oluşturulmuştur. Albüm 8pl Hand Colored Rare Book Collection İngiltere’de bulunmaktadır. Müze tarafından “106151” numarası ile kayıt altında bulunmaktadır. Sultan III. Ahmet (1703-1730) portresi olarak belirtilmiştir. Figür ayakta çizilmiştir. Görselin üzerinde tanım olarak “Sultan 3. Ahmed, tören kıyafetiyle; böyle bir kıyafet genellikle cuma akşamı dini törenlerde ve çeşitli kutlamalarda giyilirdi. Bu durumda Ramazan ayının sonunun kutlandığı bayramla ilgili. “ şeklinde belirtilmiştir.

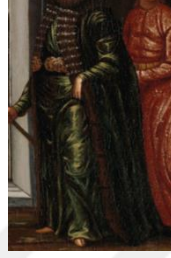
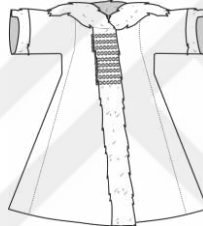
Figür üstlük olarak yere kadar uzun, önü boydan boya açık, kontuş giymektedir. Çetin (1995: 43-44) çalışmasında; “Sultan, kakum kürk kaplı kısa kollu bir kaftan giymektedir” şeklinde belirtmiştir. Ancak, Koçu’nun (1967: 158) ‘Türk Giyim, Kuşam ve Süslenme Sözlüğünde; “Kontoşun kapaniçeye benzetilmesi, geniş ve devrik kürklü yakası ile ilişkilidir. Kapaniçe, kolsuz bir üstlük olarak, dar yenli ve uzun kollu olan kontoştan tamamen farklıdır.” ifadesiyle, bu üstlüğün kontoş olduğu düşünülmektedir. Kontuş, saray ve çevresi üst düzey yöneticilerin kullandığı, entari ve benzeri giysiler üzerine giyilen dış giysi olarak kullanılır. Dış giysi; beyaz kürkten oluşmaktadır. Kontuş aşağıya doğru genişleyerek açılan bir yapıya sahiptir. Giysi kısa kolludur.

Figür başlık olarak Sultan III. Ahmet kavuğu takmaktadır. Yusufi denilen bu kavuk Selimi kavuğun aynısıdır. Selimi denilen kavuğun üzerine yukarıdan aşağıya üç dilim ilave edilerek yusufi kavuk ismini almıştır. Resmi günlerde sorguçlu olarak padişahlar giymişlerdir (Kumbaracılar, tarihsiz: 5). Yavuz Sultan Selim tarafından icat edilmiş silindir şeklinde, üzeri ince beyaz tülbent ile kaplanmış selimi kavuk mücevvezeye çok benzemektedir (Koca, 2024: 85). Ancak figür çizimindeki başlık silindir şeklinde değil, altı dar üstü geniş bir yapıya sahiptir. Bu bağlamda çizimdeki farklılık ile tanım farklılığı ressamın yorumu olarak değerlendirilebilir. Figür çiziminde başlığın türü gelenek olduğu üzere padişah ismiyle belirtilmiştir. Kavuk yüksek ve altı dar üstü geniş bir yapıya sahiptir. Padişah kavuğu resmi günlerde ve törenlerde kullanılmaktadır. Kavuğun üzerine sarılan tülbent beyaz renktedir ve üç terklidir (dilimli). Üç terkli yusufi kavuk, zümrüt ve yakut kakılmış sorguçlarla süslenmiştir (Çetin, 1995: 43-44). Kavuğun üzerinde iki adet madalyon ve bir adet sorguç bulunmaktadır.

Figür iç giysi olarak entari ya da dolama giymektedir. İç giysinin ön kapamasında 23 adet düğme bulunmaktadır. Figür tene giyilen kırmızı bir şalvar

giymektedir. Figür belinde kemer ile çizilmiştir. Sultan, metal iplikle işlenmiş entari giymiştir. Belinde değerli taşlarla süslü altın kemer bulunmaktadır (Çetin, 1995: 43-44).

Albüm Adı	Jean Bapbiste Vanmour Koleksiyonu	
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	Rijksmuseum/Hollanda	
Envanter/Yaprak Numarası	SK-A-2015	
Tarihi	1726-1744	
Sanatçısı	Jean Baptiste Vanmour	
Tasvir Edilen Padişah	Sultan III. Ahmet (1703-1730)	
Konu/Figürün Konumu ve Duruşu	Sultan'ın hafif sağa dönük ayakta tasviri.	
Kaynak	https://www.rijksmuseum.nl/en/collection/object/Portrait-of-Sultan-Ahmed-III--2b6c402fde409bb6146a8dd36317dd73	
Görsel 11	Görsel 11a	Görsel 11b
		
	Dış Giysi Grafik Çizimi	Başlık Grafik Çizimi
		
DIŞ GİYSİ		
Türü/Adı	Kontuş	
Kullanım Yeri/Özellikleri	Saray çevresi ve üst düzey yöneticilerin kullandığı giysi/Entari vb. giysiler üzerine giyilen dış giysi	
Malzeme Özellikleri/ Renk ve Doku Detayları	Koyu yeşil dokuma/Ön kapama ve kol ağzı kahverengi kürklü	
Beden Formu/Kol Formu	Aşağıya Doğru Genişleyerek Açılan/Kısa Kollu	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	Yere kadar uzun/Önü yakadan kapalı/Devrik geniş yaka /Ön kapamada 9 Adet metal, değerli taşlarla süslenmiş çaprast	
BAŞLIK		
Türü/Adı	Sultan III. Ahmet Kavuğu (Kâtibi Kavuk)	
Kullanım Yeri/Özellikleri	Resmî törenler/divan toplantıları/resmi toplantılar/halkın karşısında	
Malzeme Özellikleri/Renk ve Doku Detayları	Kırmızı börk üzerine beyaz perişani sarıklı	
Formu	Aşağı doğru genişleyen	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	Değerli taşlarla süslü altın madalyon/altın tutucuda sorguç	
İÇ GİYSİ		
Türü/Adı	Entari/Dolama	
TENE GİYİLEN		
Türü/Adı	Görülmemektedir	
AKSESUAR VE DONATILAR		
Türü/Adı	Kemer/Asa	

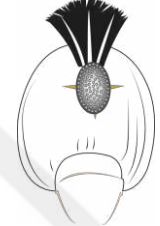
Tablo 4.11. Jean Baptiste Vanmour Koleksiyonu, Sultan III. Ahmet (1703-1730) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi

Jean Baptiste Vanmour Koleksiyonu albümü 1726-1744 tarihleri arasında Jean Baptiste Van Mour tarafından oluşturulmuştur. Albüm Rijksmuseum Hollanda 'da bulunmaktadır. Müze tarafından "SK-A-2015" numarası ile kayıt altında bulunmaktadır. Sultan III. Ahmet (1703-1730) portresi olarak belirtilmiştir. Figür hafif sağa dönük ayakta durmaktadır ve sağ elinde asa bulunmaktadır.

Figür üstlük olarak yere kadar uzun, önü yakadan kapalı, kontuş giymektedir. Tatar hanları ve devlet adamları tarafından giyilen, yüzü harç işlemeli, kontoş kesimi yakalı bir tür kürk olan kontoş, geniş ve devrik kürklü yakası nedeniyle kapaniçeye benzetilmektedir (Koçu, 1967: 158). Giysinin önünde 9 adet metal, değerli taşlarla süslenmiş çaprast bulunmaktadır. Kaftanın bazı türleri boyundan bele kadar iliklenmektedir. İlikleme sistemi, giyenin mevkine bağlı olarak süslü kaytan ve örme yatay bantların ucuna eklenen işli biritlerle yapılmıştır. (Ayrancı, 2010: 83) Kontuş, saray ve çevresi üst düzey yöneticilerin kullandığı, entari ve benzeri giysiler üzerine giyilen dış giysi olarak kullanılır. Dış giysi; koyu yeşil bir dokumaya sahiptir. Ön kapama ve kol ağzı kahverengi kürklüdür. Kontuş aşağıya doğru genişleyerek açılan bir yapıya sahiptir. Giysi kısa kolludur.

Figür başlık olarak Sultan III. Ahmet kavuğu takmaktadır. Kavuk, Kumbaracılar'ın (tarihsiz: 4-12) kitabında bulunan 'şehzade kavuğu' ve 'kâtibi kavuğu'na benzemektedir. Şehzade kavuğu, kırmızı börk üzerine perişani sarıklı, çelenk sorguçludur ve şehzadelere özeldir (Kumbaracılar, tarihsiz: 9). Osmanlı toplumunda en geniş kullanım alanına sahip olan başlık kâtibi, genellikle yazı işleriyle ilgilenen ve okuryazar olan kişiler tarafından kullanılmıştır. Osmanlı mezar taşlarında ve minyatürlerde şehzadeler, mehteran, hekimler gibi farklı meslek grupları ve toplumsal zümreler tarafından da kullanılmıştır (Kökrek, 2015: 51). Bu bağlamda, figür çiziminde başlığın türü gelenek olduğu üzere padişah ismiyle belirtilmiştir. Kavuk aşağı doğru genişleyen bir yapıya sahiptir. Padişah kavuğu resmi günlerde ve törenlerde kullanılmaktadır. Kavuk kırmızı börk üzerine beyaz perişani sarılmış şekilde resmedilmiştir. Kavuk üzerinde değerli taşlarla süslenmiş madalyon ve bir adet altın tutucuda sorguç bulunmaktadır.

Figür iç giysi olarak entari ya da dolama giymektedir. Figürün tene giyilen giysisi görülmemektedir. Figür belinde kemer, sağ elinde asa ile çizilmiştir.

Albüm Adı	Recueil des Costumes Turcs (Türk Kostümleri Dizisi)	
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	Bourg-En Bresse'deki Belediye Kütüphanesi (Paris Yakınlarında)	
Envanter/Yaprak Numarası	Bilinmemektedir	
Tarihi	1745-1818	
Sanatçısı	Joseph-Gabriel Monnier	
Tasvir Edilen Padişah	Sultan I. Abdülhamid (1774-1789)	
Konu/ Figürün Konumu ve Duruşu	Sultan'ın tahtında bir elçiyi kabul ederken tasviri. Sultan tahtta oturmaktadır.	
Kaynak	https://warfare.x10host.com/Ottoman/Album/Monnier_Bourg-en-Bresse-Ottoman_Album-002.htm	
Görsel 12	Görsel 12a	Görsel 12b
		
	Dış Giysi Grafik Çizimi	Başlık Grafik Çizimi
		
DIŞ GİYSİ		
Türü/Adı	Kapaniçe	
Kullanım Yeri/Özellikleri	Saray çevresi ve üst düzey yöneticilerin kullandığı giysi/Entari vb. giysiler üzerine giyilen dış giysi	
Malzeme Özellikleri/Renk ve Doku Detayları	Beyaz renkli dokuma/ Ön kapama, yaka ve yen ağzı kahverengi kürklü	
Beden Formu/Kol Formu	Aşağıya doğru genişleyerek açılan form/Kolsuz/Uzun yen (kol arkasına takılan)	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	Yere kadar uzun/Önden boydan boya açık/Geniş omuzdan aşağı uzanan devrik yaka/Ön kapamada 7 adet metal, değerli taşlarla süslenmiş çaprast	
BAŞLIK		
Türü/Adı	Sultan I. Abdülhamid Kavuğu	
Kullanım Yeri/ Özellikleri	Resmî Törenler/Divan Toplantıları/Resmi Toplantılar/Halkın Karşısında	
Malzeme Özellikleri/Renk ve Doku Detayları	Beyaz	
Formu	Yuvarlak/Yüksek	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	Değerli taşlarla süslü madalyona takılı sorguç	
İÇ GİYSİ		
Türü/Adı	Entari/Dolama	
TENE GİYİLEN		
Türü/Adı	Görülmemektedir	
AKSESUAR VE DONATILAR		
Türü/Adı	Kemer	

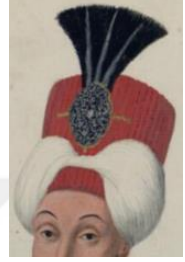
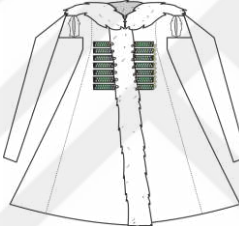
Tablo 4.12. Recueil des Costumes Turcs (Türk Kostümleri Dizisi), Sultan I. Abdülhamid (1774-1789) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi

Recueil des Costumes Turcs albümü olarak da bilinen Türk Kostümleri dizisi albümü 1745-1818 tarihleri arasında Joseph-Gabriel Monnier (1745-1818) tarafından oluşturulmuştur. Albüm Bourg-en Bresse'deki Belediye Kütüphanesinde bulunmaktadır. Envanter/Yaprak numarası bilinmemektedir. Sultan I. Abdülhamid (1774-1789) portresi olarak belirtilmiştir. Figür yeşil, kırmızı ve altın renkli bir tahtta oturur vaziyette çizilmiştir.

Figür üstlük olarak yere kadar uzun, önü boydan boya açık, geniş omuzdan aşağı uzanan devrik yakalı kapaniçe giymektedir. İlk zamanlar sade olan Sultanların giysileri sonradan daha gösterişli olmuştur (Ayrıncı, 2010: 85). Kapaniçe mücevher düğmeleriyle süslenmiş bir üst giysidir (Tezcan, 1999: 51). Giysinin önünde 7 adet metal, değerli taşlarla süslenmiş çapraz bulunmaktadır. Kapaniçe, saray ve çevresi üst düzey yöneticilerin kullandığı, entari ve benzeri giysiler üzerine giyilen dış giysi olarak kullanılır. Dış giysi, beyaz renkli bir dokumaya sahiptir. Osmanlılar için beyaz uğurlu olarak kabul edildiğinden özellikle padişahların kaftanlarında kullanılmıştır (Uğurlu, 2024: 1073). Ön kapama yaka ve yen ağzı kahverengi kürklüdür. Kapaniçe aşağıya doğru genişleyerek açılan bir yapıya sahiptir. Giysi kolsuzdur ve kol arkasına takılan uzun yenler bulunmaktadır.

Figür başlık olarak Sultan I. Abdülhamid kavuğu takmaktadır. Figür çiziminde başlığın türü gelenek olduğu üzere padişah ismiyle belirtilmiştir. Padişahlar törenlerde, kabul günlerinde ya da tahta oturduklarında genel olarak başlık giymişler, üzerine de sorguç takmışlardır. (Küpeli, 2016: 37). Kavuk yüksek ve yuvarlak bir yapıya sahiptir. Kavukların oldukça büyük olması, kişilerin üst düzey bir makama sahip olduğunu göstermektedir (Koca, 2024: 86-87). Padişah kavuğu resmi günlerde ve törenlerde kullanılmaktadır. Kavuğun üzerine sarılan tülbent beyaz renktedir. Kavuk üzerinde değerli taşlarla süslenmiş madalyon ve bir adet sorguç bulunmaktadır.

Figür iç giysi olarak entari ya da dolama giymektedir. Figürün tene giyilen giysisi görülmemektedir. Figür belinde kemer ile çizilmiştir.

Albüm Adı	Recueil des Costumes Turcs (Türk Kostümleri Dizisi)	
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	Bourg-en Bresse'deki Belediye Kütüphanesi (Paris yakınlarında)	
Envanter/Yaprak Numarası	Bilinmemektedir	
Tarihi	1745-1818	
Sanatçısı	Joseph-Gabriel Monnier	
Tasvir Edilen Padişah	Sultan I. Abdülhamid (1774-1789)	
Konu/ Figürün Konumu ve Duruşu	Sultan'ın hafif sağa dönük ayakta tasviri.	
Kaynak	https://warfare.x10host.com/Ottoman/Album/Monnier_Bourg-en-Bresse-Ottoman_Album-001.htm	
Görsel 13	Görsel 13a	Görsel 13b
		
	Dış Giysi Grafik Çizimi	Başlık Grafik Çizimi
		
DIŞ GIYSİ		
Türü/Adı	Kapaniçe	
Kullanım Yeri/Özellikleri	Saray çevresi ve üst düzey yöneticilerin kullandığı giysi/Entari vb. giysiler üzerine giyilen dış giysi	
Malzeme Özellikleri/Renk ve Doku Detayları	Yeşil renkli dokuma/Ön kapama, yaka ve kol evi kahverengi kürklü	
Beden Formu/Kol Formu	Aşağıya doğru genişleyerek açılan/Kolsuz/Uzun yen (Kol Arkasına Takılan)	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	Yere kadar uzun(muhtemel)/önden boydan boya açık/ Geniş omuzdan aşağı uzanan devrik yaka/Ön kapamada 7 adet metal, değerli taşlarla süslenmiş çaprast	
BAŞLIK		
Türü/Adı	Sultan I. Abdülhamid Kavuğu (Kâtibi Kavuk)	
Kullanım Yeri/Özellikleri	Resmî törenler/Divan toplantıları/Resmi toplantılar/Halkın karşısında	
Malzeme Özellikleri/Renk ve Doku Detayları	Kırmızı börk üzerine beyaz perişani sarıklı	
Formu	Yukarı doğru genişleyen/Yüksek	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	Değerli taşlarla süslü altın madalyon/ sorguç	
İÇ GIYSİ		
Türü/Adı	Entari/Dolama	
TENE GİYİLEN		
Türü/Adı	Görülmemektedir	
AKSESUAR VE DONATILAR		
Türü/Adı	Kemer	

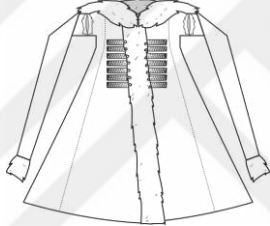
Tablo 4.13. Recueil des Costumes Turcs (Türk Kostümleri Dizisi), Sultan I. Abdülhamid (1774-1789) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi

Recueil des Costumes Turcs albümü olarak da bilinen Türk Kostümleri dizisi albümü 1745-1818 tarihleri arasında Joseph-Gabriel Monnier (1745-1818) tarafından oluşturulmuştur. Albüm Bourg-en Bresse'deki Belediye Kütüphanesinde bulunmaktadır. Envanter/Yaprak numarası bilinmemektedir. Sultan I. Abdülhamid (1774-1789) portresi olarak belirtilmiştir. Figür hafif sağa dönük ayakta ve kalça hizasından yukarısı çizilmiştir.

Figür üstlük olarak muhtemelen yere kadar uzun, önü boydan boya açık, geniş omuzdan aşağı uzanan devrik yakalı kapaniçe giymektedir. Kaftan, göstergesi olduğu itibarı, dokumasında kullanılan değerli malzemelerin yanı sıra, özellikle padişah giysileri için dokunmuştur. Üzerinde yer alan aksesuarlar ve içine kaplanan kürkün değeri de bu vurguyu artırmaktadır. (Görünür ve Ögel, 2006: 63). Giysinin önünde 7 adet metal, değerli taşlarla süslenmiş çaprast bulunmaktadır. Osmanlı saray kaftanlarının ön kısmına düğme-ilik sisteminin çözümlemesi olarak düğme yerine 'Mevlâna Topuzu' ile ilik yerine çarpına tekniği ile dokunmuş 'Çaprast' dokumalar eklenmiştir (Uğurlu, 2024: 1069). Kapaniçe, saray ve çevresi üst düzey yöneticilerin kullandığı, entari ve benzeri giysiler üzerine giyilen dış giysi olarak kullanılır. Dış giysi, yeşil renkli bir dokumaya sahiptir. Ön kapama, yaka ve kol evi kahverengi kürklüdür. Kapaniçe aşağıya doğru genişleyerek açılan bir yapıya sahiptir. Giysi kolsuzdur ve kol arkasına takılan uzun yenler bulunmaktadır.

Figür başlık olarak Sultan I. Abdülhamid kavuğu takmaktadır. Kavuk, görsel 11.'in başlığı ile aynı olduğundan Sultan I. Abdülhamid kavuğu olarak belirtilmiştir. Görsel 11.'de belirtilen açıklamalar ile örtüştüğü düşünülmektedir. Kavuk yüksek ve yukarı doğru genişleyen bir yapıya sahiptir. Padişah kavuğu resmi günlerde ve törenlerde kullanılmaktadır. Kavuk kırmızı börk üzerine beyaz renkli perişani sarılı şekilde resmedilmiştir. Başlığa takılan tüy, tuğ veya sorguç unvanı belirleyen bir öge olarak kullanılmıştır (Faraşoğlu, 2019: 88). Kavuk üzerinde değerli taşlarla süslenmiş madalyon ve bir adet geniş sorguç bulunmaktadır.

Figür iç giysi olarak entari ya da dolama giymektedir. Figürün tene giyilen giysisi görülmemektedir. Figür belinde kemer ile çizilmiştir.

Albüm Adı	Diez Albümü Birinci Cilt	
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	The British Museum	
Envanter/Yaprak Numarası	1974,0617,0.12.1.5	
Tarihi	1790	
Sanatçısı	Bilinmemektedir	
Tasvir Edilen Padişah	Sultan I. Abdülhamid (1774-1789)	
Konu/ Figürün Konumu ve Duruşu	Sultanın tahtında bir elçiyi kabul ederken tasviri. Sultan tahtta oturmaktadır.	
Kaynak	https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1974-0617-0-12-1-5	
Görsel 14	Görsel 14a	Görsel 14b
		
	Dış Giysi Grafik Çizimi	Başlık Grafik Çizimi
		
DIŞ GİYSİ		
Türü/Adı	Kapaniçe	
Kullanım Yeri/Özellikleri	Saray çevresi ve üst düzey yöneticilerin kullandığı giysi/Entari vb. giysiler üzerine giyilen dış giysi	
Malzeme Özellikleri/Renk ve Doku Detayları	Beyaz renkli dokuma/Ön kapama, yaka ve yen ağzı kahverengi kürklü	
Beden Formu/Kol Formu	Aşağıya doğru genişleyerek açılan/Kolsuz/Uzun yen (kol arkasına takılan)	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	Yere kadar uzun/Önden boydan boya açık/Geniş omuzdan aşağı uzanan devrik yaka/Ön kapamada 7 adet metal, değerli taşlarla süslenmiş çaprast	
BAŞLIK		
Türü/Adı	Sultan I. Abdülhamid Kavuğu	
Kullanım Yeri/Özellikleri	Resmî törenler/Divan toplantıları/Resmi toplantılar/Halkın karşısında	
Malzeme Özellikleri/Renk ve Doku Detayları	Beyaz	
Formu	Yuvarlak/Yüksek	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	Mücevherlerle süslü madalyon, beyaz uzun sorguç	
İÇ GİYSİ		
Türü/Adı	Entari/Dolama	
TENE GİYİLEN		
Türü/Adı	Görülmemektedir	
AKSESUAR VE DONATILAR		
Türü/Adı	Kemer	

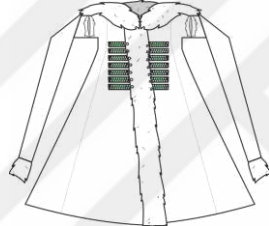
Tablo 4.14. Diez Albümü Birinci Cilt, Sultan I. Abdülhamid (1774-1789) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi

Diez Albümü Birinci Cilt albümü 1790 tarihinde bilinmeyen sanatçı ya da sanatçılar tarafından oluşturulmuştur. Albüm The British Museum ‘da bulunmaktadır. Müze tarafından “1974,0617,0.12.1.5” numarası ile kayıt altında bulunmaktadır. Sultan I. Abdülhamid (1774-1789) portresi olarak belirtilmiştir. Müze tanım olarak, “Türk kostümünü gösteren bir albümden 5. sayfa. “ şeklinde belirtmiştir. Figür kırmızı ve altın renkli bir tahtta oturur vaziyette çizilmiştir.

Figür, üstlük olarak yere kadar uzun, önü boydan boya açık, geniş omuzdan aşağı uzanan devrik yakalı kapaniçe giymektedir. Kaftanlar şalvar ve gömlek üzerini örten bir üst giysisi olarak tanımlanmaktadır. Onun üzerine ise cübbe, kürk ya da kapaniçe giyilmekteydi. (Öztoprak, 2010: 135). Giysinin önünde 7 adet metal, değerli taşlarla süslenmiş çaprast bulunmaktadır. Kapaniçe, saray ve çevresi üst düzey yöneticilerin kullandığı, entari ve benzeri giysiler üzerine giyilen dış giysi olarak kullanılır. Müze tanım olarak, “Samur astarlı beyaz kaftan.” şeklinde belirtmiştir. Figürlerin çizimlerindeki üstlüklerin benzerliklerinden dolayı bu üstlüğün kapaniçe olduğu düşünülmektedir. Dış giysi, beyaz renkli bir dokumaya sahiptir. Ön kapama yaka ve yen ağzı kahverengi kürklüdür. Kapaniçe aşağıya doğru genişleyerek açılan bir yapıya sahiptir. Giysi kolsuzdur ve kol arkasına takılan uzun yenler bulunmaktadır.

Figür başlık olarak Sultan I. Abdülhamid kavuğu takmaktadır. Kavuk, görsel 12.’nin başlığı ile aynı olduğundan Sultan I. Abdülhamid kavuğu olarak belirtilmiştir. Görsel 12.’de belirtilen açıklamalar ile örtüştüğü düşünülmektedir. Kavuk yüksek ve yuvarlak bir yapıya sahiptir. Padişah kavuğu resmi günlerde ve törenlerde kullanılmaktadır. Kavuğun üzerine sarılan tülbent beyaz renktedir. Müze tanım olarak, “Tüylü yuvarlak beyaz bir sarık (örf) takıyor.” şeklinde belirtmiştir. Başlıkların ön tarafına süs için takılan tüye sorguç denmektedir (Pakalın, 1983: 257). Kavuk üzerinde değerli taşlarla süslenmiş madalyon ve bir adet uzun sorguç bulunmaktadır.

Figür iç giysi olarak entari ya da dolama giymektedir. Figürün tene giyilen giysisi görülmemektedir. Figür belinde kemer ile çizilmiştir.

Albüm Adı	Diez Albümü Birinci Cilt	
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	The British Museum	
Envanter/Yaprak Numarası	1974,0617,0.12.1.6	
Tarihi	1790	
Sanatçısı	Bilinmemektedir	
Tasvir Edilen Padişah	Sultan I. Abdülhamid (1774-1789)	
Konu/Figürün Konumu ve Duruşu	Sultan'ın hafif sola dönük ayakta tasviri.	
Kaynak	https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1974-0617-0-12-1-6	
Görsel 15	Görsel 15a	Görsel 15b
		
	Dış Giysi Grafik Çizimi	Başlık Grafik Çizimi
		
DIŞ GİYSİ		
Türü/Adı	Kapaniçe	
Kullanım Yeri/Özellikleri	Saray çevresi ve üst düzey yöneticilerin kullandığı giysi/Entari vb. giysiler üzerine giyilen dış giysi	
Malzeme Özellikleri/Renk ve Doku Detayları	Yeşil renkli dokuma/Ön kapama, yaka, kol evi ve yen ağzı kahverengi kürklü	
Beden Formu/Kol Formu	Aşağıya doğru genişleyerek açılan/Kolsuz/Uzun Yen (Kol Arkasına Takılan)	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	Yere kadar uzun/önden boydan boya açık/ Geniş omuzdan aşağı uzanan devrik yaka/Ön kapamada 7 adet metal, değerli taşlarla süslenmiş çaprast	
BAŞLIK		
Türü/Adı	Sultan I. Abdülhamid Kavuğu (Kâtibi Kavuk)	
Kullanım Yeri/Özellikleri	Resmî Törenler/Divan Toplantıları/Resmi Toplantılar/Halkın Karşısında	
Malzeme Özellikleri/Renk ve Doku Detayları	Kırmızı börk üzerine beyaz perişani sarıklı	
Formu	Yukarı doğru genişleyen/Yüksek	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	Değerli taşlarla süslü altın madalyon/ Geniş siyah sorguç	
İÇ GİYSİ		
Türü/Adı	Entari/Dolama	
TENE GİYİLEN		
Türü/Adı	Görülmemektedir	
AKSESUAR VE DONATILAR		
Türü/Adı	Kemer/Hançer	

Tablo 4.15. Diez Albümü Birinci Cilt, Sultan I. Abdülhamid (1774-1789) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi

Diez Albümü Birinci Cilt albümü 1790 tarihinde bilinmeyen sanatçı ya da sanatçılar tarafından oluşturulmuştur. Albüm The British Museum ‘da bulunmaktadır. Müze tarafından “1974,0617,0.12.1.6” numarası ile kayıt altında bulunmaktadır. Sultan I. Abdülhamid (1774-1789) portresi olarak belirtilmiştir. Müze tanım olarak, “Türk kostümünü gösteren bir albümden 6. sayfa.” şeklinde belirtmiştir. Figür ayakta hafif sola dönük vaziyette çizilmiştir.

Figür üstlük olarak yere kadar uzun, önü boydan boya açık, geniş omuzdan aşağı uzanan devrik yakalı kapaniçe giymektedir. Giysinin önünde 7 adet metal, değerli taşlarla süslenmiş çaprast bulunmaktadır. Kapaniçe, saray ve çevresi üst düzey yöneticilerin kullandığı, entari ve benzeri giysiler üzerine giyilen dış giysi olarak kullanılır. Müze tanım olarak, “Samur astarlı yeşil bir kaftan giyiyor.” şeklinde belirtmiştir. Kapaniçe, Osmanlı döneminde özellikle yüksek statüdeki kişiler tarafından tercih edilmiştir (Tezcan, 1999: 51). Bu bağlamda figür çizimdeki üstlüğün kapaniçe olduğu düşünülmektedir. Dış giysi, yeşil renkli bir dokumaya sahiptir. Ön kapama, yaka, kol evi ve yen ağzı kahverengi kürklüdür. Kapaniçe aşağıya doğru genişleyerek açılan bir yapıya sahiptir. Giysi kolsuzdur ve kol arkasına takılan uzun yenler bulunmaktadır.

Figür başlık olarak Sultan I. Abdülhamid kavuğu takmaktadır. Kavuk, görsel 11.’in başlığı ile aynı olduğundan Sultan I. Abdülhamid kavuğu olarak belirtilmiştir. Görsel 11.’de belirtilen açıklamalar ile örtüştüğü düşünülmektedir. Kavuk yüksek ve yukarı doğru genişleyen bir yapıya sahiptir. Padişah kavuğu resmi günlerde ve törenlerde kullanılmaktadır. Müze tanım olarak, “Büyük bir sorguç giyiyor.” şeklinde belirtmiştir. Kavuk kırmızı börk üzerine beyaz renkli perişani sarıklı şekilde resmedilmiştir. Kavuk üzerinde değerli taşlarla süslenmiş madalyon ve bir adet büyük sorguç bulunmaktadır.

Figür iç giysi olarak entari ya da dolama giymektedir. Figürün tene giyilen giysisi görülmemektedir. Figür belinde kemer ve kemere takılı bir hançer ile çizilmiştir.

Albüm Adı	Stratford Canning's Pictures of Turkey	
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	Victoria ve Albert Müzesi/İngiltere	
Envanter/Yaprak Numarası	D.123-1895	
Tarihi	1809	
Sanatçısı	Bilinmemektedir	
Tasvir Edilen Padişah	Sultan II. Mahmud (1808-1839)	
Konu/ Figürün Konumu ve Duruşu	Sultan'ın at üzerinde tasviri. Etrafında yaya adamlarıyla sarayın kapısından çıkarken.	
Kaynak	https://collections.vam.ac.uk/item/O916900/the-sultan-riding-out-in-watercolour-anonymous-greek-artist/	
Görsel 16	Görsel 16a	Görsel 16b
		
	Dış Giysi Grafik Çizimi	Başlık Grafik Çizimi
		
DIŞ GİYSİ		
Türü/Adı	Kontuş	
Kullanım Yeri/Özellikleri	Saray çevresi ve üst düzey yöneticilerin kullandığı giysi/Entari vb. giysiler üzerine giyilen dış giysi	
Malzeme Özellikleri/Renk ve Doku Detayları	Koyu yeşil dokuma/Ön kapama ve kol ağzı siyah kürklü	
Beden Formu/Kol Formu	Aşağıya doğru genişleyerek açılan /Uzun geniş kollu	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	Yere kadar uzun/Geniş omuzdan aşağı uzanan devrik yaka	
BAŞLIK		
Türü/Adı	Sultan II. Mahmud Kavuğu (Kâtibi Kavuk)	
Kullanım Yeri/Özellikleri	Resmî törenler/Divan toplantıları/Resmî toplantılar/Halkın karşısında	
Malzeme Özellikleri/Renk ve Doku Detayları	Kırmızı börk üzerine beyaz perişani sarıklı	
Formu	Yukarı doğru genişleyen/Yüksek	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	Değerli taşlarla süslü tutacaklı uzun sorguç	
İÇ GİYSİ		
Türü/Adı	Görülmemektedir	
TENE GİYİLEN		
Türü/Adı	Şalvar	
AKSESUAR VE DONATILAR		
Türü/Adı	Görülmemektedir	

Tablo 4.16. Stratford Canning's Pictures of Turkey Albümü, Sultan II. Mahmud (1808-1839) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi

Stratford Canning's Pictures of Turkey albümü 1809 tarihinde bilinmeyen sanatçı ya da sanatçılar tarafından oluşturulmuştur. Albüm Victoria ve Albert Müzesi İngiltere 'de bulunmaktadır. Müze tarafından "D.123-1895" numarası ile kayıt altında bulunmaktadır. Sultan II. Mahmud (1808-1839) portresi olarak belirtilmiştir. Müze tanım olarak, "Sultan Cuma namazına gitmek üzere alay halinde yola çıktı." Yine müze tanım olarak, "Burada Sultan II. Mahmud (1784 doğumlu, 1808-39 hüküm sürdü), Topkapı Sarayı kapısından, süslü devekuşu tüyü başlıklarıyla muhafızları [Solak] ve muhafızların diğer subayları ve görevlileri tarafından neredeyse gizlenmiş bir şekilde çıkarken görülmektedir. " şeklinde belirtmiştir. Figür at üzerinde, yaya muhafızlarının eşliğinde çizilmiştir.

Figür üstlük olarak yere kadar uzun, kontuş giymektedir. Devlet adamları tarafından giyilen, yüzü harç işlemeli, kontuş kesimi yakalı bir tür kürk olan kontuş, eski metinlerde "kontuş kürk" olarak anılmaktadır (Koçu, 1967: 158). Kontuş, saray ve çevresi üst düzey yöneticilerin kullandığı, entari ve benzeri giysiler üzerine giyilen dış giysi olarak kullanılır. Dış giysi; koyu yeşil bir dokumaya sahiptir. Ön kapama ve kol ağzı siyah kürklüdür. Kontuş aşağıya doğru genişleyerek açılan bir yapıya sahiptir. Giysi uzun ve geniş kolludur.

Figür başlık olarak Sultan II. Mahmud kavuğu takmaktadır. Kavuk, görsel 11.'in başlığı ile aynı olduğundan Sultan II. Mahmud kavuğu olarak belirtilmiştir. Görsel 11.'de belirtilen açıklamalar ile örtüştüğü düşünülmektedir. Kavuk yüksek ve yukarı doğru genişleyen bir yapıya sahiptir. Padişah kavuğu resmi günlerde ve törenlerde kullanılmaktadır. Kavuk kırmızı börk üzerine beyaz renkli perişani sarıklı şekilde resmedilmiştir. Kavuk üzerinde değerli taşlarla süslenmiş tutacaklı bir adet uzun sorguç bulunmaktadır.

Figürün iç giysisi görülmemektedir. Figür tene giyilen kırmızı bir şalvar giymektedir. Figürün aksesuar ve donatıları görülmemektedir.

Albüm Adı	Stratford Canning's Pictures of Turkey	
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	Victoria ve Albert Müzesi/İngiltere	
Envanter/Yaprak Numarası	D.24-1895	
Tarihi	1809	
Sanatçısı	Bilinmemektedir	
Tasvir Edilen Padişah	Sultan II. Mahmud (1808-1839)	
Konu/Figürün Konumu ve Duruşu	Sultan'ın hafif sağa dönük ayakta tasviri.	
Kaynak	https://collections.vam.ac.uk/item/O916999/portrait-of-sultan-mahmud-ii-watercolour-anonymous-greek-artist/	
Görsel 17	Görsel 17a	Görsel 17b
		
	Dış Giysi Grafik Çizimi	Başlık Grafik Çizimi
		
DIŞ GİYSİ		
Türü/Adı	Kapaniçe	
Kullanım Yeri/Özellikleri	Saray çevresi ve üst düzey yöneticilerin kullandığı giysi/Entari vb. giysiler üzerine giyilen dış giysi	
Malzeme Özellikleri/ Renk ve Doku Detayları	Mavi dokuma/Ön kapama, yaka, kol evi ve yen ağzı siyah kürklü	
Beden Formu/Kol Formu	A form (aşağıya doğru genişleyerek açılan) /Kolsuz/Uzun yen (kol arkasına takılan)	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	Yere kadar uzun/Önden boydan boya açık/ Geniş omuzdan aşağı uzanan devrik yaka/Ön kapamada 9 adet metal, değerli taşlarla süslenmiş çaprast	
BAŞLIK		
Türü/Adı	Sultan II. Mahmud Kavuğu (Kâtibi Kavuk)	
Kullanım Yeri/Özellikleri	Resmî törenler/Divan toplantıları/Resmi toplantılar/Halkın karşısında	
Malzeme Özellikleri/Renk ve Doku Detayları	Yeşil börk üzerine beyaz perişani sarıklı	
Formu	Yukarı doğru genişleyen/Yüksek	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	Değerli taşlarla süslü madalyon/ Geniş, yüksek sorguç	
İÇ GİYSİ		
Türü/Adı	Görülmemektedir	
TENE GİYİLEN		
Türü/Adı	Görülmemektedir	
AKSESUAR VE DONATILAR		
Türü/Adı	Hançer	

Tablo 4.17. Stratford Canning's Pictures of Turkey Albümü, Sultan II. Mahmud (1808-1839) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi

Stratford Canning's Pictures of Turkey albümü 1809 tarihinde bilinmeyen sanatçı ya da sanatçılar tarafından oluşturulmuştur. Albüm Victoria ve Albert Müzesi İngiltere 'de bulunmaktadır. Müze tarafından "D.24-1895" numarası ile kayıt altında bulunmaktadır. Sultan II. Mahmud (1808-1839) portresi olarak belirtilmiştir. Müze tanım olarak, "Sultan II. Mahmud, imparatorluk kıyafetleri içinde, ayakta gösterilmektedir. " şeklinde belirtmiştir. Figür ayakta resmedilmiştir.

Figür üstlük olarak, yere kadar uzun, önü boydan boya açık, geniş omuzdan aşağı uzanan devrik yakalı kapaniçe giymektedir. Giysinin önünde 9 adet metal, değerli taşlarla süslenmiş çapraz bulunmaktadır. Kapaniçe, saray ve çevresi üst düzey yöneticilerin kullandığı, entari ve benzeri giysiler üzerine giyilen dış giysi olarak kullanılır. Dış giysi, mavi renkli dokumaya sahiptir. Ön kapama, yaka, kol evi ve yen ağzı siyah kürklüdür. Kapaniçe aşağıya doğru genişleyerek açılan bir yapıya sahiptir. Kaftanların form açısından fazla bir özellik taşımamalarının nedeni; rahatlığın ve de hareket serbestliğinin ön planda olmasıdır. Bu yüzden bütün kaftanlar genel olarak kişinin ölçülerine oranla daha büyük ve geniştir (Ayrıncı, 2010: 85). Giysi kolsuzdur ve kol arkasına takılan uzun yenler bulunmaktadır.

Figür başlık olarak Sultan II. Mahmud kavuğu takmaktadır. Kavuk, görsel 11.'in başlığı ile aynı olduğundan Sultan II. Mahmud kavuğu olarak belirtilmiştir. Kavuk yüksek ve yukarı doğru genişleyen bir yapıya sahiptir. Padişah kavuğu resmi günlerde ve törenlerde kullanılmaktadır. Görsel 11.'de belirtilen açıklamalar ile rengi haricinde örtüştüğü düşünülmektedir. Görsel 11.'de börk kırmızıdır. Bu figürdeki başlıkta ise yeşildir. Kavuk yeşil börk üzerine beyaz perişani sarıklı şekilde resmedilmiştir. Kavuk üzerinde değerli taşlarla süslenmiş madalyon ve bir adet geniş, yüksek sorguç bulunmaktadır.

Figürün iç giysisi görülmemektedir. Figürün tene giyilen giysisi görülmemektedir. Figürün belinde hançer bulunmaktadır.

Albüm Adı	Stratford Canning's Pictures of Turkey	
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	Victoria ve Albert Müzesi/İngiltere	
Envanter/Yaprak Numarası	D.122-1895	
Tarihi	1809	
Sanatçısı	Bilinmemektedir	
Tasvir Edilen Padişah	Sultan II. Mahmud (1808-1839)	
Konu/Figürün Konumu ve Duruşu	Sultan 'ın tahtta otururken tasviri.	
Kaynak	https://collections.vam.ac.uk/item/O916901/portrait-of-sultan-mahmud-ii-watercolour-anonymous-greek-artist/	
Görsel 17	Görsel 17a	Görsel 17b
		
	Dış Giysi Grafik Çizimi	Başlık Grafik Çizimi
		
DIŞ GİYSİ		
Türü/Adı	Kapaniçe	
Kullanım Yeri/ Özellikleri	Saray çevresi ve üst düzey yöneticilerin kullandığı giysi/Entari vb. giysiler üzerine giyilen dış giysi	
Malzeme Özellikleri/Renk ve Doku Detayları	Kırmızı dokuma/Ön kapama, yaka, kol evi ve yen ağzı siyah kürklü	
Beden Formu/Kol Formu	Aşağıya doğru genişleyerek açılan/Kolsuz/Uzun yen (kol arkasına takılan)	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	Yere kadar uzun/Önden boydan boya açık/ Geniş omuzdan aşağı uzanan devrik yaka/ Ön kapamada 9 adet metal, değerli taşlarla süslenmiş çapraz	
BAŞLIK		
Türü/Adı	Sultan II. Mahmud Kavuğu (Kâtibi Kavuk)	
Kullanım Yeri/Özellikleri	Resmî törenler/Divan toplantıları/Resmî toplantılar/Halkın karşısında	
Malzeme Özellikleri/ Renk ve Doku Detayları	Yeşil börk üzerine beyaz perişani sarıklı	
Formu	Yukarı doğru genişleyen/Yüksek	
Biçimsel ve Teknik Detaylar/Özellikler	Değerli taşlarla süslü madalyon/Uzun sorguç	
İÇ GİYSİ		
Türü/Adı	Entari/Dolama	
TENE GİYİLEN		
Türü/Adı	Görülmemektedir	
AKSESUAR VE DONATILAR		
Türü/Adı	Hançer	

Tablo 4.18. Stratford Canning's Pictures of Turkey Albümü, Sultan II. Mahmud (1808-1839) figürü, giysi analizi, üstlük ve başlık grafik çizimi

Stratford Canning's Pictures of Turkey albümü 1809 tarihinde bilinmeyen sanatçı ya da sanatçılar tarafından oluşturulmuştur. Albüm Victoria ve Albert Müzesi İngiltere 'de bulunmaktadır. Müze tarafından "D.122-1895" numarası ile kayıt altında bulunmaktadır. Sultan II. Mahmud (1808-1839) portresi olarak belirtilmiştir. Müze tanım olarak, "Sultan II. Mahmud'un tahta çıkışının portresi. " şeklinde belirtmiştir. Figür, üzerinde saçaklı bir gölgelik bulunan, mavi işlemeli örtü ve yastıklarla bezeli sarı renkli büyük tahtta oturmaktadır. Figürün sol tarafında tahtın üzerinde kılıç, sağ tarafında ise ağzı açık bir kutu görülmektedir. Figürün sol tarafındaki nişin içerisinde iki adet padişah kavuğu bulunmaktadır. Müze tanım olarak, "Sultan, saçaklı bir gölgelik bulunan büyük bir tahtta oturuyor, sağ taraftaki bir nişte sergilenen iki imparatorluk sarığı bulunmaktadır" şeklinde belirtmiştir.

Figür üstlük olarak, yere kadar uzun, önü boydan boya açık, geniş omuzdan aşağı uzanan devrik yakalı kapaniçe giymektedir. Giysinin önünde 9 adet metal, değerli taşlarla süslenmiş çaprast bulunmaktadır. Kapaniçe, saray ve çevresi üst düzey yöneticilerin kullandığı, entari ve benzeri giysiler üzerine giyilen dış giysi olarak kullanılır. Dış giysi, kırmızı renkli bir dokumaya sahiptir. Padişahlar, gündelik giysilerinde altlarına çorap, iç don ve şalvarı; üstlerine zıbın, gömlek veya iç kaftanı; bunların üzerine ise kısa veya uzun kaftanları giyerlerdi (Küpeli, 2016: 35). Ön kapama, yaka, kol evi ve yen ağzı siyah kürklüdür. Kapaniçe aşağıya doğru genişleyerek açılan bir yapıya sahiptir. Giysi kolsuzdur ve kol arkasına takılan uzun yenler bulunmaktadır.

Figür başlık olarak Sultan II. Mahmud kavuğu takmaktadır. Kavuk, görsel 11.'in başlığı ile aynı olduğundan Sultan II. Mahmud kavuğu olarak belirtilmiştir. Kavuk yüksek ve yukarı doğru genişleyen bir yapıya sahiptir. Padişah kavuğu resmi günlerde ve törenlerde kullanılmaktadır. Görsel 11.'de belirtilen açıklamalar ile rengi haricinde örtüştüğü düşünülmektedir. Görsel 11.'de börk kırmızıdır. Bu figürdeki başlıkta ise yeşildir. Kavuk yeşil börk üzerine beyaz perişani sarıklı şekilde resmedilmiştir. Kavuk üzerinde değerli taşlarla süslenmiş madalyon ve bir adet uzun sorguç bulunmaktadır.

Figür iç giysi olarak entari ya da dolama giymektedir. Figürün tene giyilen giysisi görülmemektedir. Figürün belinde hançer bulunmaktadır.

Yapılan çalışmada, Osmanlı kıyafet albümlerinde çizilen padişah figürlerinin üstlüklerinin türü/adı, rengi, yaka özellikleri ve kol özelliklerine ilişkin bilgiler tablo 4.19’da sunulmuştur.

Albüm Adı	Tarih	Tasvir Edilen Padişah	Türü/Adı	Renk	Yaka Özellikleri	Kol Özellikleri
Costumes Turcs Vol II (Peter Mundy Albümü)	1618	Sultan II. Selim (1566 – 1574)	Kapaniçe	Sarı zemin üzerine gri desenli	Dik yaka	Kolsuz, uzun yen (kol arkasına takılan).
		Sultan Süleyman (1520 – 1566) (Kanunî Sultan Süleyman)	Kapaniçe	Koyu mavi	Dik yaka	Kolsuz, uzun yen (kol arkasına takılan).
		Sultan II. Osman (1618-1622)	Kapaniçe	Yeşil zemin üzerine sarı desenli	Dik yaka	Kolsuz, uzun yen (kol arkasına takılan).
Costumes De La Cour Du Grand Seigneur	1630	4.Murat (1623-1640)	Kapaniçe	Mor	Dik yaka	Kolsuz.
Naradowa Albümü (Stanislaw Zamoyski Albümü)	1640-1655	Sultan İbrahim (1640-1648)	Kapaniçe	Turuncu	Dik yaka	Kolsuz, uzun yen (kol arkasına takılan).
Cicogna Albümü (Taeschner Albümü)	1655	Sultan II. Osman (1618-1622)	Tören Kaftanı	-	Devrik geniş yaka	Kolsuz, uzun yen (kol arkasına takılan).
Ralamb Albümü	1658	Sultan IV. Mehmed (1648-1687)	Kapaniçe	Beyaz zemin üzerine altın sarı çizgili	Dik yaka	Kolsuz.
Figures Naturelles en Turquie	1688	Sultan II. Süleyman (1687-1691)	Kapaniçe	Gri zemin üzerine koyu sarı floral desenli	Geniş omuzdan aşağı uzanan devrik yaka	Kolsuz, uzun yen (kol arkasına takılan).
		Sultan II. Osman (1618-1622)	Kaftan	Açık mavi	Dik yaka	Uzun kollu.
Charles de Ferriol Albümü	1714	Sultan III. Ahmet (1703-1730)	Kontuş	Beyaz kürk	Belirtilmemiş	Kısa kollu.
Jean Baptiste Vanmour Koleksiyonu	1726-1744	Sultan III. Ahmet (1703-1730)	Kontuş	Koyu yeşil	Devrik geniş yaka	Kısa kollu.

Recueil des Costumes Turcs	1745-1818	Sultan I. Abdülhamid (1774-1789)	Kapaniçe	Beyaz	Geniş omuzdan aşağı uzanan devrik yaka	Kolsuz, uzun yen (kol arkasına takılan).
		Sultan I. Abdülhamid (1774-1789)	Kapaniçe	Yeşil	Geniş omuzdan aşağı uzanan devrik yaka	Kolsuz, uzun yen (kol arkasına takılan).
Diez Albümü Birinci Cilt	1790	Sultan I. Abdülhamid (1774-1789)	Kapaniçe	Beyaz	Geniş omuzdan aşağı uzanan devrik yaka	Kolsuz, uzun yen (kol arkasına takılan).
		Sultan I. Abdülhamid (1774-1789)	Kapaniçe	Yeşil	Geniş omuzdan aşağı uzanan devrik yaka	Kolsuz, uzun yen (kol arkasına takılan).
Stratford Canning's Pictures of Turkey	1809	Sultan II. Mahmud (1808-1839)	Kontuş	Koyu yeşil	Geniş omuzdan aşağı uzanan devrik yaka	Uzun geniş kollu.
		Sultan II. Mahmud (1808-1839)	Kapaniçe	Mavi	Geniş omuzdan aşağı uzanan devrik yaka	Kolsuz, uzun yen (kol arkasına takılan).
		Sultan II. Mahmud (1808-1839)	Kapaniçe	Kırmızı	Geniş omuzdan aşağı uzanan devrik yaka	Kolsuz, uzun yen (kol arkasına takılan).

Tablo 4.19. Çalışmada bulunan albümlerdeki figürlerin üstlük türü/adı, rengi, yaka özellikleri ve kol özellikleri tablosu.

Yapılan çalışmada, 1618-1809 yılları arasındaki Osmanlı kıyafet albümlerinde çizilen padişah figürlerinin üstlükleri kapaniçe, kontuş ve kaftan olarak belirlenmiştir. Osmanlı kıyafet albümlerinde çizilen padişah figürlerinin üstlüklerinde ön kapama, yaka ve kol ağzlarında kürk bulunmaktadır. Osmanlı kıyafet albümlerinde çizilen padişah figürlerinin üstlükleri saray çevresi ve üst düzey yöneticiler tarafından entari veya benzeri giysilerin üzerine giyilen dış giysilerdir. 1618-1809 yılları arasındaki Osmanlı kıyafet albümlerinde çizilen padişah figürlerinin üstlüklerinde aşağıya doğru genişleyerek açılan giysi formu görülmektedir. Bunun yanı sıra, belден itibaren genişleyen form (Tablo 4.3. ve Tablo 4.5.) ve bedene oturan düz bir form (Tablo 4.9.) görülmektedir. Yapılan çalışmada, çizgili, floral desenli ve düz zeminli dokumalar görülmektedir. Üstlüklerde yeşil, mavi, mor, turuncu ve kırmızı gibi renkler öne çıkmaktadır. Üstlüklerde renk çeşitliliği gözlenmektedir. Osmanlı kıyafet albümlerinde çizilen padişah figürlerinin üstlüklerinde boyunun yere kadar uzun olduğu görülmektedir. Bazı üst giysilerde etek ucu yırtmaç detayı (Tablo 4.3. ve Tablo 4.4.) bulunmaktadır. 1618-1714 yılları arasında Osmanlı kıyafet albümlerinde çizilen padişah figürlerinin üstlüklerinin önünün boydan boya açık olduğu görülmektedir.

1726-1809 yılları arasında Osmanlı kıyafet albümlerinde çizilen padişah figürlerinin üstlüklerinin önünde 7 ve 9 adet çaprast olduğu görülmektedir.

1618-1809 yılları arasındaki Osmanlı kıyafet albümlerinde çizilen padişah figürlerinin başlık türleri ve süsleme detaylarına ilişkin bilgiler Tablo 4.20’de sunulmuştur.

Albüm Adı	Tarih	Tasvir Edilen Padişah	Türü/Adı	Süsleme ve Detay Özellikleri
Costumes Turcs Vol II (Peter Mundy Albümü)	1618	Sultan II. Selim (1566 – 1574)	Sultan II. Selim Kavuşu	Önde bir adet siyah sorguç
		Sultan Süleyman (1520 – 1566) (Kanunî Sultan Süleyman)	Sultan Süleyman Kavuşu (Yusufî Kavuk)	Kırmızı tepelik
		Sultan II. Osman (1618-1622)	Sultan II. Osman Kavuşu	Mücevherli altın tutucularda sorguçlar; biri yukarı, biri aşağı dönük
Costumes De La Cour Du Grand Seigneur	1630	4.Murat (1623-1640)	Sultan IV. Murat Kavuşu	İki adet mücevherli altın tutucularda sorguç
Naradowa Albümü (Stanislaw Zamoyski Albümü)	1640-1655	Sultan İbrahim (1640-1648)	Sultan İbrahim Kavuşu	Altın tutucularda iki adet sorguç; biri yukarı, biri aşağı dönük
Cicogna Albümü (Taeschner Albümü)	1655	Sultan II. Osman (1618-1622)	Sultan II. Osman Kavuşu	Altın tutucularda üç adet sorguç; biri aşağı, ikisi yukarı dönük
Ralamb Albümü	1658	Sultan IV. Mehmed (1648-1687)	Sultan IV. Mehmed Kavuşu	İki adet sorguç
Figures Naturelles en Turquie	1688	Sultan II. Süleyman (1687-1691)	Sultan II. Süleyman Kavuşu	Mücevherli tutucularda iki adet sorguç
		Sultan II. Osman (1618-1622)	Sultan II. Osman Kavuşu	Altın tutucularda iki adet sorguç; kırmızı ve siyah renklerde sorguç, kırmızı tepelik
Charles de Ferriol Albümü	1714	Sultan III. Ahmet (1703-1730)	Sultan III. Ahmet Kavuşu (Yusufî Kavuk)	Üç terkli, iki adet madalyon, bir adet sorguç
Jean Baptiste Vanmour Koleksiyonu	1726-1744	Sultan III. Ahmet (1703-1730)	Sultan III. Ahmet Kavuşu (Kâtibi Kavuk)	Değerli taşlarla süslü altın madalyon, altın tutucuda sorguç
Recueil des Costumes Turcs	1745-1818	Sultan I. Abdülhamid (1774-1789)	Sultan I. Abdülhamid Kavuşu	Değerli taşlarla süslü madalyona takılı sorguç
		Sultan I. Abdülhamid (1774-1789)	Sultan I. Abdülhamid	Değerli taşlarla süslü altın madalyon, sorguç

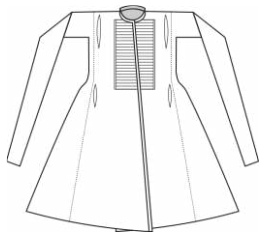
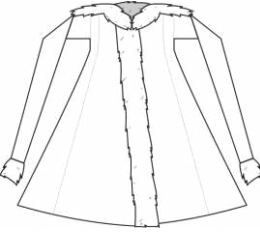
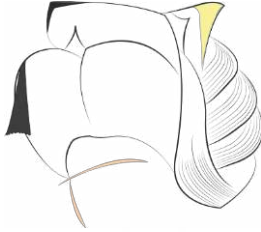
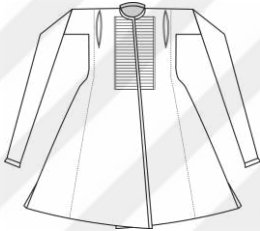
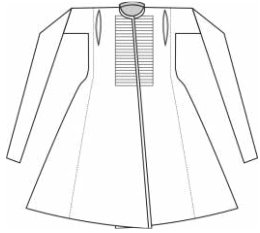
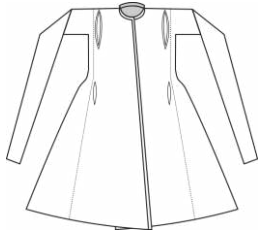
			Kavuğu (Kâtibi Kavuk)	
Diez Albümü Birinci Cilt	1790	Sultan I. Abdülhamid (1774-1789)	Sultan I. Abdülhamid Kavuğu	Mücevherlerle süslü madalyon, beyaz uzun sorguç
		Sultan I. Abdülhamid (1774-1789)	Sultan I. Abdülhamid Kavuğu (Kâtibi Kavuk)	Değerli taşlarla süslü altın madalyon, geniş siyah sorguç
Stratford Canning's Pictures of Turkey	1809	Sultan II. Mahmud (1808-1839)	Sultan II. Mahmud Kavuğu (Kâtibi Kavuk)	Değerli taşlarla süslü tutacaklı uzun sorguç
		Sultan II. Mahmud (1808-1839)	Sultan II. Mahmud Kavuğu (Kâtibi Kavuk)	Değerli taşlarla süslü madalyon, geniş yüksek sorguç
		Sultan II. Mahmud (1808-1839)	Sultan II. Mahmud Kavuğu (Kâtibi Kavuk)	Değerli taşlarla süslü madalyon, uzun sorguç

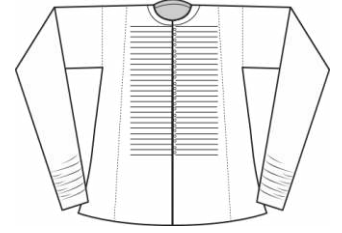
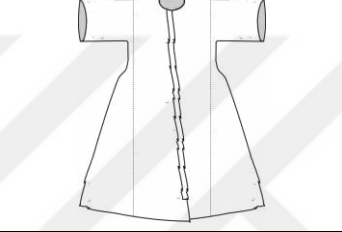
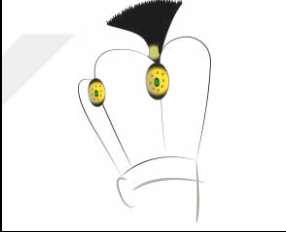
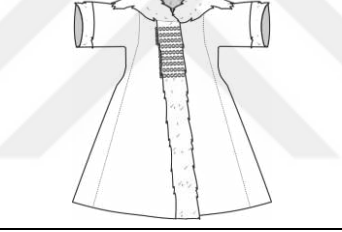
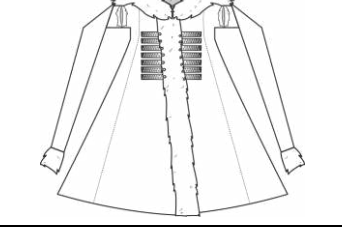
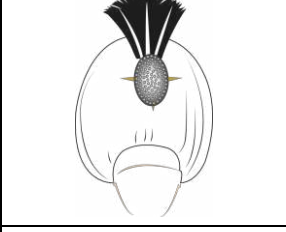
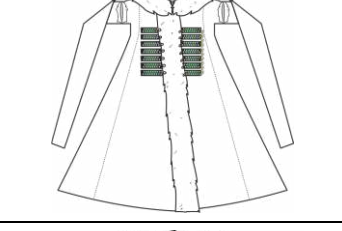
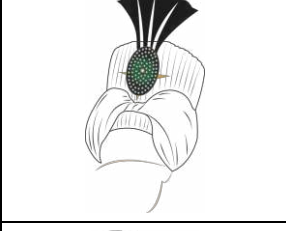
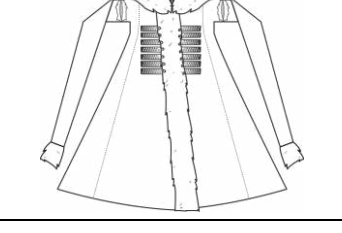
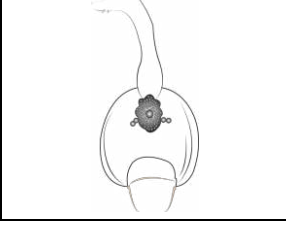
Tablo 4.20. Çalışmada bulunan albümlerdeki figürlerin başlık türleri ve süsleme detayları

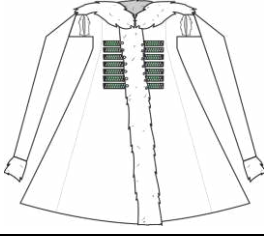
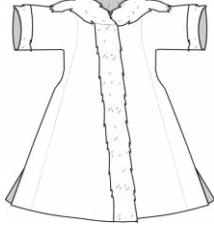
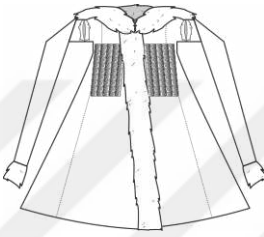
Yapılan çalışmada 1618-1809 yılları arasında Osmanlı kıyafet albümlerinde çizilen padişah figürlerinin başlıkları birbirlerine benzemekle birlikte, sarılış şekli, üzerindeki değerli taşlar, madalyonlar ve sorguçların farklı olmasından dolayı padişah isimleriyle adlandırılmıştır. 1618-1714 yılları arasında Osmanlı kıyafet albümlerinde çizilen padişah figürlerinin başlıkları beyaz renktedir. 1726-1809 yılları arasında Osmanlı kıyafet albümlerinde çizilen padişah figürlerinin başlıkları yeşil ve kırmızı börk üzeri beyaz sargılıdır. Bunun dışında Tablo 4.12. ve Tablo 4.14.'teki başlıklar beyazdır. 1618-1714 yılları arasında Osmanlı kıyafet albümlerinde çizilen padişah figürlerinin başlıkları altı dar üstü geniş formdadır. Bunun dışında bir figürde (Tablo 4.2.) yuvarlak formadır. Tablo 4.11.'deki başlık aşağı doğru genişleyen formdadır. Tablo 4.12.'deki başlık yuvarlak formdadır. 1745-1809 yılları arasında Osmanlı kıyafet albümlerinde çizilen padişah figürlerinin başlıkları yukarı doğru genişleyen formdadır. Bunun dışında bir figürde (Tablo 4.14.) yuvarlak formadır. Osmanlı başlıklarının süslemelerinde altın tutucular ve değerli taşlarla bezeli madalyonlar bulunmaktadır. Sorguçlar, bir veya birden fazla sayıda, yukarı veya aşağı yönlü yerleştirilmiştir.

5. SONUÇ

Osmanlı toplumunun sosyal yaşamını ve toplumsal değerlerini giyim kuşam aracılığıyla nasıl şekillendirdiğini anlamak açısından kıyafet albümleri, önemli birer kaynak olarak değerlendirilmektedir. Araştırmada, 1618-1809 yılları arasında oluşturulan 11 kıyafet albümü içerisindeki 18 padişah figürünün üzerindeki üstlük ve başlıkların türü, biçimsel özellikleri, kullanılan malzeme ile renk ve kullanım uslubu açısından analiz edilerek kronolojik olarak bir inceleme yapılmıştır. Tablo 5.1.'de araştırmada kullanılan Osmanlı kıyafet albümü padişah figürleri kütüphanesi, koleksiyon ve müzelerden birincil kaynaklardan alınan; *Costumes Turcs Vol II* (Peter Mundy Albümü)'de (1618) bulunan Sultan II. Selim (1566 – 1574) figürü, Sultan Süleyman (Kanunî Sultan Süleyman) (1520 – 1566) figürü, Sultan II. Osman (1618-1622) figürü; *Costumes De La Cour Du Grand Seigneur Albümünde* (1630) bulunan 4. Murat (1623-1640) figürü; *Naradowa Albümü* (Stanislaw Zamoyski'nin Albümü)'nde (1640-1655) bulunan Sultan İbrahim (1640-1648) figürü; *Cicogna Albümü* (Taeschner Albümü)'nde (1655) bulunan Sultan II. Osman (1618-1622) figürü; *Ralamb Albümünde* (1658) bulunan Sultan IV. Mehmed (1648-1687) figürü; *Figures naturelles en Turquie albümünde* (1688) bulunan Sultan II. Süleyman (1687-1691) figürü, Sultan II. Osman (1618-1622) figürü; *Charles de Ferriol Albümünde* (1714) bulunan Sultan III. Ahmet (1703-1730) figürü; *Jean Bapbiste Vanmour Koleksiyonunda* (1726-1744) bulunan Sultan III. Ahmet (1703-1730) figürü; *Recueil des Costumes Turcs* (Türk Kostümleri Dizisi) albümünde (1745-1818) bulunan Sultan I. Abdülhamid (1774-1789)'in 2 adet figürü; *Diez Albümü Birinci Ciltte* (1790) bulunan Sultan I. Abdülhamid (1774-1789)'in 2 adet figürü; *Stratford Canning's Pictures of Turkey albümünde* (1809) bulunan Sultan II. Mahmud (1808-1839)'un 3 adet figürü çizimleri, üstlük ve başlıkların grafik çizimleri bulunmaktadır.

Albüm Adı	Tasvir Edilen Padişah	Tasvir	Dış Giysi Grafik Çizim	Başlık Grafik Çizim
Costumes Turcs Vol II (Peter Mundy Albümü) (1618)	Sultan Süleyman (1520 – 1566) (Kanunî Sultan Süleyman)			
	Sultan Selim (2. Selim) (1566 – 1574)			
	Sultan II. Osman (1618-1622)			
Costumes De La Cour Du Grand Seigneur (1630)	IV. Murat (1623-1640)			
Naradowa Albümü (Stanislaw Zamoyski'nin Albümü) (1640-1648)	Sultan İbrahim (1640-1648)			
Cicogna Albümü (Taeschner Albümü) (1655)	Sultan II. Osman (1618-1622)			
Ralamb Albümü (1658)	Sultan IV. Mehmed (1648-1687)			

Figures Naturelles En Turquie (1688)	Sultan II. Süleyman (1687-1691)			
	Sultan II. Osman (1618-1622)			
Charles de Ferriol Albümü (1719)	Sultan III. Ahmet (1703-1730)			
Jean Bapiste Vanmour Koleksiyonu (1726-1744)	Sultan III. Ahmet (1703-1730)			
Recueil des Costumes Tures (Türk Kostümleri Dizisi) (1745-1818)	Sultan I. Abdülhamid (1774-1789)			
	Sultan I. Abdülhamid (1774-1789)			
Diez Albümü Birinci Cilt (1790)	Sultan I. Abdülhamid (1774-1789)			

	Sultan I. Abdülhamid (1774-1789)			
Stratford Canning's Pictures of Turkey (1809)	Sultan II. Mahmud (1808-1839)			
	Sultan II. Mahmud (1808-1839)			
	Sultan II. Mahmud (1808-1839)			

Tablo 5.1. Çalışmada bulunan albümlerdeki figürlerin üstlük ve başlık grafik çizimleri

- Çalışmada incelenen 1618-1809 yılları arasında Osmanlı kıyafet albümlerinde padişah figürlerinin üstlükleri "kapaniçe", "kontuş" ve "kaftan" olarak belirlenmiştir.
- Üstlüklerde renk çeşitliliği gözlenmektedir.
- Üstlüklerin yaka özellikleri genelde dik veya geniş omuzdan aşağı uzanan devrik yaka olarak belirtilmiştir.
- Kollar genelde kolsuz veya uzun yen detaylarına sahiptir, bazıları kısa veya uzun geniş kolludur.
- İncelenen figürlerde üstlüklerin yere kadar uzun olduğu ve aşağıya doğru genişleyen bir formda oldukları görülmüştür.
- 1618-1714 yılları arasında ön kısmı boydan boya açık formda, 1726-1809 yılları arasında ise çaprast detaylarına yer verilmiştir.

- Çalışmada incelenen 1618-1809 yılları arasında Osmanlı kıyafet albümlerinde padişah figürlerinin başlıklar, padişah isimlerine göre adlandırılmıştır.
- 1618-1714 yılları arasında beyaz renkte, 1726-1809 yılları arasında ise yeşil ve kırmızı börk üzeri beyaz sargılı başlıklar bulunmaktadır.
- Başlıklar genelde altı dar üstü geniş, yuvarlak veya yukarı doğru genişleyen formlardadır.
- Başlıklarda değerli taşlar, altın tutucular, madalyonlar ve sorguçlar bulunmaktadır.

Kıyafet albümleri, Osmanlı İmparatorluğu'nun giyim tercihlerini belgeleyen önemli bir kaynaktır. Yapılan araştırma sonucunda, Osmanlı döneminde sayıları oldukça fazla olan kıyafet albümlerindeki padişah figürlerinin giysi analizi amacıyla yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu  alışma; Osmanlı kıyafet albümlerinde yer alan padişah figürlerinin üzerindeki üstlük ve başlıkların türünü, biçimsel özelliklerini, kullanılan malzemeleri, renkleri ve kullanım usullerini analiz ederek, Osmanlı giyim kültürünü anlamaya ve bu alandaki literatüre bir katkı sunmaktadır.

KAYNAKLAR

- Ådahl, K. (2006). The Sultan's Procession: The Swedish Embassy To Sultan Mehmed IV İn 1657-1658 And The Rålamb Paintings.
- Aktoprak, S. (2023). Jean Baptiste Vanmour'un Gözüyle Türk Ev Mimarisi Ve İçindeki Yaşantı. *Palmet Dergisi*, (4), 19-30.
- And, M. (2018). Osmanlı Tasvir Sanatları 2: Çarşı Ressamları (T. Değirmenci & M. S. Koz, Haz.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Arıç, A. S. (2006). Türklerde Kıyafetin Kısa Tarihi. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 22(64-65-66), 141-160.
- Ataman, H. A. (2022). Hamdullah Hamdî'nin Kıyâfetnâme'sinin Bir Nüshası Üzerine. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, (74), 193-222.
- Ataoglu, N. C. (2024). Türk Giysi Kültürü ve Türkiye'de Moda Müzeciliğine Bakış. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (53), 198-219.
- Ayhan, F. (2007). Türk Giyim Kuşamında Kürk. 38. İcan Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, Ankara, Türkiye, 10-15 Eylül.
- Ayrıncı, S. K. (2010). 17.-18. Yüzyıl Döneminde Osmanlı Kaftanları ve Japon Kimonoları Üzerine Karşılaştırmalı Çözümlemeler (Doctoral Dissertation, Dokuz Eylül Üniversitesi (Turkey)).
- Bağcı, S. (2017). Osmanlı ve Batı: Kültürel Etkileşimler ve Sanatsal Tercihler.
- Bağcı, S. (2017). The Ottomans in Diez's Collection. In *The Diez Albums* (Pp. 613-638). Brill.
- Bağcı, S., Çağman, F., Renda, G., & Tanındı, Z. (2006). Osmanlı Resim Sanatı. *Tc Turizm Ve Kültür Bakanlığı*.
- Baydar, N. (2017). Kâğıt Sanatları ve Kalender Paşa: I. Ahmed Albümü (Master's Thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü)
- Baytemir, A. (2003). Ankara Milli Kütüphanesi Blackmer Koleksiyonunda Bulunan Kıyafet Albümleri. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara. S:26
- Bliss, S. H. (1916). The Significance Of Clothes. *American Journal Of Psychology*, 27, 217-226.
- Ciloşoğlu, M., Elmas, H. (2019). Lale Devri'nde (1718-1730) Jean Baptiste Van Mour'un Tablolarındaki Erkek Giyimlerinin İncelenmesi. *İdil*, 64, 1757-1766.
- Crawley, A. E. (1912). Dress. *Encyclopedia Of Religion And Ethics* (Vol. 5, Pp. 40-72). New York: Charles Scribner's Sons.
- Çakır, M. (2007). "Kıyâfet-Nâme" ler Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, (9), 333-350.:333.
- Çelebioğlu, A. (1979). "Kıyafet İlmi ve Akşemseddinzade Hamdullah Hamdi ile Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın Kıyafetnameleri", *Atatürk Univ. Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi* (Ahmet Caferoğlu Özel Sayısı), Cilt:2, Sayı: 11, Ankara 1979:305.
- Çetin, E. (2018). Osmanlı'da Toplumsal Hayat ve Görsel Temsiller.
- Çetin, Ö. H. (1995). Kıyafetli Albüm ve Kitaplardaki Osmanlı Kıyafetlerinden Bazı Örnekler (Master's Thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Çetin, Ö. H. (2014). Ankara Etnografya Müzesi 8283 No.lu Kıyafet Albümü: Osmanlı Modasından İzler. *Electronic Turkish Studies*, 9(10).
- Çetin, Ö. H. (2018). Ondokuzuncu Yüzyıla Ait Bir Kıyafet Albümü. *Türk Kültürü Ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*.

- Çetin, Ö. H. (2024). Onyedinci Yüzyıla Ait Kıyafet Albümlerinde Osmanlı Erkek Giyim-Kuşamı. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 12(53), 259-264.
- Çiçek, E. (2018). II. Abdülhamid Dönemi Yıldız Fotoğraf Albümlerinin Siyasal-Sosyal Ve Teknik Açından İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11.
- Değirmenci, T. (2015). Osmanlı Tasvir Sanatında Görselin “Okunması”: İmgenin Ardındaki Hikâyeler (Şehir Oğlanları ve İstanbul’un Meşhur Kadınları). *Osmanlı Araştırmaları*, 45(45), 25-55. <https://doi.org/10.18589/Oa.569956>.
- Demirarslan, D., Savcın, E.B. (2017), “17. -20. Yüzyıl Arası Resim Sanatı Örneklerinde İstanbul Tasvirleri”, *Mimarlık Ve Yaşam*, 2 (1), 121-151
- Deniz, G., Eryılmaz, S. (2019). Türkiye’de Programlama Eğitimi ile İlgili Yapılan Çalışmaların İncelenmesi: Bir Betimsel Analiz Çalışması. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 15(4), 319-338.
- Elbir, B. (2017). Yazarı Bilinmeyen Bir Kıyafetnâme Üzerine. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 19(19), 37-58.:38.
- Eryılmaz, B. (2019). Londra-British Müzesinde Bulunan Mundy Albümü İçindeki Katı ve Minyatürlerinin İncelenmesi (Master's Thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Faraşoğlu, Y. (2019). Osmanlılarda Erkek Modası. *Sosyal Bilimler*
- Göçer, Z. (2006). Franz Taeschner'in Hayatı ve Eserleri (Master's Thesis, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Gönül, M. (1967). Topkapı Sarayı Müzesinde Bulunan Padişah Kaftanları. *Türk Etnografya Dergisi*, (60), 60-6
- Görünür, L., Ögel, S. (2006), “Osmanlı Entarileri ile Entarilerinin Farkları ve Kullanılışları”, *İtü Dergisi*, C. 3, S. 1, İstanbul, S. 59-68
- Gül, A. (2021). Osmanlı Portreleri ve Toplumsal Yansıması.
- Güneygül, E. (2020). Osmanlı Sanatında Görsel Temsiller.
- Güneygül, G. (2020). Osmanlı Hareminde Kadın Sazende ve Saz Tasvirinin İncelenmesi. *Etnomüzikoloji Dergisi*, 3(1), 126-157.
- Gürtuna, S. (1999). Osmanlı Kadın Giysisi, İstanbul. Tc. Kültür Bakanlığı.
- Hepdinçler, T. (2022). Fotoğraflarla Geç Dönem Osmanlının Kostümlü Kimlikleri. *Ankara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 4(1), 161-180.
- İnalcık, H. (2008). Türkiye Tekstil Tarihi Üzerine Araştırmalar.
- Kafesoğlu, İ. (1995). *Türk Milli Kültürü*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Kalyoncu, H. (2021). Resim Sanatına Yansıyan İstanbul Sokak Satıcılarının Osmanlı-Türk Sosyal Yaşamındaki Yeri Ve Önemi. *Arts: Artuklu Sanat Ve Beşeri Bilimler Dergisi*, (6), 358-390.
- Karasar, N. (2016). Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler. Nobel Yayın Dağıtım.
- Karayel Gökkaya, E. (2012). Osmanlı Döneminde İstanbul'da Günlük Yaşam ve Türk Resim Sanatında Çağdaş Dönem Öncesine Yansımaları. *Anadolu University Journal Of Art & Design/Sanat & Tasarım*, 2(2):. 65,72
- Kaygusuz, B. G. (2017). Bir Güncel Sanat Pratiği Olarak Katı'art of Paper-Cut (Katı') As A Modern Art. *Kültür-Sanat-Edebiyat-Eğitim Ve Mimarlık Üzerine Akademik Araştırmalar*, 193.
- Kayhan, A. (2024). Osmanlı Padişah ve Bürokratlarının Giysi ve Kumaşları-1 (1670-1672). *The Journal Of Social Sciences*, (49), 259-277.

- Kertel, S. (2022). Osmanlı Klasik Dönem Minyatürlerinde Kadın Algısının İncelenmesi.
- Keskin, N. İ. K. (2016). Osmanlı Şiirinin Önemli Bir Görsel Kaynağı Ralamb'ın Türk Kıyafetleri Albümü. *Türkiyat Mecmuası*, 26(2).
- Kırbıyık, M. (2010). Kiyâfet-Nâme-İ Cedîde Hakkında. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 15(39), 793-813. :794
- Koca, E. (2009). 18. Ve 19. Yüzyıl Osmanlı Erkek Modası. *Türk-İslâm Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi*, (7), 63-81.
- Koca, E. (2024). Ahmed Nakşi Resimlerinde Molla Giyim Kuşamı. S. Dilay İçinde, *Güzel Sanatlarda Öncü Ve Yenilikçi Çalışmalar* (S. 40-59). All Sciences Academy.
- Koca, E., (2024). Elbicei Atika Albümünde Osmanlı Saray Hiyerarşisinin Gösterge unsuru olarak Başlıklar. IV. International Balkans, Anatolia, Caucasia and Turkistan (Middle Asia) Geography Art, Culture, History and Folklore Congress / Art Activity 24-26 Eylül/September 2024, Köszeg-Macaristan, Pp. 82-88. Isbn: 978-625-97469-0-6
- Koca, E., Koç, F. (2014). Kıyafetnameler ve Ralamb'ın Kıyafet Albümündeki 17. Yüzyıl Osmanlı Toplumu Giysi Özelliklerinin İncelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 9(11)
- Koca, E., Koç, F., Vural, T. (2008). Kültürlerarası Etkileşimde Giyim Kuşam.
- Koç, F. (2024). 17. Yüzyıl'a Ait Kıyafetli Bir Albümdeki Kadın Figürleri Üzerinden Giysi Analizi (Costumes De La Cour Du Grand Seigneur 1630). IV. International Balkans, Anatolia, Caucasia And Turkistan (Middle Asia) Geography Art, Culture, History And Folklore Congress / Art Activity 24-26 Eylül/September 2024, Köszeg-Macaristan, Pp. 149-88. Isbn: 978-625-97469-0-6
- Koç, F., Koca E. (2023). "Türklerde Giyinme Kültürü" Türk Kültürünün Abc'si, Yunus Emre Enstitüsü, Ankara: 7 Punto Tasarım Matbaacılık. S. 179-215 Isbn: 978-625-8458-45-9, Kitapta Bölüm: 183
- Koç, F., Koca, E. (2009). Geleneksel Giysi Tarzlarının Değişimi Ve Türk Modasının Oluşumunda İstanbul, 7. Uluslararası Türk Kültürü Kongresi, 5-10.
- Koç, F., Koca, E. (2011). The Clothing Culture of The Turks, And the Entari (Part 1: History). *Folk Life*, 49(1), 10-29.
- Koç, F., Koca, E. (2016). Halk Giyim Kuşamının Yok Olmasına İlişkin Nedenler ve Koruma Altına Alınması Gerekliğinin 5n1k Yöntemi ile Analizi.
- Koçu, R. E. (1969). Türk Giyim, Kuşam ve Süslenme Sözlüğü. (No Title).
- Korkmaz, N. (2019). Osmanlı Minyatürlerinde Dervişler ve Kıyafetleri (Master's Thesis, Mimar Sinan Fine Arts University (Turkey)
- Kumbaracılar, İ. (Tarihsiz). Serpuşlar. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.
- Küçükasköylü, N. (2010). Osmanlı Kıyafet Albümleri (1770-1810).
- Küpeli, Ö. (2016). Revan Seferi'ne Götürülen Padişah Kıyafetleri. *Cihannüma: Tarih ve Coğrafya Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 33-74.
- Ocakoğlu, N. (2018). Osmanlı Sarayı Kadın Giysileri ve Günümüz Giysi Tasarımına Bir Uyarılma. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(30), 1537-1548.
- Ok, M. (2015). Tasarım ve Süsleme Öğeleriyle Topkapı Sarayı Padişah Kaftanları. *Akdeniz Sanat*, 8(16).
- Onar, N. A. (2017). Turkish Coffee in Jean Baptiste Vanmour Paintings.
- Oruç, G. (2018). İstanbul'dan Paris'e: Hüseyin İstanbullu'ya Atfedilen Bir Kıyafetname (Master's Thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Ögel, B. (1991). Türk Kültür Tarihine Giriş C. 5, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

- Özcan, S. (2009). Topkapı Sarayı Müzesi'nde Bulunan 17. Yüzyıl Padişah Kaftanlarının İncelenmesi.
- Öztoprak, N. (2010). Divan Şiirinde Giyim Kuşam Üzerine Bir Deneme. Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, 4(4), 103-154.
- Pakalın, M. Z. (1983). Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü: I-P. Milli Eğitim Basımevi.
- Parladır, Ş. (2007). Sigetvar Seferi Tarihi ve Nakkaş Osman. Sanat Tarihi Dergisi, 16(1), 67-108.
- Riello, G. (2019). The World In A Book: The Creation Of The Global In Sixteenth-Century European Costume Books. Past & Present, 242(Supplement_14), 281-317.
- Şahin, O. (2019). Osmanlı İmparatorluğu'nda Görsel Kültür ve Sanat.
- Tome, I. (2016) La Politique Étrangère Ottomane Dans La Seconde Moitié Du XVI E Siècle: Le Cas Du Règne De Selim II (1566-1574) (Doctoral Dissertation, Université Michel De Montaigne Bordeaux 3).
- Toprak, F. A. (2012). 1618 Tarihli "Peter Mundy" Albümü: Figürler Üzerine Bir İnceleme. Sanat Dergisi, (22), 69-83.
- Uğurlu, S. S. (2024). Klasik Osmanlı Dönemi Saray Yaşamında Kullanılan Sultan Kaftanları. International Journal Of Social And Humanities Sciences Research (Jshsr), 11(108), 1067-1079
- Üstüner, A. (2021). Osmanlı Sanatı ve Polonya Kraliyet Koleksiyonu.
- Yaşar, A. (2020) Stratford Canning Albümü: 1809 İstanbul'unda Mekân Tahayyülleri.
- Yıldırım, (2019) E. Levni'nin Topkapı Sarayı Müzesinde Yer Alan H. 2164 Numaralı Kıyafet Albümündeki Kadın Giysilerinin İncelenmesi (Master's Thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Yıldız, D. (2022). Giysilerin Tarihsel Sürecine Genel Bir Bakış. The Journal Of Social Science, 6(11), 170-190.

Elektronik Kaynaklar

- İnternet: <http://www.capodopere2019.ro/albumul-ferriol-en.html> , Erişim tarihi:28.12.2022.
- İnternet: <https://collections.vam.ac.uk/item/O916900/the-sultan-riding-out-in-watercolour-anonymous-greek-artist/>, Erişim tarihi:29.12.2022.
- İnternet: <https://collections.vam.ac.uk/item/O916901/portrait-of-sultan-mahmud-ii-watercolour-anonymous-greek-artist/>, Erişim tarihi:29.12.2022.
- İnternet: <https://collections.vam.ac.uk/item/O916999/portrait-of-sultan-mahmud-ii-watercolour-anonymous-greek-artist/>, Erişim tarihi:29.12.2022.
- İnternet: <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b525057428/f9.item> , Erişim tarihi:28.12.2022.
- İnternet: <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b84559196> , Erişim tarihi:28.12.2022.
- İnternet: <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b84559196/f12.thumbnail> , Erişim tarihi:27.12.2022.
- İnternet: <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b84559196/f132.item> , Erişim tarihi:28.12.2022.
- İnternet: <https://polona.pl/item-view/f48e1193-7991-43e2-8fb2-391496b80c6f?page=5> , Erişim tarihi:28.12.2022.
- İnternet: <https://thejanissaryarchives.com/2015/10/28/ralambs-ottoman-costumes-book-1658/>, Erişim tarihi:28.12.2022.

İnternet: <https://thejanissaryarchives.com/2015/10/28/ralambs-ottoman-costumes-book-1658/ralamb-01-the-emperor/> , Erişim tarihi:28.12.2022.

İnternet: https://warfare.x10host.com/Ottoman/Album/Monnier_Bourg-en-Bresse-Ottoman_Album-002.htm, Erişim tarihi:28.12.2022.

İnternet: https://warfare.x10host.com/Ottoman/Album/Monnier_Bourg-en-Bresse-Ottoman_Album-001.htm, Erişim tarihi:28.12.2022.

İnternet: https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1974-0617-0-13-1 , Erişim tarihi:28.12.2022.

İnternet: https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1974-0617-0-13-2 , Erişim tarihi:28.12.2022.

İnternet: https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1974-0617-0-13-2 , Erişim tarihi:28.12.2022.

İnternet: https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1974-0617-0-13-3 , Erişim tarihi:28.12.2022.

İnternet: https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1974-0617-0-12-1-5, Erişim tarihi:27.12.2022.

İnternet: https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1974-0617-0-12-1-6, Erişim tarihi:28.12.2022.

İnternet: <https://www.rijksmuseum.nl/en/collection/object/Portrait-of-Sultan-Ahmed-III--2b6c402fde409bb6146a8dd36317dd73>, Erişim tarihi:27.12.2022.

İnternet:http://www.capodopere2019.ro/images/watermarked/thumbnails/0/280/280/album_ferriol_5.jpg, Erişim tarihi:28.12.2022.

İnternet:https://collections.vam.ac.uk/search/?page=1&page_size=15&q=Stratford+Canning , Erişim tarihi:28.12.2022.

İnternet:<https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b525057428.item>, Erişim tarihi:28.12.2022.

İnternet:<https://polona.pl/item-view/f48e1193-7991-43e2-8fb2391496b80c6f?page=1> , Erişim tarihi:28.12.2022.

İnternet:https://warfare.x10host.com/Ottoman/Album/Monnier_Bourg-en-Bresse-Ottoman_Album.htm, Erişim tarihi:28.12.2022.

İnternet:<https://www.archiviodellacomunicazione.it/sicap/Stampe/1125/?WEB=MuseiVE>, Erişim tarihi:28.12.2022.

İnternet:<https://www.britishmuseum.org/collection/search?keyword=peter&keyword=mundy&keyword=alb%C3%BCm> ., Erişim tarihi:28.12.2022.

İnternet:https://www.britishmuseum.org/collection/search?title=Costumes%20Turcs%20Vol%20I&image=true&view=grid&sort=object_name__asc&page=1, Erişim tarihi:28.12.2022.

İnternet:[https://www.rijksmuseum.nl/en/collection/search?collectionSearchContext=Art&page=2&sortingType=Popularity&facets\[0\].id=f164c91db5a7110564722c19dde979fa&facets\[0\].nodeRelationType=HasMuseumLocationHall](https://www.rijksmuseum.nl/en/collection/search?collectionSearchContext=Art&page=2&sortingType=Popularity&facets[0].id=f164c91db5a7110564722c19dde979fa&facets[0].nodeRelationType=HasMuseumLocationHall), Erişim tarihi:28.12.2022.

EKLER

EK-1. Albümlerdeki Figürlerin Giysi Analizi Tablo Örneği

Albüm Adı		
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık		
Envanter/Yaprak Numarası		
Tarihi		
Sanatçısı		
Tasvir Edilen Padişah		
Konu		
Kaynak		
Görsel x	Görsel x.a	Görsel x.b
Figürün Tasviri	Dış Giysi Detay	Başlık Detay
	Dış Giysi Grafik Çizimi	Başlık Grafik Çizimi
	Dış Giysi Grafik Çizimi	Başlık Grafik çizimi
DIŞ GİYSİ		
Türü/Adı		
Kullanım Yeri/ Özellikleri		
Malzeme Özellikleri/ Renk Doku Detayları		
Beden Formu/Kol Formu		
Biçimsel ve Teknik Detaylar / Özellikler		
BAŞLIK		
Türü/Adı		
Kullanım Yeri/ Özellikleri		
Malzeme Özellikleri/ Renk Doku Detayları		
Formu		
Biçimsel ve Teknik Detaylar / Özellikler		
İÇ GİYSİ		
Türü/Adı		
TENE GİYİLEN		
Türü/Adı		
AKSESUAR VE DONATILAR		
Türü/Adı		

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Ad Soyad Yasemin DEMİRAĞLI KÖKLÜ
Uyruk T.C.

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet
Yüksek Lisans	HBV Üniversitesi / Moda Tasarım ABD	2025
Lisans	Anadolu Üniversitesi/Moda Tasarım	2011

Yabancı Dil
İngilizce

İş deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2016-Devam ediyor	Seka İş Elbiseleri & İş Güvenliği Ekipmanları	Tasarımcı
2016	Cashmere	Görsel Tasarım Müdürü
2015-2016	Koton Mağazacılık	Görsel Tasarımcı
2014-2015	Can Design	Tasarım Asistanı
2011-2014	Seka İş Elbiseleri & İş Güvenliği Ekipmanları	Tasarımcı

Yayınlar

Ağaç, S., & Demirağlı, Y. (2021). Cosplay ve Kostüm Tasarımı: Durga. *STAR Sanat ve Tasarım Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 122-137.

